

PARTIDUL NAȚIONAL ȚĂRĂNESC - VIII -

- în opoziție -

14 nov. 1933 - 10 mart.'34

PARTIDUL NAȚIONAL ȚĂRĂNESC - VIII -	1
- în opoziție -	1
14 nov. 1933 - 10 mart.'34	1
-----	7
Guvern IG DUCA .14 nov.' 33	7
Alegeri. 20 , 22 dec.'33	7
Asasinarea lui Duca , 29 dec.'33	7
Guvern Angelescu , 30 dec.'33	7
Guvern Tătărăscu , 5 ian.'34	7
-----	7
1.a) Călinescu / nov.'33- mart.'34	7
▣ PNTȚ în derivă, în reorganizare ,în delimitarea curentelor	7
1.b.) Ședința Biroului PNTȚ , 15 nov.'33	8
"Facla " / 16 nov.'33	8
▣ Biroul PNTȚ	8
"Universul" / 16 nov.	8
▣ Biroul PNTȚ	8
1. c) Al.Vaida - Voevod / relațiile cu Maniu / " nașul" G de F / omul regelui / ,18 mart.'38, retro'9	
▣ Vaida- Maniu	9
▣ Vaida -Garda de Fier	9
2.) Declarațiile lui Maniu, Cluj, 15 sau 16 nov.'33	9
▣ Criză monarhică	10
▣ Guvernul liberal	10
▣ Crezul moral-politic manist	10
▣ Concepția economică, financiară , socială	10
▣ Revizuirea Constituției	11
▣ Reforma Senatului	12
▣ Generația tânără	12
3.) Consfătuirea fostei majorități parlamentare PNTȚ , 16 nov.'33	12
4) Criza de șefie din PNTȚ , 17 nov.'33	16
5.) C.Ex.al PNTȚ : Ion Mihalache - președinte , 22 nov.'33	17
Vaida -Voevod / 20 nov.1933	18
▣ Scrisoarea de retragere	18
▣ Scrisoarea de recomandare : Ion Mihalache	18
Iuliu Maniu / 22 nov.'33	19
▣ Motivarea respingerii șefiei partidului	19
▣ Elogierea lui Mihalache	19
Ion Mihalache / 22 nov.'33	20
▣ Grijă și responsabilitate	20
▣ Elogierea lui Iuliu Maniu și Vaida Voevod	20
▣ Lupta cu forțele oculte	20
▣ Să fie sprijinit !	20
▣ Tactica Vaida	21
▣ Solidaritatea partidului, a lui Maniu	21
▣ Țara în haos	21
▣ Campanie electorală turbure	21
▣ Programul de la Câmpulung	22

▣ Regele și Țăranii.....	22
▣ Statul țărănesc.....	22
▣ Rolul istoric al PNȚ.....	22
▣ Liniile programatice.....	23
▣ Revizuirea metodelor de guvernământ.....	23
▣ Asumarea conducerii PNȚ.....	23
▣ Generațiile.....	23
6.) PNȚ sub șefia lui I.Mihalache , 24 nov.'33.....	24
7.) Maniștii și vaidiștii din Cluj // grave neânțelegeri // , 26 nov.'33.....	24
8.) Iuliu Maniu , Festivitățile de la Bădăcin, 1 dec.'33.....	24
9.) CC al PNȚ, Comunicat // avertisment // , Circulară către organiz. , 17 dec.'33.....	25
10.) Întrunirea electorală PNȚ, organiz.București, sala Tomis, 18 dec.'33.....	25
▣ Întrunirea electorală PNȚ, organiz.București / 18 dec.'33.....	26
▣ Iuliu Maniu / 18 dec.'33.....	26
▣ Recunoștință și solidaritate față de Mihalache.....	26
▣ Alegerile “liberale”.....	26
▣ Organizarea de Stat sub Carol II.....	27
▣ Carol II.....	27
▣ Camarila.....	27
▣ De ce s-a retras de la guvernare	27
▣ Guvernarea Maniu.....	28
▣ Politica externă.....	29
▣ Mijloacele de luptă ale națiunii :.....	29
▣ Manifestații cetățenești . Votul	29
▣ Stabilitate guvernamentală.....	30
▣ Autoritate și prestigiu.....	30
▣ Modificarea Constituției !.....	30
▣ Minoritățile.....	31
▣ Liberalismul.....	32
Virgil Madgearu / 18 dec.'33.....	32
▣ Omagiu lui Maniu.....	32
▣ Caruselul guvernărilor.....	32
▣ Demisia gov.Vaida = măcinarea partidelor.....	32
▣ Revizuirea Constituției !.....	34
▣ Dizolvarea Gărzii de Fier.....	34
▣ Guvernul IGDuca.....	34
▣ Succesiunea și pericolul “dreptei “.....	34
▣ Misiunea PNȚ.....	35
11.a) Zotta,N.Tulceanu, "Partidele politice din România și programele lor",1934.....	35
▣ Partidul Național-Țărănesc (președ.I.Mihalache) (p.82-85).....	35
▣ Programul PNȚ, 10.oct.'26.....	35
11.b) Alegeri .Rezultatele PNȚ . vezi context și toate datele la fișier Alegeri II.....	36
▣ Alegerile. Rezultate la Cameră. , 24 dec.'33.....	37
A. Rezultatul alegerilor pe București :.....	37
B. Nr.de voturi și procentele obținute de guvern și opoziție.....	37
C.Deputații opoziționiști , pe partide și procente :.....	38
▣ 25, apoi 29 național -țărăniști :.....	38
D .Camera : 300 deputați guvernamentali , 87 deputați opoziționiști , pe județe.....	38
▣ Alegeri. Rezultate : 71 Senatori ai Consiliilor comunale și județene , 30 dec.'33.....	38
▣ Rezultatele definitive ale alegerilor pentru Adunarea Deputaților , 30 dec.'33.....	39
11.c) Vasile Marin , <i>Crez de generație</i>	39
▣ Statul burghez și Mișcarea [<i>revoluție</i> scrisese inițial] națională (p. 215-220).....	39
12.) Scrisoarea deschisă a lui Virgil Madgearu către IGDuca , 30 dec.'33.....	41
13.a.) Situația național-țărăniștilor în Basarabia , 30 dec.'33.....	42
13.b) Valeriu Pop (ardelean, independent , listă PNL),racolat în PNL , nov.-dec. 1933....	43
14 a) PNȚ și “destinderea politică” propusă de Tătărăscu, 6-21 ian.'34.....	43

Gh.Tătărăscu /	43
▫ Declarație de presă.....	43
▫ Evoluția relațiilor PNȚ-PNL.....	44
I-Mihalache / 19 ian.'34.....	44
▫ Biroul PNȚ.....	44
▫ Sfatul parlamentar PNȚ.....	44
15.) Iul.Maniu : Luptele românilor din Ardeal , conferință radio, 24 ian.'34.....	44
▫ Confederație sud-est europeană.....	45
16.) Ion Mihalache : Declarații , inaugurarea sediului Ploești, 25 ian.'34.....	46
Alegerile.....	46
Guvernul Tătărăscu = guvernul incapacității.....	46
Amatorii de dictatură.....	46
Democrația.....	47
Parlamentarism - Sfat corporativ.....	47
Sarcinile PNȚ.....	47
17.) Întrevedere I.Mihalache- Iul.Maniu-Al.Vaida-Voevod, 26 ian.'34.....	48
-----	48
Guvern Gh.Tătărăscu .Legislatura I .Sesiunea ordinară.1 febr.'34.....	48
-----	48
18.) Inaugurarea sesiunii . Mesajul Regal . Omagierea lui IG Duca , 1 febr.'34.....	48
19.) Validarea alegerilor (spre ex.) // dispute PNȚ-PNL //Cameră și Senat , 8 febr.'34.....	49
Take Slăvescu - Ed.Mirto.....	49
▫ Contestare de cetățenie.....	49
Vict.Iamandi - Armd.Călinescu / 8 febr.'34.....	49
▫ PNL- PNȚ - și ... mișcările anarhice.....	50
Petre Andrei , Ion Mihalache - Victor Iamandi / Camera , 9 febr.'34.....	50
▫ Atitudinea față de Garda de Fier	50
20.) I.Mihalache - Gh.Tătărăscu // condiționarea destinderii // , 9 febr.'34.....	52
21.) Petre Andrei , Ion Mihalache - Victor Iamandi , la validări : Garda de Fier , 9 febr.'34.....	52
Petre Andrei , Ion Mihalache - Victor Iamandi / Camera , 9 febr.'34.....	53
▫ Atitudinea față de Garda de Fier	53
22.) Grupările parlamentare, pe partide , 16 febr.'34.....	54
▫ Gruparea parlamentară PNȚ (29 deputați).....	54
23.) Omagiu lui Ștefan Cicio -Pop, la moarte , 17 febr.'34.....	54
24.) Oct.Goga , discurs la mesaj : // România prer evoluționară // , 24 febr.'34.....	56
▫ Noua concepție de Stat : autoritarism și naționalism integral.....	57
▫ Modelul : Mussolini !.....	57
▫ Monopartidocrația productivă	57
▫ Liberalismul.....	57
▫ PNL , Guvernul.....	57
25.)Virgil Madgearu , Declarația PNȚ la mesaj, 24 febr.....	58
▫ Coroana.....	59
▫ Alegerile dec.'33.....	59
▫ Distrugerea prestigiului parlamentar.....	59
▫ Destindere politică ?!.....	60
▫ Democrația rurală.....	60
▫ Reformă constituțională !.....	60
▫ Politica externă.....	61
▫ Armata.....	61
▫ Absența Programului de guvernare.....	61
▫ Problemele economico-financiare.....	62
▫ Politica economică a guvenului PNȚ.....	62
▫ Politica sanitară a PNȚ	63
▫ Planul de viitor preconizat de PNȚ la cădere	64
▫ Incapacitatea guvernului Tătărăscu.....	64
▫ Respingerea Adresei de Răspuns la Mesaj.....	64

26.) DR Ioanițescu , interpelare , Senat ,26 febr.'34.....	64
▣ Ocrotirea muncii românești.....	64
27.) I.Mihalache , Ședința Comit.Executiv PNȚ , 26 febr.'34.....	65
Scrutator / "Adevărul" / 27 febr.'34.....	66
▣ Șefia lui Ion Mihalache.....	66
I.Mihalache / 26 febr. 34.....	66
▣ Reorganizarea PNȚ.....	66
▣ Realitatea politică românească.....	67
▣ Anomaliile de "sus" și de " jos".....	67
▣ Pericolul dictaturii.....	67
▣ Înapoi la masse !.....	67
▣ Aerisirea partidului !.....	67
Proectul de statut.....	67
▣ Structura organizatorică /.....	67
▣ Membrii partidului /.....	67
▣ Pierderea calității de membru /.....	68
▣ Organizația locală /.....	68
▣ Organizația județeană /.....	68
▣ Organizația provincială (art.28) /.....	68
▣ Comitetul Executiv Central /.....	68
▣ Delegația permanentă /.....	69
▣ Parlamentarii partidului /.....	69
▣ Măsuri disciplinare /.....	69
▣ Organe auxiliare /.....	69
28.) prof.N.Bănescu (raportor R. la Mesaj) , discurs conclusiv, Senat , 2 mart.'34.....	69
29.a) Gr.Iunian (PȚR) , discurs la Mesaj, 2 mart.'34.....	70
▣ Guvern liberal.....	70
▣ Guvern național-țărănesc.....	70
▣ Valul de răzvrătiri contra PNL.....	71
▣ Partidul Național Țărănesc	71
▣ Autoprofil moral-politic.....	71
▣ Sensul părăsirii PNL, PNȚ.....	71
29.b) I.C.Cătuneanu (LANC) , discurs la mesaj , 1 mart.'34.....	72
▣ Fărămițarea partidelor.....	72
▣ Dispariția partidelor.....	72
▣ PNȚ și guvernările sale.....	72
30.a) Oct.Goga (PNA) , Interpelare , 3 mart.'34.....	73
▣ Hotărârea de la Alba- Iulia :.....	73
▣ Demobilizarea națională.....	74
▣ Liberalizarea prematură.....	74
▣ Spiritul greșit al Constituției.....	74
▣ Sistemul legislativ dăunător ideii naționale	74
▣ Legea administrativă.....	74
▣ Principiile vulnerabile ale legii administrative PNȚ.....	75
▣ Consiliile comunale din orașele ardelenesti.....	76
30 b) Gr.Iunian (PRȚ) , comunicare : arestarea lui Nae Ionescu , 6 mart.'34.....	77
▣ Intervenție - pentru intrarea în legalitate.....	77
▣ Protest pentru implicarea lui Titulescu	77
Vict.Iamandi / 6 mart.'34.....	77
▣ Dificultățile investigațiilor.....	77
▣ Răspunderea partidelor politice.....	77
▣ " Polițele " către Nae Ionescu.....	78
31.) Eug.Titeanu (raportor Răspuns la Mesaj) , discurs -concluzie , 6 mart ' 34.....	78
▣ Cauzele înfrângerii PNȚ în alegeri.....	78
▣ Declarația PNȚ.....	79
▣ Administrația PNȚ.....	79

▣ Regiile autonome.....	79
▣ Administrația PNȚ.....	80
▣ Finanțele publice.....	80
▣ Regimul PNȚ.....	81
▣ Armata.....	81
▣ Politica industriei de apărare.....	81
▣ Stat țărănesc ?.....	81
▣ Stat al armoniei sociale.....	81
▣ Apel la clarificare ideologică.....	82
▣ Apel la poliție etică.....	82
▣ Invitația la rotativă a PNȚ.....	82
32.) Ion Nistor (ministru secretar de stat) , discurs final la Mesaj, 6 mart.'34.....	83
▣ Parlamentarismul.....	83
▣ Constituția.....	83
▣ Legiferare - legiferomanie.....	84
▣ Doctrina națională.....	84
▣ Doctrina naționalistă.....	84
▣ Programul de guvernare.....	86
▣ Provinciile unite.....	86
▣ Destinderea politică.....	88
▣ Misiunea guvernării PNL.....	88
33.) Victor Iamandi (subsecretar Interne) , răspuns la interpelări, 10 mart.'34.....	88
▣ Goga legea administrativă din 1925.....	88
▣ Goga Constituția din 1923.....	89
▣ Politica școlară.....	89
▣ Guvernările PNȚ.....	89
▣ Greșelile PNȚ.....	89
▣ Evoluția spre liberalism a PNȚ.....	89
34.) Mitiță Constantinescu, "Naționalismul economic și doctrina partidelor politice.....	90
din România ", 1930. Cercul de studii PNL.....	90
▣ Cosmopolitismul și conservatorismul doctrinei PNȚ.....	90

Documentele în ordinea introducerii pe calculator :

Guvern IG DUCA ,14 nov.' 33

Alegeri. 20 , 22 dec.'33

Asasinarea lui Duca , 29 dec.'33

Guvern dr.Angelescu , 30 dec.'33

Guvern Tătăreșcu , 5 ian.'34

1.a. **Armd.Călinescu, Însemnări politice** / nov.'33- mart.'34

1b . **Biroul PNȚ . Vaida:** anunță demisia // măsuri pentru alegeri // , 15 nov.'33

1.c Poliția de Siguranță :**Al.Vaida - Voevod** , retro' **1930 -1933 ; 1934 -1935 ;** 18 mart.'38

/ relațiile Vaida - Maniu / Vaida " nașul" G de F / Vaida - omul regelui /

2. **Iuliu Maniu : Declarație -program**; relansare în arena politică , Cluj, 16 nov.'33

3. **Al.Vaida** - hotărârea de demisie din șefia PNȚ , 16 nov.'33

// Consfătuirea fostei majorități parlamentare //

Al.Vaida : demisia ; **N.Costăchescu**:implorare ; **Șt.Cicio Pop**: implorare

ALVaida Voevod -replică.

4. **Criza de șefie din PNȚ** , 17 nov.'33

5. **C.Ex.al PNȚ : Ion Mihalache - președinte** , 22 nov.'33

Vaida -scrisoarea de retragere ; **Iul.Maniu**: motivarea refuzului ;sprijin Mihalache ;

Ion Mihalache : motivarea acceptării ; **Programul PNȚ**;

6. **PNȚ sub șefia lui I.Mihalache** , comentarii , 24 nov.'33

7. **Maniștii și vaidiștii din Cluj** // grave neînțelegeri // , 26 nov.'33

8. **Iuliu Maniu** .Festivitățile de la Bădăcin, 1 dec.'33
9. . **C.Ex. al PNȚ**, Comunicat // **avertisment elect.** // , Circulară către organiz. , 17 dec.'33
10. **Întrunirea electorală PNȚ**, organiz.București, sala Tomis, 18 dec.'33
Iuliu Maniu - discurs amplu - "cheie" pentru pozițiile sale ; relansarea în lupta politică.
Virgil Madgearu : succesiunea Vaida - Duca // **pericolele pentru democrație** // ;
- 11 a. **Programul PNȚ** - [**LD : manifest electoral ?**] nov.'33
- 11 b. **Alegeri .Rezultatele PNȚ** . **vezi context și toate datele la fișier Alegeri II**
- 11.c. **Vasile Marin** , Crez de generație,
≡ Statul burghez și mișcarea națională , 23 dec.'33
/ Țărănismul / eșecul statului țărănesc / PNȚ = PNL-2 ! /
12. Scrisoarea deschisă a lui **Virgil Madgearu** către IG Duca , 30 dec.'33
13. Situația național-țărăniștilor în Basarabia , 30 dec.'33
- 14a. **Valeriu Pop** (ardelean, independent , lista PNL) , **Amintiri politice** , nov.-dec. 1933
- 14.b. **PNȚ și "destinderea politică "** avansată de Tătărașcu , 6-21 ian.'34
// Bucur. **I.Mihalache** - șed.Biroului permanent // **constituirea Sfatului parlamentar PNȚ** //
// Cluj, În mormântarea lui Th.Mihali , **Maniu și Vaida** alături //
15. **Iul.Maniu** : Luptele românilor din Ardeal , conferință radio, 24 ian.'34
// Confederația statelor sud-est europene //
16. **Ion Mihalache** : Declarații , inaugurarea sediului Ploești, 25 ian.'34
17. Întrevedere **I.Mihalache- Iul.Maniu-AI.Vaida-Voevod**, 26 ian.'34

----- **Guvern Gh.Tătărașcu .Legislatura I .Sesiunea ordinară.1 febr.'34** -----

- 18 **Inaugurarea sesiunii parlamentare** . Mesajul Regal , 1 febr.'34
.Comemorarea lui IG Duca , **I.Mihalache** (Cameră) **Gr.Gafencu** (Senat)
19. **Validarea alegerilor** (spre ex.) // dispute PNȚ-PNL // 5, 8, 9 febr.'34
Armd.Călinescu - Vict.Iamandi
20. **I.Mihalache - Gh.Tătărașcu** // condiționarea destinderii // , 9 febr.'34
21. **Validarea alegerilor** // chestiunea **dizolvării Gărzii de Fier** // , 9 febr.'34
Petre Andrei, I.Mihalache - Victor Iamandi
22. **Grupul parlamentar PNȚ** , 16 febr.'34
23. Omagiul Camerei : moartea lui **Ștefan Cicio -Pop** , 17 febr.'34
24. **O.Goga - Virgil Madgearu** , polemică (la dezbateri Mesaj) , 24 febr.'34
// Democrația " corijată" //
25. **Virgil Madgearu** , **Declarația PNȚ la mesaj**, 24 febr.'34
26. **DR Ioanițescu** , interpelare : **protecția muncii naționale** , Senat, 26 febr..'34
27. **I.Mihalache** , **Ședința Comit.Executiv PNȚ** , 26 febr.'34
// Noul program : **Programul de la Câmpulung- I.Mihalache** //
// Revizuirea **statutului PNȚ** /
28. **N.Bănescu** (Raportor **Răspuns la Mesaj**) , concluzii la dezbateri, Senat , 2 mart.'34
- 29.a. **I.C.Cătuneanu** (LANC) , discurs la mesaj / PNȚ, guvernarea PNȚ/ , 1 mart.'34
- 29.b. **Gr.Iunian** (PRȚ) , discurs la Mesaj, 2 mart.'34
// despărțirea de PNȚ // critica PNȚ //
- 30.a. **Oct.Goga** (PNA) , interpelare : protecția elemntului românesc , 3 mart.'34
// greșeli în politica națională // legea administrativă PNȚ //
30. b **Virgil Madgearu** , intervenție : la comunicarea lui Iunian , 6 mart. '34
// protest pentru implicarea lui Titulescu în arestarea lui Nae Ionescu //
31. **Eug.Titeanu** (raportor) , discurs final la Mesaj, Cameră , 6 mart.'34
// PNȚ în alegeri // declarația PNȚ // guvernarea PNȚ // Regiile autonome ; finanțele publice /
// administrația // armata // "stat țărănesc " // etică politică //
32. **Ion.Nistor** (secretar de stat) , discurs final la Mesaj, Cameră, 6 mart.'34
//PNȚ - part. democratic, parlamentar // consecințele grave ale politicii economice PNȚ //
33. **Victor Iamandi** (subsecretar Interne) , răspuns la interpelări , 10mart .'34
34. **Mițiță Constantinescu** , **"Naționalismul economic și doctrina partidelor politice**

din România ", 1933 [broșură , expunere la Cercul de studii PNL, 1930]
// Cosmopolitism și conservatorism în doctrina economică PNTJ //
// de la "socialism agrarian" la... "porțile deschise" //
// Reminiscențele "luptei de clasă" în doctrina PNTJ: alianța electorală cu PCR //
Vezi fișierul următor

Guvern IG DUCA .14 nov.' 33

Alegeri. 20 , 22 dec.'33

Asasinarea lui Duca , 29 dec.'33

Guvern Angelescu , 30 dec.'33

Guvern Tătărescu , 5 ian.'34

1.a) **Călinescu / nov.'33- mart.'34**

▣ PNTJ în derivă, în reorganizare ,în delimitarea curentelor...

Disensiuni : **Lupu** > **Mihalache** > < **Maniu** < **Mironescu** < **Vaida**

11martie ' 34: Revenirea lui Lupu în PNTJ ;

[LD: absolut **toate incompatibilitățile existente la 1926**, la fuziune ,
s-au menținut și s-au acutizat (în opera de guvernare, sub ingerințele lui Carol ș.a.)
Toate probează **slăbiciunea congenitală a PNTJ** , în care se manifestă , acum,
contradicțiile. Pe post de "**suveică**" , acum **Călinescu !** (în '26 era Argetoianu)
.Vezi amănunte în carte,privind reorganiz.și disensiunile între ei,
între **ardeleni și regățeni**,între **țărăniști și naționali** , între **camariliști și anti -]**

14 nov.-gouv Duca .15 nov.(dizolvarea parlamentului).

/ La constătuirea majorității,**Vaida** și-a prezentat guvernarea ,
la inspirația "persuasiunii" lui Maniu. Metoda nu i-a reușit,de aceea **demisionează din șefia PNTJ.Călinescu** ,mulțumește lui **Vaida pentru colaborare**

Vaida ar dori șefia lui Mihalache la PNTJ,pleacă la Cluj,pentru a nu se întâlni cu **Maniu** ...care **vine la București** (urmează discuții contradictorii,maniști,vaidiști)

21 nov.'33: **Mihalache este proclamat șeful PNTJ**. (p.192 - 197)

-urmează alegeri, asasinarea lui Duca, gouv.Tătărescu -

27 febr.'34 **Mihalache** relatează lui Călinescu audiența la **Rege**,care se interesase de situația în PNTJ. **Mihalache** i-ar fi spus că **reorganizează partidul**, iar în ceea ce privește pe **Vaida și Maniu " vrea să-i asocieze pe amândoi la răspundere**,pentru a nu avea o politică la **Bădăcin** și alta la **Valea Seacă**".

/ **Mihalache** îi mai spune că a avut o **explicație drastică cu Maniu** (în prezența lui Popovici și Madgearu), care **vrea ruptură definitivă de Vaida**.

Mihalache l-a prevenit că el nu va fi "om de paie" al partidului...(p.213-14)

[1-11 mart.'34] **Mironescu** este **contra înțelgerii cu Lupu**.

Spune că **Maniu** o agreează pentru a scăpa de un adversar în scandalul Skoda,și ca "om de manevră" contra lui Vaida.

Se teme de ruptura cu Vaida.

/ **Mihalache** a avut o întrevedere cu **Lupu**, în **problema fuziunii** (pare obosit, nu ridică obiecții față de program sau persoane, este somat de partizani, amână pînă la audiența la rege.)

/ **Vaida** (telefonic) **îl avertizează pe Mihalache să nu se grăbească cu Lupu.**
/ **Lupu, în audiență la rege, despre fuziune.**

/ La 11 martie, se face **fuziunea cu dr.Lupu.**

Vaida preia președinția organiz. provinciale din Ardeal (p.214-15)
Ar.Călinescu / nov.'33- mart.'34

1.b.) Ședința Biroului PNT , 15 nov.'33

("Facla" , "Universul " , 16 nov.'33)

[**LD : deruta în PNT se prelungește și după căderea de la guvern, mai accentuată .**
Aș risca chiar să spun că , spre norocul său, partidul mergea de la sine ,
pentru că era un partid mare, puternic, bine organizat în județe .
"Defecțiunea" era , ca și altă dată , la vârf !]

"Facla " / 16 nov.'33

▣ Biroul PNT

/ **Biroul PNT** s-a întrunit sub **președinția lui Al.Vaida -Voevod.**

Discuțiile pe două probleme : șefia partidului și campania electorală.

Al.Vaida -Voevod rămâne nestrămutat în hotărârea de a părăsi conducerea ,
acțiunea de refacere a partidului urmând să se facă sub președinția altcuiva.

În ciuda insistențelor, Vaida a cerut să fie desemnat , imediat , șeful partidului.

Unii membri ai Biroului au adus la cunoștință că
luliu Maniu dorește să rămână " simplu soldat " .

Astfel stînd lucrurile, membrii **Biroului l-au indicat** , în unanimitate,
ca șef al partidului pe Ion Mihalache .[!!!]

/ În această privință nu s-a luat încă nici o hotărâre , urmând să fie consultați
și alți factori ai partidului , după cum nu s-a decis dacă acest act politic
se va face înainte de alegeri.

/ S-a căzut , însă, de acord ca **Programul expus de Ion Mihalache la Câmpulung [11 oct.'33]**
să constituie **programul de opoziție al PNT** introducându-se și un **Manifest electoral .**

/ Seara, **membrii Biroului** s-au întrunit din nou la **locuința lui Mihai Popovici,**
unde s-a examinat și s-a adopta proiectul primului **Manifest electoral ,**
ce va fi adresat țării , în urma demisiei guvernului.

"Universul" / 16 nov.

▣ Biroul PNT

[**LD conține aceleași informații ... plus câteva pe care le rețin**]

/ CC al PNT va funcționa la clubul central al PNT.

/ Pentru împăciuirea lucrurilor , Ed.Mirto a cerut reprimirea în partid a lui Boilă,

Lazăr și Leucuția, excluși cu câteva luni în urmă.Propunerea va fi discutată în C.Execut.

/ În vederea fixării candidaturilor și rezolvării tuturor chestiunilor electorale ale partidului,
s-au constituit comisii provinciale și o comisie centrală .

Au fost delegați :

Ed.Mirto și DRloanițescu - reprezentanți ai PNT în relațiile oficiale ;

Comisia centrală : I.Mihalache, N. Costăchescu,(Vech.Regat) Mihai Popovici, Gh.Crișan ,
E.Hațieganu ,(Ardeal) Pan Halippa, M.Ghelmegeanu (Basarabia) , D.Moldovanu (Bucov.)

Comisiile provinciale :

Vech.Regat : I.Mihalache, N.Costăchescu, Ed.Mirto, DRloanițescu

Ardeal : Vaida -Voevod, Voicu Nițescu ,
Basarabia : Pan Halippa, Crihan, Negrescu , I, Pelivan
Bucovina : Sauciuc Săveanu
/ Biroul de conducere al PNȚ a chemat telegrafic în capitală pe d.Maniu .
Biroul PNȚ / 15 nov..'33

1. c) Al.Vaida - Voevod / relațiile cu Maniu / " nașul" G de F / omul regelui /,18 mart.'38, retro'

(Arh.ISISP , fond V, dosar 227, Direcția generală a poliției, Secția I-a , 18 mart.'38)
[-----]
Retro '32-33

▣ Vaida- Maniu

Între 1930 -1932 , după o prietenie de 40 de ani , au apărut **primele simptome de dezbinare** între **Vaida și Maniu** , **Vaida retrăgându-se** treptat din **politică anticarlistă a lui Maniu .**

Rezultatul ? :

/ la 6 iun.1932 **Vaida este prim-ministru** , ad-interim la Interne și Afaceri străine .
/ la 11 aug.'32 dă Internele lui Mihalache .
/ în oct.'32 , **Regele încearcă** , pentru ultima oară , **să împace pe Maniu cu Vaida .**
Formează un guvern Maniu , în care Vaida refuză să intre în mod demonstrativ.
/ la 14 ian.'33 , Maniu își dă iar demisia , Vaida formează al III-lea guvern PNȚ ,
care rămâne la putere până în nov.'33 (când vine Duca)
Retro '33 - '35

▣ Vaida -Garda de Fier

Duca este ucis la 29 dec.'33 , liberalii rămân la guvern și cele spuse de ei dovedesc că **Vaida, dacă nu este părintele material,** este cel puțin **părintele spiritual al mișcării gardiste** , care **a crescut ocrotită de el,** atunci când era **ministru la Interne .**

Vaida , în oficiosul său "**Voința Țării** " , confirmă că **este părintele Gărzii de Fier** și al **Partidului Total pentru Țară** , și că el, **cu acest tineret** , timp de un an, **a dus o luptă înverșunată cu Titulescu .**

După ce a început lupta sa întru **dominația reală a elementului românesc** , mai ales împotriva evereilor , **la 12 mai 1935 , Vaida a declarat formarea noului partid : Frontul Românesc, cu deviza România românilor !**

Al.Vaida / 1938 , retro ' 30-35

2.) Declarațiile lui Maniu, Cluj, 15 sau 16 nov.'33

(" Universul " , 17 nov.'33)

[LD : din nou, din nou, țintele lui Maniu, devenite obsesive : oculta, liberalii , Coroana iar și iar ... fuga de răspundere . Sau nu ? Poate vizionarismul cel mai luminat ... confirmat ulterior ? Când ? În 1938? În 1940 ? în 1944 ? în 1956, la Sighet ?

Cum să-l abordez pe Maniu ? în contextul imediat sau în perspectiva istoriei , de acum ?

Pentru mine ... este personajul cel mai greu de înțeles.

Iar opiniile altora sunt ... legende .]

Cluj. Azi dimineață , o delegație de **30 de tineri din PNȚ** , s-a prezentat la d.Iuliu Maniu , în palatul Boilă din str.Băii, manifestând pentru d.Maniu.

A luat cuvântul d.Buta , prim-redactorul ziarului "România Nouă" , asigurând pe Maniu de dragostea tineretului, și de dorința de a se întoarce în viața politică , în fruntea PNȚ.

Maniu le-a răspuns .

Maniu / 15 nov.'33

▣ Criză monarhică

" "Forțe oculte" "

" Regret că nu pot să dau expresiune sentimentului meu de recunoștință în tonul pe care aș vrea , fiind puțin suferind. Vă mulțumesc din adâncul sufletului pentru această manifestație și fiți siguri că prin graiul meu , aveți recunoștința întregii români și a generației viitoare .

Mă doare mult că această frumoasă manifestație **coincide cu demiterea , în condițiile cunoscute, a iubitului meu prieten Vaida Voevod**, care de altfel era de prevăzut.

" **Știam că încercarea lui de guvernare nu va reuși.**

Dovada cea mai evidentă **că au fost în funcțiune forțe oculte** , este împrejurarea de astăzi, după opt zile de criză , **nu se cunosc motivele adevărate ale demiterii d-lui Vaida** , și că **el însuși a fost cel mai surprins** că în audința fatală , a aflat **că este un conflict între el și Suveran** și că este demis .

O altă dovadă eclatantă **că sunt în funcțiune forțe oculte** , este că deși de 3 ani și câteva luni , de când și-a ocupat tronul MSRegele , **este al nouălea guvern**, și vom avea pentru **a treia oară alegeri.**

Nici o criză n-a fost provocată de parlament, ci de forțe oculte

În România nu este o criză a parlamentarismului,

ci pare că ne lovim de o criză a sistemului monarhic.

Faptul acesta ar fi o mare nenorocire , și , pentru înlăturarea lui, ar trebui să-și dea mâna toți devotații sinceri ai monarhismului."

Maniu / 15 nov.'33

▣ Guvernul liberal

!Oricum ar fi, **stăm în fața unui guvern liberal,** care are o ideologie și metode politice **diametral opuse ideologiei noastre** .

Cu toate acestea , **nu m-a supărat că au fost chemați la guvern** , ci poate m-aș bucura de singura satisfacție pe care în scurtă vreme o vom vedea, că **se va dovedi din nou că partidul liberal e slab** în opinia publică și că **ideologia și metodele sale sunt incapabile de a rezolva problemele grele de astăzi.**

Vom duce contra lui cea mai categorică luptă politică.

Dacă va face alegeri libere, **va fi zdrobit de puterea partidului nostru** și a celorlalte partide de opoziție , iar dacă va face alegeri siluite , **va fi înghițit de molohul** care a înghițit celelate 8 guverne , și încă fără sughit."

Maniu / 15 nov.'33

▣ Crezul moral-politic manist.

" Domnule profesor [Buta] , cereți să vă dau îndrumări .

Nu vă voi putea satisface , pentru că **acesta nu este rolul meu, este al conducerii de partid**, care desigur își va face datoria.

De când m-am dezis de la președinția partidului , n-am făcut nici o declarație , nici n-am făcut **vreun gest** care să tulbure opera de guvernare a prietenilor mei.

Astăzi, când criza este terminată , **mă voi restrânge** asemenea la **câteva confesiuni de credință** , care nu obligă pe nimeni , afară de mine.

Când m-am retras de la președinția partidului [ian.'33]

am crezut, ca și astăzi,că **fără o concepție morală severă** , care să pătrundă viața particulară , familială și publică, **nu poate dăinui un popor** , și că **fără respectarea severă a prescripțiilor constituționale** , libere de orice influențe oculte și responsabile ,

nu este o posibilă viață de stat , normală și prosperă pentru o națiune."

Iuliu Maniu / 15 nov.'33

▣ Concepția economică, financiară , socială.

[LD : este o concepție atât de eclectică , încât merită analizată !
De fapt un amestec de liberalism , amestecat cu doze de intervenționism ,
țăranism marxist , și ... regionalism ardelenesc .]

Descentralizare !

[LD : Ca un liberal !]

“Și astăzi cred la fel că, fără o **organizare administrativă modernă** ,
categoric descentralizată , lesnicioasă și ieftină ,
nu este posibilă îngrijirea justă a intereselor administrative ale statului și ale particularilor .
De aceea, îndată după venirea la guvern, am căzut de acord cu d.Mihalache
asupra unei **reforme administrative** , care a avut norocul să câștige și simpatia MSRegelui.
)! Ce folos dacă eu și d.Mihalache n-am reușit să câștigăm **simpatia prefectului poliției**
[Gabriel Marinescu !] și a **comandantului jandarmeriei** [Dumitrescu !]
[-----]

Prin noi înșine !

[LD : ca un liberal !]

Am declarat că **refacerea economică** trebuie neapărat făcută.
În acest scop **trebuie să căutăm capital străin** ,
iar dacă nu reușim să-l câștigăm ,trebuie **să refacem economia noastră și viața productivă** ,
prin mijloace proprii .
Imediat ce am venit la guvern și **am văzut că mijloace financiare din străinătate**
nu putem primi și, **dacă am primi** , ar fi oneroase ca condiții,
am pregătit un plan economic și financiar îndrumat în special de considerațiunea
ridicării producției naționale , și de realizarea unei mari investițiuni de stat , productive .
Am avut prilejul să prezint MSRegelui un extras al acestui plan economic și
am avut fericirea să constat simpatia Suveranului pentru acest plan economic.
)! Ce folos dacă prefectul poliției și comandantul jandarmeriei au fost mai importanți
decât tot planul economic financiar , împreună cu d.Mihalache și cu mine “ [-----]
De aceea am fost contra ratificării acordului de la Geneva ,
care regret ,însă , că s-a întâmplat .
[-----]

Conversiunea datoriilor cu protejarea creditului !

[LD: ca un liberal !]

În momentul de față , sunt multe **plumburi sociale și economice** atârinate de aripile națiunii ,
gata de a se ridica la înălțimi majestuoase.
Sunt între altele, **sarcinile trecutului** și anumite așezăminte economice , ca trusturile industriale
, care anihilează întreaga viață productivă. Sarcinile trecutului trebuie complet lichidate ,
Datoriile pe care debitorii , în mod necontestat , nu le pot plăti, trebuie șterse.
Evident că aceasta fiind o operațiune de expropriere a unor creanțe,
statul trebuie să despăgubească în măsură justă pe cei expropriați.
Aceasta ca simț de drept, ca salvarea creditului public și ce e și mai important ,
pentru a nu distruge râvna de muncă și cruțare a particularilor , pe care se bazează
întreaga funcțiune economică a societății și este un stimulent al muncii productive.
[-----]

Desființarea trusturilor industriale ! Etatizare ! Socializare !

[LD : ca un socialist ! Dar din pismă antiliberală ! Nu cunosc să fi elaborat vreodată acest plan !]

“Trebuie , prin noi așezăminte legale, scoasă producția națională și în special gospodăria
țărească , **de sub exploatarea și teroarea trusturilor industriilor de bază**
și a celor de primă necesitate.

În planul meu economic, pe care îl voi publica la timp oportun,
dacă nu altfel, cu titlu de document istoric ,
am prevăzut, dacă nu se poate altfel, **etatizarea sau socializarea lor.**

Maniu / 15 nov.'33

▣ **Revizuirea Constituției**

" Toate aceste mari reforme , care ating adânc așezarea economică și socială de azi, pretind **discuții libere , perfectă libertate de opinie și de discuție**. [-----]
De aceea, am susținut totdeauna inadmisibilitatea unei stări de asediu ,
am cerut **reforma electorală**, și cred că este absolut necesară **revizuirea constituției** .
Satisfacerea unor necesități inexorabile sociale și economice , se izbește de îngrădirile acestei constituții , făcute în alte împrejurări. Copilul a crescut, hainele sunt prea strâmte."
Maniu / 15 nov.'33

▣ Reforma Senatului

[**LD Atenție ! perfectă dreptate**]

" Dacă ea [Constituția] va dăinui, **azi, mâine,**
vor fi mai mulți senatori de drept decât cei aleși.
De data aceasta , **vor intra aproape 10 senatori de drept noi,**
și dacă mai vrea Dumnezeu o dizolvare , care se va produce în scurtă vreme,
cu siguranță e de prevăzut, **cu ocazia viitoarei legislațiuni ,**
vor intra aproape toți parlamentarii minoritari și noi toți din provincii ,
care am avut fericirea să intrăm prima dată în Parlamentul României Unite și a ne păstra,
cu toate vicisitudinile , până azi, mandatele de senator de drept, împreună cu colegii din Vechiul
Regat , **aproape 50-60 la număr.** Iată o adevărată parodie a reprezentanței naționale .
Maniu / 15 nov.'33

▣ Generația tânără

[**Atenție LD ! nu este nici primul nici singurul care ridică problema generației.**
Nu venise , oare , firesc, timpul ca ...generația Iorga, Vaida , Maniu , Averescu , Cicio Pop,
ACCuza, și atâția alții care se ilustraseră în deceniile 1- 3 ale sec.XX ,
generația războiului, a unirii, a lui Carol I și Ferdinand ...
să cedeze locul următoarei generații ?
Dacă evoluția istorică ar fi curs normal... această transfer de ștafetă s-ar fi putut face firesc.
Cred că , adresarea lui Maniu , departe de a fi o expresie protocolară,
exprimă o realitate biologică .]

"**Dvs, generația tânără** , veți avea în primul rând,
rolul de a examina și pătrunde aceste probleme ;
pe umerii dvs e răspunderea viitorului ;
dvs veți răspunde de seriozitatea , de altruismul și de înflăcărea națională
cu care veți examina viitorul națiunii sub aceste aspecte ." [-----]
Iul Maniu / Cluj, 15 nov.'33

3.) Consfătuirea fostei majorități parlamentare PNȚ , 16 nov.'33

Al.Vaida , N.Costăchescu, Șt.Cicio Pop - cuvântări ; **ALVaida Voevod** -replică.
("Dimineața" , an 29, nr.9658, 17 nov.'33 + foto Al.Vaida ; "Universul" , nr 315, 17 nov.'33)
[LD: Parantezele, sublinierile supratitlurile îmi aparțin.

[**Interesanta, dramatica , impresionanta personalitate politică a lui Vaida !**
Atât de diferit de Maniu . Atât de sincer și tranșant! Știind să-și recunoască vinovățiile și
greșelile Om de onoare , cum puțini erau ...
Este un moment, când, paradoxal, după înfrângerea și umilința cu care a fost înlăturat de la
guvernare ... membrii PNȚ I-ar fi vrut , în continuare , pe Vaida ca președinte .
Erau parcă sătui de ... reticențele lui Maniu și de ... diletantismul lui Mihalache !
Așa cred eu. Așa simt eu. Lucrurile au evoluat altfel...pentru că Vaida a fost categoric.
Se săturase. Obosise . și nu știi cât de guvernare ... cât de continua presiune din partea lui
Maniu ! A vrut să plece și a plecat . Si a reușit s-o facă cu mare demnitate !]
Consfătuirea se ține, la ora 16 , în sala bibliotecii Camerei. Este prezidată de Șt.Cicio-Pop .
Al.Vaida -Voevod / 16 nov.'33

Aduce mulțumiri majorităților , pentru concursul dat . Ține să facă unele precizări , retro '
" În momentele acestea grele pentru noi , dar care nu sunt decât începutul unei victorii viitoare

- căci victoria de azi a liberalilor înseamnă decât începutul sfârșitului lor -
se cuvine să aruncăm o privire asupra trecutului .

Tactica "abstinenței" - Maniu

Tactica "persuasiunii" -Vaida

S-a tot discutat de către elemente iresponsabile sau de elemente mânate de interese individuale și de ambiții deșarte , că între mine și Iuliu Maniu e o divergență .

Țin să restabilesc lucrurile .

Vă aduceți aminte , cum , după demisia d-lui Maniu, înainte de a pleca ,
a spus în Comitet :

< Ori sunt eu pe acest scaun prezidențial , ori fratele Alexandru ,
pentru partid este totuna .Dvs.aveți datoria să susțineți guvernul,
Să întăriți disciplina în majoritate, pentru ca partidul nostru
să rămână mai departe să guverneze. >

[...] și atunci vă întreb eu : care este păcatul meu ? N-am ținut disciplina ?

[---] nu ne-am dat silința , zi și noapte, câte 15-16 ore pe zi, eu și colegii mei ,
ca să ne facem datoria ? [----] Ce nu ar fi corespuns vederilor lui Maniu ?

Eu aveam răspunderea . Dânsul stătea de o parte [-----]

Eu aveam să dau fapt programul pe care Iuliu Maniu

mi l-a lăsat moștenire și pe care am continuat până la cădere să-l execut -

pentru că atunci când am voit și eu să plec (și am și pentru aceasta martori)

Iuliu Maniu mi-a spus :

< Tu rămâi, tu condu, pentru ca să încercăm o altă tactică ,
nu numai tactica radicală a mea , ci să încercăm prin tine tactica persuasiunii >
acesta este cuvântul magic.Iar eu răspunzându-i: < Nu-mi atribui calități superioare
însușirilor tale > el mi-a zis :< De datoria ta este să rămâi
și să încerci prin persuasiune
ceea ce eu nu am putut obține prin tactica mea.>

Astfel am rămas și am făcut încercări ; [----] Un lucru însă este cert :

pe când Iuliu Maniu a avut tactica abstenenței , urmând convingerile lui,
mie mi-a impus tactica persuasiunii , crezând că se va ajunge la rezultat ,
dacă nu prin tactica lui, dar prin tactica mea.”

Vaida / 16 nov.'33

Recunoașterea eșecului

“Evenimentele au făcut dovada că tactica urmată de mine a dat greș.

Nu este vina lui Iuliu Maniu, nu este vina nimănui, înainte de toate nu este vina partidului,
nici a conducerii partidului. Vina este exclusiv a mea .

- Voci : Nu , nu !

- Vaida : “Eu am crezut în această tactică.Nu am să-mi reproșez nimic , nici înaintea țării ,
nici înaintea conștiinței .Mi-am făcut , pe cât mi-au ajutat puterile, datoria față de partid,
datoria față de Iuliu Maniu (aplauze) datoria față de MSRegele (aplauze prelungite)
Dar acela care , urmând o convingere a sa către o țintă fie cât de nobilă, dă greș,
trebuie să tragă consecințele , pentru că în politică nu se iartă greșeli,
ori din ce motive ar fi comise . (un coleg aplaudă; ceilalți îl țistuesc)

De aceea, vă rog să vă uniți aplauzele cu acelea ale colegului , care bine a făcut aplaudând “.

- Voci : Nu , nu !

Demisia din funcții

- Vaida : “ Dar , vă rog, să nu depuneți stăruințe zadarnice.Eu nu sunt un om pripit.

Nu sunt, la vârsta mea și după experiența unei veți întregi, nici omul hotărârilor luate
sub un impuls momentan .Acea ce vin să vă declar acum dvs.și ceea ce am datoria să fac,
este hotărârea mea nestrămutată , după matură chibzuială, nu de zile, nu de săptămâni,
ci de luni de zile.Partidul acesta trebuie să meargă în deplină libertate înainte ,
spre realizarea programului său ;

nestânjenit de hotărâri lăaturalnice , fie de simpatie, fie de antipatie , și solidar.

În consecință, eu , neputând face această declarație în fața Comitetului Executiv, o fac aici.

Rămânând ca , în fața Comitetului , să-mi repet declarația.

Prin aceasta, mulțumindu-vă cu dragoste frățească și totdeauna în calitate de șef oficial al

partidului, pentru toată munca, sârguința, solidaritatea cu care m-ați onorat - depun în mâinile factorului competent , Comitetul partidului, prin intermediarul dvs, mandatul onorific de președinte și renunț , în același timp , la toate onorurile și la toate posturile onorifice care impun și obligațiuni față de partid, pe care le-am deținut în urma încrederii dvs. Vă mulțumesc, Dumnezeu să ajute partidul.”

... Când dl Vaida a terminat expunerea, s-a produs în sală o tăcere impresionantă.

În această atmosferă a luat cuvântul d.N.Costăchescu .Emoționat până la lacrimi, d-sa a spus :

N.Costăchescu / 16 nov.'33

”Glasul meu îndurerat trebuie să arate în această clipă , toată amărăciunea care izvorăște în noi toți prin situația care ni s-a creat.

Eu mi-am luat sarcina ca , în numele majorității Camerei și a Senatului , să aduc prinosul de recunoștință și mulțumire președintelui partidului (aplauze prelungite) pentru tot timpul cât am avut cinstea să fim conduși de cel mai drag luptător al Ardealului.

Această datorie a mea s-a transformat , prin declarația președintelui nostru, într-o rugare , care cred că, în acest moment , iese din inima tuturor , ca să revină asupra demisiunii sale .(aplauze prelungite)

Fac această rugare cu speranță, pentru că știu că mă adresez unui bătrân și brav luptător, care este Vaida -Voevod, un luptător care toată viața a stat în tranșee,

în fața tuturor felurilor de adversari. Luptătorul rănit nu trebuie să dea armele (aplauze)

Rana, iubite dle Vaida , trebuie să o vindecăm. Așteaptă aceasta , nu te grăbi,

și ține steagul mai departe în fruntea noastră (aplauze prelungite) ,

pentru că nu ești al dumeitale , nu dispui de dta cum vrei, ești al nostru (aplauze prelungite)

Și, dacă astăzi, te rugăm cu inima zdrobită să nu ne părăsești, să rămâi între noi și în fruntea noastră, mâine ți-o vom cere imperios .(aplauze)

În cele mai grele împrejurări , să ne păstrăm calmul și să căutăm cu mintea limpede , soluțiunile, oricât de grea ar fi situația.Eu socot că în împrejurările și în situațiunea în care am fost puși, o

datorie avem ; partidul unitar , declară în acest moment că nu-și va risipi forțele

și va sta în jurul frunțașilor săi , oricare va fi poziția lor în partid , dar un lucru cerem :

nici unul să nu ne părăsească , oricare ar fi rangul, oricare ar fi locul, oricare ar fi poziția sa în

luptă; fie înainte cu steagul, fie la cot cu noi, nici unul nu are dreptul să ne părăsească ; (aplauze

) Iar celor care speră că, din greutățile noastre, să tragă ocazii de bucurie , cred că toți veți fi

într-un gând cu mine , și le răspundem :

partidul este unitar , strâns și disciplinat și nu vom da ocazie pentru nici o bucurie adversarilor

noștri De aceea, dle Vaida , să fie cu noroc această dispozițiune protocolară ,

care face să mai amâni decizia până la comitet. Să treacă o noapte de liniște și de meditare , căci

este un proverb , că noaptea aduce consiliu bun, și, în această speranță,

eu îți dau sărutarea soldaților demni și promisiunea că te vom urma

și te rugăm să ne lași să te urmăm în lupta spre biruința partidului nostru “

(aplauze prelungite) D.Costăchescu îmbrățișează pe Al.Vaida Voevod.

Apoi vorbește Șt.Cicio Pop ...

[LD : Remarcabil ! Cicio Pop nu mai vorbește ca un “ardelean” , ci ca un român !

Char dacă patetic , chiar dacă exagerând simbolistica istorică, chiar dacă ...

este adjudecată pentru ardeleni ... mândria , demnitatea, cinstea etc etc.

Chiar dacă ... parcă n-ar fi fost la guvernare , chiar dacă parcă nu s-ar fi certat ei între ei !

Era slăbit, și bolnav, și după câteva luni ... se sfârșea !

Îmi aduc aminte cum mi-a vorbit fiica lui, Ani Birtolon, despre el :

Slavă domnului că a murit atunci , și că nu a apucat să vadă ce au pățit unioniștii,

inclusiv “ fratele Alexandru “ și “ fratele Iuliu “ ... în închisoarea de la Sighet]

Ștefan Cicio Pop / 16 nov.'33

Unire !

“ Partidul acesta nu este o alcătuire de circumstanță, ci este singura mângâiere și

singurul câștig pe care l-au adus cei 800.000 de morți , aici , și alți sute de morți , dincolo,

drept răsplată pentru sângele vărsat.

Partidul acesta simbolizează adevărata unire a tuturor provinciilor , este cheagul care ne adună

la oaltă. Dacă ne-om destrăma, se destramă și România Mare. [-----]

Noi suntem neamul românesc , noi reprezentăm unirea , lumea se uită la noi

când vorbește de unire , când se ridică fantoma revizuirii .Cum, ce să se revizuiască ?

Unde nu suntem noi închegați , unde nu suntem noi unitari ?

Care unire s-a mai făcut atât de natural ?

Care unire seamănă cu unirea noastră ?

Pe noi nu ne-a adus laolaltă evenimentele istorice și războiul ,

ci iubirea de rasă, de limbă, națiune și datine și conștiința

că suntem fiii acelor coloniști cari, înainte cu 1800 de ani , s-au așezat aici.

Șt.Cicio-Pop / 16 nov.'33

Ardelenii

“Noi, Ardealul, credem că v-am adus tot ce am avut mai bun (aplauze)

noi credem astăzi că acei buni pe cari vi i-am adus , sunt indispensabili.

Iar astăzi, când începem să pierdem teren, când toată lumea ne încolțește,

când o propagandă cu mult mai iscusită , mai abilă, ofensivă ,

se izbește de o defensivă slabă a noastră,

atunci este permis ca rândurile noastre să slăbească, prin aceea că se depărtează

cei mai buni dintre noi ? Este admisibil , iubiți prieteni ?

Este admisibil ca d-ta , iubit prieten, să vorbești în tonul acela de non possumus ,

d-ta care ai stat alături de mine în parlamentul ungar și ne făceam socoteala ,

cei patru care eram acolo, când vom fi spânzurați, pentru că după toate normele de acolo , locul

d-tale și al meu și al celorlalți era la spânzurătoare ,

dumneata să vii astăzi și, după o supărare , să iai hotărârea aceasta ?

Au fost șoapte - și trebuie să știți că prea multe au fost șoaptele acelea, și a fost rău că au fost

ascultate . Dar ar trebui să fie un stat major unde să nu străbată niciodată șoapte

(aplauze) În acest stat major trebuie să intre aceia cari, prin adevărate merite , și-au câștigat

locul , după lupte, străduințe și stagiul de mulți ani de grele suferințe și atunci multe neplăceri

de acestea de culise vor fi evitate.Dar aceste greutăți , de acum, sunt fleacuri , lucruri mărunte ,

dragă Alexandre Vaida Voevod [-----]

Ștefan Cicio Pop / 16 nov.'33

Fără regionalisme !

“ Avem datoria astăzi - și cu toată slăbirea mea fizică , trebuie să o spun -

să punem capăt tuturor echivocurilor. [LD : oare aluzie la Maniu ?]

Putem admite un front al celor buni , contra celor răi , dar nu vom putea admite niciodată

, nici eu și nici unul dintre noi, care cunoaște suferințele Românilor,

nu vom putea admite un front ardelean contra Vechiului Regat sau

un front bănățean contra celor din Vechiul Regat (aplauze prelungite)

Nici nu pot să admit ca dușmanii care stau la pândă să creadă

că noi ne mai putem diviza și ne mai putem despărți după provincii .

Da, ne trebuie front : contra corupției și contra oamenilor (aplauze prelungite)

Trebuie să dăm mână cu mână , ca să stărpim tot ce este rău , să ne dăm mână cu mână ,

ca voința aceasta a noastră să devină odată realitate și trebuie ca voința aceasta

să devină odată în adevăr puternică și să se poate impună și numai atunci se va putea aceasta ,

când vom fi un trup , un suflet , o voință și un gând .

Ștefan Cicio Pop / 16 nov.'33

Între Vaida și Maniu

” Așa dar , iubite frate Alexandre , lângă tine am stat când era să ne ducă la spânzurătoare ,

lângă tine și lângă celălalt vreau să stau până la moarte ; să mergem împreună cu toții . Partidul

nu se poate dezbiina . Noi vom fi toți împreună.

Și eu cred , cum a zis înțeleptul meu coleg, că peste noapte vei evolua

și că dragostea aceasta , care ți se arată ție pentru foarte multe jertfe și suferințe pe care le-ai

avut și pe care ți le-am impus noi , s-o prețuești mai mult

și să-ți dea satisfacția sufletească că le-ai făcut pentru neamul tău,

că ai făcut tot ce mintea ta luminată și inima ta largă au putut să dea . (aplauze prelungite)

Ștefan Cicio .Pop /

Generațiile ardeleni

N-aș voi un minut să se creadă că, iubindu-te pe tine ,

am încetat a iubi pe Iuliu Maniu . (vii aplauze)

Eu am fost înainte mergătorul vostru cu vreo zece ani. Adu-ți aminte când am fost eu singur ,

când nu era cine să mă sprijine și să mă laude , m-am dus singur și mă gândeam cu dragoste la

voi. Eu eram în rândul celor bătrâni și arătam către voi, zicând : abia aștept să capete tinerii

aceștia aripi , ca să vină lângă noi, să ne îngroașe rândurile , și să putem lupta.

Dacă ați venit, ați făcut gloria neamului. Împreună !
Gloria neamului pretinde ca și acum să luptăm împreună cu iubiții frați din Vechiul Regat , de care nu ne vom despărți niciodată (vîi aplauze)
și cu prietenii din Basarabia, și din Dobrogea și din Bucovina și din toate părțile.
Mie să nu-mi spuie nimeni că are un front oarecare al tuturor partidelor, că-l refuz;
eu văd numai frontul neamului meu românesc , care trebuie să existe (aplauze)
Vor păcătui mulți , poate .Nu suntem nici unul nici zei, nici semizei , nici îngeri.
Dar nu păcătuește acela care ne-a constituit , care ne-a dat viață, poporul,
care vă reclamă pe toți, și vă cere prin glasul meu să rămâneți la posturile voastre “
(aplauze frenetice)

Al.Vaida -Voevod / 16 nov.'33 - replică -

”N-aș fi luat cuvântul a doua oară dacă discuțiunea nu ar fi deviat .
Sunt foarte impresionat de căldura cuvintelor izvorâte din inimă , așa de frățești [.....]
N-aș fi fost vrednic să dețin postul de președinte , n-aș fi fost vrednic de încrederea dvs ,
dacă m-aș fi lăsat condus de sentimentalism, de ambițiuni ori de vanitate.[-----]
Dragă Ștefane - adresându-se lui Ștefan Cicio Pop - n-ai decât să-ți aduci aminte
că pentru mine nici o dată rancuni personale , vanități, râvniri de titluri , posturi sau decorațiuni ,
n-au fost momente de impulsuri ;
determinant pentru mine a fost scopul pe care îl urmăream prin lupta noastră
și am știut să fac oricând abstracție de orice și să mă solidarizez cu acela care era mai desemnat
, pentru a sta împreună în tovărășie bună de frățietate de inimă ,
spre a atinge scopul urmărit. **Înțelepciunea vârstei !**

”Ce mai pot aștepta acum , la vârsta mea, după ce cariera politică mi-am terminat-o,
și m-am apropiat de limita de vârstă , când și așa nu-i rămâne omului înțelept
decât să se retragă ? Ce-mi mai rămâne decât datoria față de acia care au avut încredere în
mine , de a lăsa un partid încheșat , de a deschide calea tuturor forțelor tinere ,
ca să poată să se valideze , pentru mâine, nu poimâine, să ne ia locul ?
Încât , pe mine nu m- a mînat la hotărârea aceasta nici o altă considerație ,
decât exclusiv considerațiuni logice și cântărirea obiectivă a situației politice și cred ,
sunt convins, că este datoria mea pe care o împlinesc față de partid ,
când trag această ultimă consecință.

Vaida / 16 nov.'33 Demisia !

De aceea, pe cât vă sunt de recunoscător pentru căldura cuvintelor dvs, [-----]
Concluzia la care am ajuns pe baza unor reflecțiuni reci, logice , politice ,
este că am datoria să trag această consecință.
Deci , încă o dată declar : nu pot reveni ; demisia mea este definitivă
și pentru a curma apelurile care mi s-ar adresa, dați-mi voie să uzez sau să abuzez
de dreptul meu prezidențial pe care îl am încă în acest moment ,
să vă mulțumesc încă o dată din toată inima , să vă urez spor la muncă
și să declar această ședință închisă “

..... Toată asistența izbucnește în strigăte de : “ Trăiască Vaida ! “

Consfătuirea majorității parlam.PNȚ / 16 nov.'33

4) Criza de șefie din PNȚ , 17 nov.'33

(“Universul “ , 17 nov.'33)

[LD : consemnez opiniile “Universului “ - deloc prietenești - ilustrând receptarea în epocă
a celor două mesaje. În mare parte , împărtășesc aceasă impresie ,
dar... fie o pun pe seama lui Iuliu Maniu(dacă admit caracterul lui ipocrit)
fie pe seama partidului (care nu a fost la înălțimea lui)]

Două evenimente concomitente s-au petrecut în viața PNȚ :
pe când la București, Vaida anunța că părăsește șefia partidului ,
la Cluj, Maniu a ieșit din rezerva de până acum și, printr-un discurs cu caracter programatic,
afirma o autoritate de șef în preparație .

Acest schimb de șefie , de trecere a baghetei dintr-o mână în alta, pare un joc ,

dacă ... n-ar evidenția o stare de spirit periculoasă pentru viața politică.

La noi în țară , multiplicitatea grupărilor politice este de esență pur personală.

Ea nu poate duce decât la anarhie politică , prin încurajarea poftelor și ambițiilor .

Rostul partidelor politice organizate și disciplinate este tocmai de a împiedica anarhizarea vieții publice, de a canaliza, în cadrul unor programe stabilite, evoluția normală și temperată a ideilor și acțiunii politice.

Șeful partidului trebuie să fie acea personalitate din partid care, prin autoritatea sa, prin convingerile sale, prin încrederea ce o inspiră, să reprezinte cel mai strălucit ideologia partidului său și să imprime partidului linia de conduită .

Când însă partidul își schimbă șefii după împrejurări sau după interese speciale și temporare, când această variație de șefie este motivată , așa cum au fost motivate schimbările de șefie în PNȚ , este evident că ceva morbid roade însăși existența partidului .

Această repetată criză de șefie din PNȚ , apare azi în lumina ei adevărată .

De fapt, ea nu a fost decât un joc ipocrit , pe jumătate mărturisit acum de Vaida .

Explicația adevărată a repetatelor crize de șefie în PNȚ , este lipsa de sinceritate ,

lipsa de onestitate politică, o ipocrie unică în viața publică , o dovadă că s-a încercat introducerea unor moravuri necunoscute la noi, prin întrebuițarea minciunii , ca mijloc de acțiune. Politica lui Janus , politica talerului cu două fețe, rest al machiavelismului de esență vulgară. Universul / 17 nov.'33

5.) C.Ex.al PNȚ : Ion Mihalache - președinte , 22 nov.'33

Vaida -scrisoarea de retragere // Vaida - propune pe I.Mihalache //

Iul.Maniu , Ion Mihalache, N.Costăchescu - cuvântări

("Lupta" , 23 nov.'33 + foto Maniu, Vaida, Costăchescu - dar nu și Mihalache !)

("Dimineața" an 29, nr.9,665, 23 nov.'33)

("Adevărul" an 47, nr. 15.304, 24 nov.'33)

"Lupta" / 23nov.'33

Criza de la președinția PNȚ a fost soluționată într-o importantă ședință a Comit.Executiv, întrunită la clubul central. Sala de ședință era tixită de imensul număr de foști miniștri , șefi de organizații, și foști alți deminitari , veniți să participe la această memorabilă ședință .

"Dimineața" / 23 nov.'33

Criza de șefie a PNȚ s-a rezolvat în felul în care era de prevăzut , după ultima ședință a

Biroului.Alegerea d-lui Mihalache s-a făcut , după ce se iviseră noi greutăți ,

înlăturate în ultimul moment. Mihalache a pus două condiții prealabile :

alegerea să se facă cu consimțământul unanim al tuturor forurilor partidului și

să i se lase mână liberă în îndeplinirea atribuțiilor sale de șef .

"Adevărul" / 24 nov.'33

PNȚ a dat încă o dată dovadă de marea sa putere de vitalitate și de forțele vii și sănătoase de care dispune .Într-un moment politic dificil și chiar în ziua când se deschidea campania electorală, acest partid se afla pe brațe cu o problemă excesiv de delicată : criza de șefie.

Problema s-a rezolvat prompt și radical: I.Mihalache a fost proclamat șef .

Participă : Șt.Ciceo Pop, N.Costăchescu , d.Gusti, DRloanițescu, I.Răducanu, I.Cămărășescu, Ed.Mirto, T.Sauciu Săveanu, Ar.Călinescu, Voicu Nițescu, I.Coltoș, VVTilea, Ernest Ene, Gh.Crișan, Gr.Gafencu, Pan Halippa, M.Șerban, D.Moldovanu, P.Andrei, M.Ghelmegeanu, ing.Hoisescu, dr.Virg.Solomon, Victor Deleu, Bogos, A.Crihan, pr.Breban, Ionel Lupescu, Șt.N.Graur, Ionel Pop, N.Penescu, Eug.Crăciun, Virg.Potârcă, dr.Alvirescu, N.Ghiulea, ing.Priboianu, T.Iacobescu, Georgescu-Bârlad, C.Gongopol, C.Brezeanu, pr.D.Man ,Pr.Buracu, Cornel Bianu, Ieronim Stoichița, cmd.Dan Zaharia, dr.Popescu-Romanați, dr.Mezincescu, costache Teodoru, N.Răutu, Virgil Grossu, Dinu Simian, M.Ralea, C.Nădejde, Dionisie Roman, Vict.Motogna, Liviu Micșa , canonic Macavei, gral Rupinski, George Macarescu, prof.Alexandrescu, V.Toncescu, N.Georocanu, Berbecaru, Buricescu.

La ora 17, sosesc : Iuliu Maniu, Ion Mihalache, GGMironescu, Virgil Madgearu, M.Popovici primiți cu ovații de întreaga adunare .Aclamațiile durează câteva minute.
Se strigă :” Trăiască Iuliu Maniu ! “ “Trăiască Mihalache ! “
Ședința este prezidată de N.Costăchescu care , în deschidere ,dă citire la două scrisori din partea lui Vaida -Voevod :

Vaida -Voevod / 20 nov.1933

▣ Scrisoarea de retragere

“Domnule Prezident,
Vă rog , conform declarației mele, făcute în fața majorităților la 15 luna curentă,
să aduceți la cunoștința Comitetului Central al partidului, demisia mea din toate demnitățile oficiale ce le-am ocupat în conducerea partidului național-țărănesc.
Totodată binevoiiți, vă rog, să dați expresiune sentimentelor mele de înaltă grațitudine față de d-nii colegi din Birou, Comitet de partid ,
pentru încrederea și dragostea ce mi-au dovedit , cât și pentru sprijinul asiduu și leal ce mi l-au dat , făcându- mi cu putință să duc la bun sfârșit opera de guvernare .
Dvs.vă rog, să primiți mulțumita și recunoștința mea frățească ,
pentru ajutorul sincer de care m-ați învrednicit .
Cu deosebită stimă , Al d.- oastră , Alex.Vaida -Voevod. Brașov, 20/ XI/ 933 .”

Vaida -Voevod / 20 nov.'33

▣ Scrisoarea de recomandare : Ion Mihalache

“ Onor Comitet Executiv,
Dându-mi demisia, am dorit să înlesnesc partidului național-țărănesc omogenitatea conducerii campaniei electorale.
Această omogenitate se putea asigura prin alegerea de prezident a d-lui Iuliu Maniu, oferindu-i astfel putința de a determina viitoarea acțiune tactică a PNȚ,
conform ideilor preconizate de d-sa.
Aflu, cu viu regret , că d-sa a refuzat definitiv și categoric , acceptarea candidaturii .
În fața acestei situații, se impune de la sine soluția singură , logică și demnă :
alegerea cu unanimitatea voturilor , a celui care, în zile grele, neobosit , înțelept și leal,
a priceput să stea la postul de conducere a partidului nostru,
alegerea de prezident a d-lui Ion Mihalache.
Îmi permit să rog pe d-nii membri ai Comitetului Central Executiv, să binevoiască să ia în considerare această propunere a mea.
Cu distinsă stimă și frățești salutări, Al.Vaida -Voevod, Brașov, 20 nov.1933 “

Primit cu ovații puternice, care durează câteva minute, d.Iuliu Maniu ia cuvântul

(Atenție ! în rezumat) :

Iuliu Maniu / 22 nov.'33

▣ Elogiu lui Vaida -Voevod

“ Să-mi dați voie ca primul meu cuvânt să fie închinat scumpului meu prieten și mare patriot Alexandru Vaida -Voevod. O viață întreagă am fost martor al marilor sale virtuți și, abstracție făcând de sentimentele de prietenie care ne leagă, constat că el a fost întotdeauna închinat națiunii și partidului.
Personalitatea lui Vaida Voevod trece peste hotarul zilei de azi.
Nu noi vom constata faptele lui, ci însăși înfăptuirile sale vor propovădui preamărirea sa generațiilor viitoare.
Vă închipuiți cât de dureros este pentru mine faptul că el a demisionat de la președinția partidului . Cu cât mi-e mai mare durerea , cu atât mi-e mai mare revolta pentru cauzele care au produs această schimbare.
Eu cred că orice cuvânt adaos la cele spuse de d.Costăchescu , orice cuvânt care ar veșteji cauzele cari l-au determinat la demisie,

ar putea numai să turbure frumusețea sentimentelor cu care-l înconjurăm pe Vaida -Voevod , de care nu ne despărțim și care va fi deci între noi.”

Iuliu Maniu / 22 nov.'33

▣ Motivarea respingerii șefiei partidului

“În urma acestor întâmplări, Vaida -Voevod și alți colegi mi-au făcut cinstea de a-mi propune președinția partidului.

Am declarat că nu pot să primesc .Argumente puternice mă îndeamnă să fac astfel.

Cred că nu e momentul ca în aceste clipe solemne să înșir aceste argumente , dar vă asigur că ele sunt de domeniul intereselor superioare ale țării și ale acestui partid, pe care cu inima curată le-am slujit întotdeauna.

Să nu credeți că este o încăpățănare.

De atâtea ori mi s-a propus această onoare

și totdeauna am încercat să o declin

sau am pornit-o sub porunca vremilor și la dorința partidului.

Cum mi-am îndeplinit sarcina, judecați dvs.

În 1930 , am demisionat de la guvern și în 1931 din președinția partidului.

Eram decis să nu revin în viața mea asupra acestei hotărâri.

Totuși, la dorințe înalte și la insistența dvs am reprimut aceste însărcinări ,

în credința că fac un serviciu țării. Deci n-am fost încăpățânat în hotărârea mea.

Azi, sunt convins că primind, n-aș servi nici țara, nici partidul.

Nu este vorba deci de încăpățănare , ci de un interes curat pentru țară și pentru partid.

Adânc mișcat de prietenia pe care mi-o arătați,

sunt totuși nevoit să declin această onoare “

Iuliu Maniu / 22 nov.'33

▣ Elogierea lui Mihalache

“În fruntea noastră stă o personalitate atât de mare , încât proclamarea d-sale unanimă ca președinte al partidului, se impune de la sine.

Nu trebuie să căutăm un președinte .

Îl avem în persoana distinsă a d-lui Ion Mihalache

(aplauze puternice , ovații , strigăte de “ Trăiască Mihalache ! “)

DI.Mihalache va fi președinte ; nu făcut , ci născut.

D-sa este un părinte al partidului , al unei mișcări care a cutremurat țara întregă.

D-sa a fost cel dintâi care a simțit spiritul unor vremuri noi.

În ceea ce mă privește pe mine, din clipa când l-am cunoscut , m-am convins că

d-sa e un român întreg , o minte clară care știe să lupte, pătruns de lealitate .

D-sa a întemeiat o ideologie politică care este a noastră , a tuturor ,

și care chiar acum , de curând, la Câmpulung [11 octombrie , Congresul tineretului] ,

a luminat din nou cărările pe care trebuie să mergem .

Acesta este drumul pe care trebuie să meargă partidul ,

cu întreaga noastră adeviziune , a tuturor

Lumea de după război, gândește altfel. În fiecare țară trebuie să se găsească oameni

care știu să pună în concordanță sufletul țării cu spiritul nou al vremurilor ,

pentru a îndruma în folosul țării noile curente .

Bărbatul de Stat trebuie să priceapă și să simtă curentul vremurilor ,

pentru a le aduce în albia gândirii sale.

D.Ion Mihalache este cel mai potrivit la locul de frunte al partidului nostru ,

pentru a-l duce la realizările potrivite în spiritul vremii.

Partidul nostru trebuie să stea la stânga între partidele burgheze .

Aceasta a făcut și până acum d.Mihalache , fără a trece la demagogie.

D-sa a știut să pună ideologia partidului în consonanță cu sentimentele națiunii

și cu posibilitățile de realizare.

DI Mihalache este reprezentantul unei politici agrare [evită cuvântul “țărănist “ !]

la care cu nici un preț nu putem renunța .

De aceea, fiindcă îl cunosc, îl prețuiesc și îl iubesc, nu pot decât să vă propun să-l proclamăm unanim ca șef al partidului.

(adresându-se lui Ion Mihalache)

Primește dle Mihalache , fără ezitare, conducerea , ridică Țara aceasta, ridică viața morală și materială a ei, ridică țărănimea la locul ce I se cuvine și Țara și generațiile viitoare te vor binecuvânta .

Poți conta pe sprijinul nostru. Să trăești domnule Președinte Mihalache “

(aplauze, ovații , strigăte “ Trăiască Mihalache ! “)

N.Costăchescu :

” În urma aplauzelor unanime , proclam președinte al partidului național-țărănesc pe d.Ion Mihalache “ (sala ovaționează timp de câteva minute)

Ion Mihalache / 22 nov.'33

▣ Grijă și responsabilitate

“ Vă rog să mă iertați că nu voi începe cu protocolarul <Vă mulțumesc pentru încrederea cu care mă onorați > Firește că sunt adânc recunoscător și viu emoționat pentru cuvintele măgulitoare pe care le-a spus despre mine iubitul meu prieten , fostul președinte al partidului, d.Iuliu Maniu , precum și pentru apaluzele dvs unanime cu care le-ați întâmpinat .

Dar pentru a vă mulțumi , ar trebui ca această mulțumire să vi-o aduc din prisosul mulțumirii mele sufletești. Or, în aceste clipe , mă stăpânește sentimentul de grijă și de răspundere pentru greutatea pe care unanimitatea dvs o aruncă pe umerii mei.

Numai certitudinea că-mi veți da concursul dvs neprecupețit , atât dvs . cât și colegii mei cu care am lucrat în așa numitul “birou” , precum și președinții noștri cărora le-am fost leal și devotat necondiționat , numai această certitudine zic m-a putut determina să accept greaua sarcină cu care mă investiți.Dați-mi voie , deci, să amân mulțumirile pentru momentul când vom sărbători biruința noastră comună în lupta pe care o vom duce sub comanda mea.

Ion Mihalache / 22 nov.'33

▣ Elogierea lui Iuliu Maniu și Vaida Voevod

“Aș fi dorit ca această răspundere să revină altora , cu experiență mai bogată.

Am făcut tot ce e cu putință pentru ca d.Iuliu Maniu să vină la președinția partidului .

D.Iuliu Maniu este o personalitate politică ce onorează nu numai partidul nostru , ci întreaga viață politică contemporană a României.

Capacitatea și calitățile sale , experiența , la care se adaugă și o deosebită autoritate morală , îl indicau pentru președinția partidului.

Aparținând unei provincii care numără atâția intelectuali cu un trecut de lupte glorioase , noi cei din Vechiul Regat ne simțim mândri să dăm sprijinul nostru unuia dintr-înșii , fie d.Iuliu Maniu, fie d.Alexandru Vaida - Voevod,

în așteptarea ceasului când și frații din provinciile alipite

să acorde aceeași încredere nelimitată celor din Vechiul Regat .

Ion Mihalache / 22 nov.'33

▣ Lupta cu forțele oculte

▣ Să fie sprijinit !

“ Pe de altă parte , problema zilei care plutește pe culmea valurilor de opinie publică -este înlăturarea forțelor oculte care turbură funcționare normală a aparatului constituțional. D.Iuliu Maniu este acel care s-a identificat cu însăși lupta împotriva acestor forțe oculte . Deci, și din acest punct de vedere ,era indicat să-și asume răspunderea

unei astfel de acțiuni. D.Maniu știe să se identifice cu partidul, cu problemele, cu formele, dar știe să lase loc și inițiativei și personalităților sale.

Greutățile sunt atât de mari, și drumurile politice atât de nefixate ,

Încât inițiativa conducătorului joacă un rol foarte important.
Ne aflăm mai degrabă în cazul automobilului care parcurge drumuri și ulițe întortochiate ,
decât a trenului care merge pe linii sigure de fier , cu ore fixe de plecare,
cu puncte fixe de oprire. Inițiativa conducătorului automobilului este hotărâtoare în anumite situații.
Mi-ați dat mie o sarcină atât de grea.
Mă veți ierta dacă , la nevoie, voi căuta să vă fiu elev, dle Maniu .
Rog pe d. Iuliu Maniu să mă ajute în această sarcină , cu aceeași lealitate și dragoste cu care l-
am ajutat și eu, din ceasul în care plămădeam fuziunea și până azi.
Ion Mihalache / 22 nov.'33

▣ **Tactica Vaida**

▣ **Solidaritatea partidului, a lui Maniu**

Apoi, pentru că d. Maniu n-a primit să -și ia răspunderea , am dorit să revin la președinția
partidului d. Vaida-Voevod , renunțând la demisia d-sale, dată într-o clipă de îndreptățită
amărăciune sufletească.

D. Vaida este altă strălucită personalitate a Ardealului , desigur cu un alt temperament ,
dar cu aceeași vastă experiență și cu același prestigiu și autoritate.

)) : Dacă forțe ascunse n-ar fi subminat guvernarea d-sale , am fi putut sărbători
unii din cei mai glorioși ani de activitate rodnică în gospodăria publică.

Servind același crez și luptând cu aceeași obiectivitate ,
d. Vaida -Voevod a crezut în procedura sa specială și a avut și inițiative personale ;
dar când nu a izbutit , a recunoscut cavalereste și a tras singur consecințele .
Se cade însă să recunoaștem că , oricare ar fi fost dorințele personale ale unora dintre noi,
, noua guvernare a d-lui Vaida s-a zămislit și a pornit cu acoperirea votului unanim
și solidar al întregului birou , prezidat de d. Iuliu Maniu.

Ion Mihalache / 22 nov.'33

▣ **Țara în haos.**

▣ **Campanie electorală turbure**

“ Regret că d. Vaida a persistat în demisie și îl rog și pe d-sa să-mi stea în ajutor cu experiența și
cu învățămintele d-sale încurajatoare. Sunt convins că așa va face .

Am nevoie de acest concurs al domniilor lor [Maniu, Vaida] și al domniilor voastre ,
mai ales astăzi când situația politică în țară este în haos.

Împrejurări mai grele și mai turbure ca cele de azi , nu de multe ori se ivesc.

În campania electorală care s-a deschis, se prezintă în fața bieteii țării uluite

15-20 de partide , cu tot atâtea < programe > .

Sufletul țării este turburat și împins spre anarhizare ,
pe de o parte, de eșuații vieții politice normale , [Duca , Gh. Brătianu, Goga , Argetoianu]
care azi caută refugiu la < nație > ,

după ce le-a scăpat din mână sforile culiselor , împotriva cărora se revoltă azi ;

iar pe de altă parte , de disperării care, neștiind ce trebuie și ce vor ,

ridică pumnul drept program. [extremiștii de stânga și de dreapta]

Iar viața materială , viața economică ,

este răsturnată de pe vechile linii seculare de mișcare și evoluție,

cu toate gravele repercusiuni , într-o țară surprinsă în începuturi de reorganizare ,
cum este țara noastră.

În mijlocul acestor valuri , mi se dă mie cămașa vasului .

Îmi dau seama de răspundere . Știu că se cere și stăpânire de sine , și stăpânirea vasului.

Voi face tot ce e omenște posibil .

Dar sunteți obligați să stați cu toții pe punte și să mă ajutați cu toții . “

Ion Mihalache / 22 nov.'33

▣ Programul de la Câmpulung.

▣ Regele și Țăranii

▣ Statul țărănesc

“ Steaua noastră polară e orientarea programatică. Ancora : contactul cu pământul. Sunt fericit că în ce privește orientarea programatică , mă găsesc în acord și cu Comitetul Central , care a adoptat programul de la Câmpulung ca bază a programului pentru congres , și cu Biroul partidului, care l-a examinat în ședință specială , și, precum spunea așa de categoric d.luliu Maniu , și cu recentele d-sale declarații .

Program și metodă , trebuie să iasă din contactul cu realitățile .

Două sunt realitățile politice ale acestei țări : Regele și Țăranii .

Una din principalele noastre misiuni este de a stabili contactul cât mai intim între Țărănime și Rege , ca din voința amândurora , curată, unită , contopită , să facem izvorul direct și curat al puterii conducătoare în stat .

Cum ? Eu sunt țăran. Țăranii sunt superstițioși ; iar una din superstițiile lor este <Vârcolacul > , care mănâncă din lumina soarelui și a lunii. Între alte datorii avem și pe aceasta : stârpirea vârcolacilor . Fiindcă, din nefericire , vârcolacii s-au dovedit a fi în politică nu o superstiție, ci o a treia realitate , care falsifică normala apropiere între cele două realități vii , care singure asigură consolidarea noastră de stat. Singură prezența mea - cum ar fi fost și a d-lui Maniu - în fruntea partidului , e garanția de luptă pentru normalizarea vieții publice. Doar am dat pildă [?!?] Și va trebui să biruim. Cum vom proceda noi ? Nu prin strigăte , care scoboară , la întrecere cu cei neputincioși. Ci prin crearea forței care ridică și care obține , pentru că e forță.”

Ion Mihalache / 22 nov.'33

▣ Rolul istoric al PNT

Îmi vine în minte o scurtă fabulă de Lessing .

Vorbeau doi câini .Unul, umblat prin țări străine, certa pe altul :

- Voi sunteți câini ? În India am văzut adevărați câini. Aceia se dau și la lei.
- Bine , bine, se dau ; dar vorba e : îl răpun pe leu ?
- Ei, asta e ! Cum o să-l răpună ?
- Apoi eu cred că e mai bine să nu se dea degeaba , până nu o fi în stare să-l răpună pe leu !

Eu doresc partidul nostru , nu în situația câinelui care se dă la leu ; ci în situația leului care stă liniștit , se uită și biruie cu ochii și cu coada Aici e secretul biruinței : crearea forței care impune primenirea politică și mersul normal , prin simplu fapt că e forță.

Înțeleg deci să reorganizăm și să redisciplinăm acest organism de luptă politică , care se cheamă partidul național-țărănesc , pentru a ajunge , în concordanță cu sentimentul țării întregi, la stabilirea echilibrului politic normal , bazat pe cele două realități : Regele și Țăranii.

Nu vom scoborâ , deci , în mijlocul maselor rurale pentru a le ridica pe ele . [?!?]

Ne vom identifica sufletul și ideologia cu nevoile și aspirațiile lor , și le vom solidariza cu acțiunea noastră , printr-un program de reforme adânci , potrivit misiunii noastre și mersului vremurilor ; și cu o metodă menită să pună în mișcare armonică realitățile constituționale. [?!]

Ion Mihalache / 22 nov.'33

▣ Liniile programatice

▣ Ca linii mari programatice, deci :

- Ridicarea standardului intelectual al masselor țărănești ;
lupta de nimicire a analfabetismului și culturarizarea masselor .
- Ridicarea standardului sănătății și higienii satelor .
- Ridicarea capacității de producție a masselor - făcând ca materia primă să circule transformată prin industrializări agricole , din mână în mână - și să hrănească cât mai multe guri , să îndeestuleze cât mai multe stomacuri ale țării .
- Ieșirea din amorțeala crizei , descleștând brațele încrucișate printr-un program de munci și construcții de utilitate publică , menite a iefteni producția , a o mări , a ameliora calitatea .
- Privind cu curaj evoluțiile monetare , pentru a le da , la timpul potrivit , și cu metode potrivite , o deslegare din punctul de vedere al plugărimii.
- Integrarea Băncii Naționale în mecanismul economic și financiar menit să asigure creditul potrivit și ieftin unei țări de plugari.
- Echilibrarea prețurilor între agricultură și industrie .
- Precum și o serie de soluții ce se desprind din orientarea pe axul nevoilor agricole , considerat ca ax al nevoilor de stat .

Nu constituie un program nou. Este precizarea și continuarea programului nostru , dar , adâncind brazdele, pentru a pătrunde acolo de unde viața proaspătă poate pulsa mai viguros.”

Ion Mihalache / 22 nov.'33

▣ Revizuirea metodelor de guvernământ.

” Firește că pentru o astfel de orientare în adâncire , și ținând seama de evoluția celorlalte economii naționale din diferite state , care ne impun acomodare și racordare , avem nevoie și de o revizuire a metodelor de guvernământ.

“Această metodă are la temelie precizarea și stabilirea răspunderilor , de la vârful piramidei politice și până jos.

Iar vârful piramidei , responsabil constituționalicește , este primul ministru , Pentru care cea dintâi condiție a unei reale responsabilități , este deplină încredere a Suveranului și a Țării - și mână liberă în conducere “

Ion Mihalache / 22 nov.'33

▣ Asumarea conducerii PNȚ

▣ Generațiile

“ Iată, domnilor, cu ce gânduri și cu ce simțăminte înțeleg să primesc răspunderea conducerii PNȚ .

Se cere însă să fim pătrunși până în taințele sufletului de credința în puterea acestui partid.

De asemenea, pentru a putea pune ordine în Casa Țării, trebuie să facem ordine și bună rânduială , mai întâi, în propria noastră casă.

Statutele ne stau în ajutor. Le vom respecta cu toții.

Și le vom adapta vremii și experienței , la congresul viitor.

Cu puterea lor, sporite cu puterea și încrederea acordate de domniile voastre - și cu libertatea de a uza și de inițiativa proprie când împrejurările vor impune , asumându-mi răspunderea , pornesc la drum.

Atmosfera de aici îmi dă siguranța că ne vom face cu toți autodisciplina pe care o imprimă credința comună , lupta comună , obligațiile și responsabilitățile comune, către masele ce au luptat și suferit ca să biruim laolaltă.

Văd aici o falangă de respectabili bătrâni , încărunțiți în lupte

și încercați cu un bogat capital de experiențe politice , care mă onorează a le fi prezident.

Le voi folosi experiența și sunt sigur că astfel mă voi așeza pe linia de continuitate.

Văd însă și atâtea figuri tinere , dornice de mișcare progresivă , reale forțe dinamice și așteptând

comanda , gata ca o armată sub presiunea aşteptării.
În acest tineret , reorganizat și mânat în mijlocul luptelor , îmi pun în deosebi nădejdea. “
* * *

I.Mihalache propune Comitetului să aleagă în Birou pe Iuliu Maniu și Al.Vaida -Voevod.
CC adoptă prin aclamații propunerea .

Mihalache anunță ședința de Birou, pentru stabilirea conduitei electorale .
Costăchescu închide ședința.
* * *

Ședința C.Ex.PNȚ / 22 nov.'33

6.) PNȚ sub șefia lui I.Mihalache , 24 nov.'33

(Scrutator , “Adevărul” , 24 nov.'33)

Firește sunt spirite sceptice , care se îndoiesc de liniștea desăvârșită lăuntrică din partid,
prin și cu șefia d-lui Mihalache. Cât despre veleități și eventuale lupte intestinale ,
un lucru pare clar :

ori PNȚ trăește sub șefia lui Mihalache,

ori el nu va mai putea trăi în forma și configurația lui de astăzi.

De remarcat că toate partidele și majoritatea presei, au primit cu simpatie pe noul șef.

/ Oficioul guvernului spune că integritatea morală a dlui Mihalache constituie o cheazășie
a atașamentului sincer pentru democrație și formulele parlamentare ,
apărate constant de d.Mihalache.

deși unele prevederi din programul de la Câmpulung , prevede modificări !

/ D.Mihalache este partizanul unor raporturi normale cu celelalte partide,
gândind la necesitatea solidarizării naționale în fața pericolelor revizioniste ,
și la unele fenomene neliniștitoare , pe plan intern.

/ Condițiile în care a plecat d.Vaida de la putere, au enervat partidul. Treptat, lucrurile s-au potolit.

7.) Maniștii și vaidiștii din Cluj // grave neânțelegeri // , 26 nov.'33

(“Universul” , 29 nov.'33)

Cearta dintre partizanii d-lor Maniu și Vaida , încă nu s-a aplanat .

De aceea, lista electorală PNȚ la Cluj încă nu a fost depusă .

Maniștii pretind “mazilirea” tuturor vaidiștilor.

Cel mai contestat este Emil Hațieganu (ministrul Ardealului ,sub Vaida) ,
considerat un “vechi răzvrătit” , ținut sub obroc de Maniu , și cultivat de Vaida.

Dar ... Emil Hațieganu este președ. organiz.județene a PNȚ ,

iar.. dr.Aurel Socol - veritabil “sovatis” ! - este șeful organiz.orășenești

(care era cât pe ce să fie debarcat !)

Plecarea lui Vaida de la guvern... a salvat pe mulți maniști de la mazilire !

... chiar în preziua demiterii, Vaida promisese schimbarea prefectului de Bistrița

(manist) cu un partizan de al său.

Acum, maniștii vor să se răzbune ... și țap ispășitor pare a fi Hațieganu .

maniști-vaidiști / 26-27 nov.'33

8.) Iuliu Maniu , Festivitățile de la Bădăcin, 1 dec.'33

(“Adevărul “ , an 47, nr.15.312, 3 dec.'33)

Peste 200 de studenți din toată țara - de la cele 4 Universități - l-au sărbătorit pe Maniu la
Bădăcin . Pe lângă sărbătorirea Unirii, s-a serbat și jubileul de 60 de ani a lui Maniu

(pe care îi împlinise la 9 iunie ?) și inaugurarea unei case culturale

(ridicată de Maniu și studenții sălăjeni , în frunte cu Ionel Ciobanu)

Au ținut cuvântări omagiale studenții : Ionel Ciobanu (.sălăjeni) , Emil Pop (președ.Cluj) ,

Alecu Dumitrescu (președ. munteni și dobrogeni) , Theodor Nandriș (președ. moldov.) ,

Mirca Popescu (președ.olteni) Teodor Trifu (Alba), Axente Banciu (Sibiu) , Viorel Grigoriu (Țara Bârsei) , Paul Silagy (nord Ardeal) , C.Rațiu (Hunedoara) , Iosif Ianopol(Drept, Cluj) , Emil Rusu (Științe, Cluj) , Nic.Ghițe (Litere , Cluj) , Ștefan Garbea (Medicină, Cluj) , Ioan Mărie (acad.comerc.Cluj) , Teodor Moldovan (Teologie , Cluj) , Octavian Ștefan (studenți orfani)

Iuliu Maniu / 1 dec.'33

Mulțumiri studenților, sălăjenilor, Ministerului Instrucțiunii ... pentru construirea casei culturale .
Martirii ardeleni Horia , Cloșca, Crișan ; Inocențiu Klain, Simion Bărnuțiu , adunarea de la Blaj ,Avram Iancu '48 ; despre faptul că au trăit în exil, că unii din ei au murit ca niște martiri .
Martirii Vechiului Regat Sacrificiu celor 800 .000 de eroi , pentru eliberarea ...

România Mare ; propaganda revizionistă ; sarcina noii generații .

A urmat o masă comună , la care au toastat Axente Banciu , Iuliu Maniu și vicarul Cupcea.

Iul.Manu / Bădăcin / 1 dec.'33

9 .) CC al PNȚ , Comunicat // avertisment // , Circulară către organiz. , 17 dec.'33

("Dimineața " , an 29, 18 dec.'33)

CC al PNȚ a dat ieri , prin ziarul "Dreptatea" , următorul COMUNICAT :

" Publicăm în corpul ziarului proteste și telegrame din partea candidaților PNȚ din care rezultă că în unele județe administrația și jandarmii se dedau la acte de terorism și opresiune , arestează și sechestrează pe candidați și delegați.

" Conducerea PNȚ a adus toate aceste cazuri la cunoștința Ministerului de Interne. În afară de aceasta, în absența Ministrului de Justiție, secretarul general al acestui departament , în loc să respecte legea, care impune desemnarea magistraților , președinți ai birourilor electorale , prin tragere la sorți , a mutat magistrați dintr-un județ în altul , și a impus altora , cereri de concediu, pentru a înlocui magistrații inamovibili, cu supleanți, mai ușor de terorizat și influențat de către agenții guvernului. Conducerea PNȚ a adus și aceste cazuri la cunoștința Ministerului competent.

" Ministerul de Interne a făgăduit măsuri de îndreptare , dar secretarul general de la Justiție a respins toate cererile pentru "a nu deranja " planul de distribuire a magistraților.[-----] Față de aceste fapte, și ținând seama de circulara guvernului , prin care a ordonat măsuri pentru garantarea libertăților alegerilor, conducerea PNȚ face un ultim apel la guvern să ia măsuri urgente pentru a se respecta de toți agenții forței publice și de partizanii guvernului , ordinele date. "Dacă până luni , situația nu se va schimba și agenții guvernului vor nesocoti ordinele , vom da instrucțiuni tuturor organizațiilor național țărăniste să organizeze rezistența cetățenească , pentru a salva libertatea alegerilor și a impune respectul față de legile țării și ordinele guvernului țării. "

TELEGRAMĂ

"Conducerea PNȚ a trimis președinților de organizații următoarea Circulară :

"Agenții guvernului au pus la cale următoarea stratagemă :

Să vâre în buzunarele partizanilor noștri manifeste ale Gărzii de Fier și apoi să-i aresteze .
Preveniți pe prietenii noștri și în special pe candidați , delegați și asistenți să fie atenți și să-și păzească buzunarele"

PNȚ / 17 dec.'33

10.) Întrunirea electorală PNȚ , organiz.București, sala Tomis, 18 dec.'33

Iuliu Maniu , Virgil Madgearu , Romulus Gheorgheanu

("Dimineața" , an 29, nr.9.691, + foto Virgil Madgearu , 19 dec.'33)

[LD :de remarcat faptul că, paradoxal cau caracteristic, lui Maniu i se potrivește postura de opozant. Este activ, reductabil, curajos, belicos .

Începând cu 15 nov'33, după căderea guvenului Vaida , ca și când ar fi explodat după o lungă tăcere auto-impusă ,Iuliu Maniu ... atacă ! Și țintește cel mai sus : MSRegele !

Oare nu aceasta este cheia spre descifrarea personalității “ Sfinxului de la Bădăcin “ ?

În 1933 , Maniu împlinise 60 de ani. Care fusese formarea lui ca om politic ?

De opozant contestatar , împotriva regimului austro- ungar !

Astefel s-a format, astfel s-a exprimat, astfel a acționat. Ceea ce , până în 1918 , a constituit partea lui de glorie , în istoria românească. Înțepenit , înlemnit pe această culme de glorie, Maniu nu a putut să îmbrace haina politică constructivă, în România Mare .

Au contribuit la asta, bine- înțeles , o serie de factori reali-negativi existenți în societatea românească. Dar... Maniu a mers - după opinia mea - prea departe în perpetua sa opoziție , față de această realitate românească .Din acest p.d.v., PNL a fost o victimă a viziunii sale.

Îmbrăcat mereu în haina opozantului , el a făcut-o totdeauna cu un remarcabil suflu patriotic

Contra lui Carol II, contra lui Antonescu , contra comunismului.

În acest episod , Maniu este năprasnic cu “Camarila” ... și , indirect , cu Regele.

Încât nu i se poate reproșa că n-a spus-o la timp !

Și a murit ca un martir, la Sighet ! La asta gândeam citindu-i cuvântările din nov.'33]

▣ **Întrunirea electorală PNT**, organiz.București / 18 dec.'33

Organizația PNT din Capitală, al cărui președ. este Virgil Madgearu, a ținut o însuflețită întrunire în sala Tomis . Au participat câteva mii de cetățeni.

Întrunirea a fost prezidată de Vasile Toncescu (vicepreșed.) .

Iuliu Maniu și Virgil Madgearu - întâmpinați cu ovații .

Maniu vorbea pentru prima oară în Capitală, la o întrunire cetățenească, de la retragerea sa din politica activă.

Apariția lui trebuie văzută prin prisma promisiunii lui Mihalache că va fi sprijinit.

prof.N.Corodeanu - succintă expunere a realizărilor PNT

Romulus Georoceanu (fost vicepreșed.Senat) : luptele duse de PNR și PT, apoi de PNT, pentru izbânda principiilor de dreptate socială , sub conducerea celor doi iluștri stegari , Iuliu Maniu și Ion Mihalache

[când Georoceanu a rostit numele lui Mihalache, Iuliu Maniu

a dat, în picioare , semnalul de aplauze și a strigat “ Trăiască domnul Mihalache ! “]

av.Victor Malinescu (tineret PNT-Ilfov) : citează redarea libertăților cetățenești .

av.I . Birnberg : s-a înscris în PNT , deoarece sufletește este legat de el.

Face un portret lui Maniu, încât stârnește ovațiile asistenței.

av.DDTănăsescu :prezice eșecul “anacronicii” guvernării liberale ; modificarea Constituției !

Const.Algiu (fost deputat, primar de Verde) : enumeră legiurile mai de seamă date de PNT

V.Toncescu : necesitatea unei noi legi electorale !

Iuliu Maniu / 18 dec.'33

▣ **Recunoștință și solidaritate față de Mihalache**

[LD : Din deferență pentru Mihalache, el nu a dezvoltat în discurs Programul PNT ,

- Mihalache nu vorbise , încă , în Capitală de când era președinte -

ci a atăcat problemele cele mai spinoase ale momentului .]

A venit la această întrunire, în primul rând pentru a exprima mulțumirea nemărginită față de I.Mihalache , care a primit în aceste zile grele , conducerea PNT.

“Să-i trimitem d-lui Mihalache o călduroasă urare și să-i facem promisiunea că vom sta alături de el , nemișcați și cu sincer devotament.”

Iuliu Maniu / 18 dec.'33

▣ **Alegerile “liberale”**

Guvernul nu renunță nici de data aceasta la practica liberală , încât nimeni nu trebuie să se aștepte la alegeri libere .Dar, în felul acesta , soarta PNL și a guvernului său este pecetluită .

Dacă ar face alegeri libere, guvernul ar cădea. Iar dacă ar face alegeri falsificate , autoritatea acestui guvern va fi distrusă , și un guvern fără autoritate nu poate dăinui.

De aceea , alegerile , în condițiunile în care le face partidul liberal,

sunt un atentat contra conștiinței cetățenești și în contra vieții de stat. “
Tocmai de aceea, consideră că, la aceste întruniri, este bine să vorbească
despre datoria cetățenilor și despre datoria guvernanților în conducerea vieții publice.

Iuliu Maniu / 18 dec.'33

▣ **Organizarea de Stat sub Carol II**

“ Datoria de căpetenie [a guvernanților] este asigurarea propășirii națiunii , ceea ce însă nu se poate realiza fără de îngrijirea și prosperarea sănătății morale , trupești și sufletești , a națiunii .
Or, ca să se poată păstra, ca să se poată întări, această sănătate trupească ,
sufletească și morală a națiunii , trebuie să fie o întocmire bună de stat.

“ De aceea, noi trebuie să examinăm : oare organizarea noastră de stat
este așa încât putem să satisfacem prin ea aceste îndatoriri ?

Putem să răspundem cu un hotărât nu ,
pentru că îngrijirea trupească , sufletească și morală a unei națiuni ,
presupune întâi ca guvernarea să se facă cu oameni ieșiți din voința, din sufletul mulțimei, și , în
al doilea rând, să li se dea timp să poată lucra.

“Care este însă îndrumarea noastră de stat ?

De trei ani , de când a venit Majestatea Sa Regele să ocupe tronul
- și ne pare bine că l-a ocupat , era dreptul său , și l-am ajutat și noi să-l ocupe -
în acești trei ani , au fost 9 guverne , cum ați auzit , și au fost 3 alegeri .
Dar bine, pentru Dumnezeu , ce pot lucra 9 guverne în 3 ani ?!

Comparați cu un simplu industriaș sau comerciant din Calea Victoriei,
dacă el în 3 ani va avea 9 rânduri de ajutoare în prăvălie , va putea face vreo afacere !?

El își va pierde mințile , iar mușterii se vor da în lături.

“Dacă într-o gospodărie simplă nu este admisibil așa ceva ,
cu atât mai mult nu este posibil să admiți acest lucru într-o organizare de stat ,
cu mii și mii de chestiuni atât de complicate , între cari multe trebuie să le privești
sub aspectul unor reforme mari cari trebuie făcute .”

Iuliu Maniu / 18 dec.'33 , ' retro dec.32

▣ **Carol II**

▣ **Camarila**

▣ **De ce s-a retras de la guvernare .**

” Eu sunt puțin perplex înaintea opiniei publice , fiindcă cine nu cunoaște lucrurile și cine nu a
avut ocazia să mă cunoască mai de aproape , poate ușor să-și pună întrebarea :

dar , în definitiv, ce vrea d.Maniu ?!

Ce fel de om este acesta : partidul îl alege președinte de partid,

Regele îi încredințează președinția guvernului , [prima oară]

dar dl Maniu renunță la președinția partidului și la președinția guvernului !

Apoi, trece un timp oarecare, partidul îl cheamă iar președinte al partidului ,

Regele îl pofteste din nou să ia președinția guvernului .[a doua oară]

D.Maniu primește și pe una și pe alta , și pe urmă le leapădă pe amândouă !

Maniu

Explicația este însă foarte ușoară : când am văzut că împrejurările sunt așa

că nu pot să împlinesc ceea ce vroiam să fac ,

și nici nu puteam să realizez ceea ce am avut în vedere

, mi-am dat demisia ,căci nu voiam să am răspunderea

pentru lucruri pe care nu le pot conduce așa cum vreau.

Partidul

Și de ce ? Sunt dator chiar înaintea dvs., cu care împreună am dat atâtea lupte frumoase,
să constat adevărul. Partidul național -țărănesc a stat zid în jurul programului și

al planului pe care îl pronunțase că trebuie îndeplinit pentru binele țării .

Regele

În ceea ce privește pe Rege , trebuie să constat că este un noroc pentru o țară să aibă un rege cu calitățile pe care Regele Carol le are :

deștept, pregătit, cu multă putere de muncă și cu nespusă bunăvoință pentru țara și pentru poporul său.

Și atunci , întrebați dvs : cum nu ai putut lucra ?

Camarila !

Iată, dați-mi voie să spun pe față , fără reticențe :

Fiindcă unele persoane au reușit să intre între Majestatea Sa Regele și între zidul pe care națiunea este hotărâtă să-l facă în jurul M Sale Regelui ; au intrat persoane care nu sunt chemate și nu este permis să aibă loc acolo ! Aceste persoane fac de nu se pot înfăptui nici acte de guvernământ, nici programele neapărat necesare de realizat !

Aceste persoane fac de nu există liniște și stabilitate în guvernarea țării .

Ele sunt toată ziua acolo, iar sfătuitoarii M Sale Regelui numai din când în când ,

și atunci buna credință a Msale Regelui este surprinsă

de șoaptele cari zi de zi îi cad în urechi ,

și pe cari acei care singuri pot să fie sfătuitoarii M Sale Regale,

încredințării națiunii ,nu le pot nici combate, nici neutraliza ,

și astfel nu-și pot îndeplini rolul pe care îl au , de a fi singurii sfătuitoari ai Tronului .

Oculți ! Lupeasca ? Titulescu ?

Pentru aceasta trebuie înlăturați acești oameni .

Trebuie înlăturați , pentru că nu este posibil

ca unii oameni în țara aceasta să aibă datorințe și răspunderi ,

iar alții să aibă puterea .

Nu este posibil ca unii , pe care națiunea îi desemnează,

să fie nevoiți să facă ce cer alții,despre care națiunea nu știe nimic

și cari nu au nimic cu această națiune !

Nu este posibil ca în țara aceasta să fie două guverne : un guvern responsabil

și alt guvern iresponsabil .

Și nu este posibil ca în jurul MS Regelui să se facă în aceeași chestiune , două politici :

o politică a națiunii , o politică răspunzătoare ,

și o politică ocultă , din care urmează enormele nenorociri pentru neamul nostru ,

și în materie internă și în chestiuni externe ." [!!!]

Maniu / 18 dec.'33 , retro'32

▣ **Guvernarea Maniu**

" În materie internă, guvernul pe care am avut onoarea să-l prezidez, am ținut , conform Constituției , ca : Coroana să domnească , iar guvernul să guverneze.

Acest guvern s-a pus serios la lucru ca să înfăptuiască un program cerut de vremurile de astăzi

Înarmarea țării

" Am elaborat programul, care se referea la înarmarea potrivită a țării ;

noi vrem pacea , nu război, dar pacea se poate mai bine apăra de omul sănătos,

de națiunea bine înarmată. În consecință am expus un program de înarmare a țării ,

care a fost apreciat de Rege cu multă bunăvoință.

Reforma economică

" Am făcut un program de reforme economice și financiare .

Regele a fost foarte mulțumit, în principiu , firește , fără a intra în amănunte .

Reforma administrativă

" Am expus cu d.Mihalache împreună tot programul de reforme administrative .

Va să zică lucruri așa de importante pentru țară.

Oculți : Marinescu , Dumitrescu

"Toate acestea au rămas în baltă ! Pentru ce ?

Pentru că acei oameni țineau prea mult la prefectul poliției

și la comandantul jandarmeriei , la care eu nu țineam deloc !

Trebuie să constat că nu am avut nimic în contra persoanei particulare a acestor domni , care în societate pot să fie foarte venerabili. Dar nu ne potrivim în felul de a lucra. Și pentru că, pentru felul de a lucra în serviciul public , răspunde guvernul , și în primul rând primul ministru , de aceea primul ministru , în oricare țară , are dreptul să-și aleagă oamenii cu care poate lucra și cu care poate răspunde . Dar le place la alte persoane cum lucrează acești oameni , și , de aceea, toate programele bune pentru țară , alcătuite în perfectă concordanță cu ideile dvs, cu principiile PNȚ, nu au valorat nimic , [în ochii Regelui !] și a trebuit să plec, cu d.Mihalache , adânc îndurerați că s-au schimbat lucrurile în stat și cei mici sunt mai mari decât cei mari. “

Luliu Maniu / 18 dec.'33

▣ **Politica externă**

” Ori , în politica externă, dacă străinătatea vede că în țara aceasta sunt două puteri, va pierde încrederea , pentru că nu poate ști care va fi într-un moment mai tare .

O fi mai tare primul ministru [Maniu] , ori ministrul de Interne [Mihalache] , ori prefectul de poliție ! [Marinescu] Va fi mai tare secretarul general al partidului și membru apreciat de toată lumea din cabinet [Madgearu] , sau o fi mai tare redactorul camarilei ! [Puiu Dumitrescu ?]

Din aceste lucruri ies încercături extraordinare .De aici urmează , în mod dureros , că astăzi opinia publică a lumii începe - Har Domnului, numai începe și va reuși națiunea română să pună capăt acestui început -

începe a se clătina în încrederea sa față de țara românească.

Să nu uităm un lucru :

unitatea noastră națională am câștigat-o în baza a trei factori hotărâtori.

[LD : în sfârșit, este noua idee- forță cu care Maniu revine în arena politică !]

Întâi am câștigat-o prin conștiința vitejiei și spiritului de sacrificiu al Vechiului Regat , care n-a pregetat să pună întreaga sa existență în joc pentru a realiza acest ideal.

N-a pregetat a-și sacrifica sute de mii de suflete și, pe de altă parte, n-a pregetat a-și pune în joc întreaga sa bogăție și bună stare , care a fost jefuită de oștirile dușmane.

Al doilea, în baza conștiinței naționale și a eroismului poporului românesc din provinciile unite.

[Al treilea] Dar , toate acestea n-ar fi fost suficiente , dacă opinia publică mondială n-ar fi avut încredere și apreciere bună față de poporul românesc.

Trebuie , prin urmare , să le păstrăm toate trei , dacă vrem să ne menținem țara aceasta, frumoasă. Oricare faptă săvârșită în țara noastră vecinii noștri o văd mai bine decât cum o vedem noi. Fiecare act de incoerență nestabilitate și fiecare act de ilegalitate ,

de intoleranță Fiecare măsură nedreaptă este văzută acolo și

fiecare fapt de această natură scade din autoritatea națiunii române și din încrederea de care avem atât de mare lipsă înaintea lumii civilizate .”

Luliu Maniu / 18 dec.'33 ,

▣ **Mijloacele de luptă ale națiunii :**

▣ **Manifestații cetățenești . Votul .**

“ Fiecare epocă în viața omenirii și-a avut armele sale. Mai de mult, în război erau arme de luptă foarte primitive : pietre , funii , grinzi. Apoi au venit instrumentele moderne înspăimântătoare , pe care le cunoaștem astăzi . În viața națiunilor , asemenea s-au schimbat mijloacele de luptă. Mai de mult, atunci când nu plăcea ceva în țară , se făcea revoluție , așa cum s-a întâmplat și la noi : a făcut revoluție Tudor Vladimirescu ; au făcut revoluție Horia , Cloșca și Crișan ; a făcut revoluție Avram Iancu ; am făcut revoluție, noi, la 1918.

Revoluția ? - o crimă !

Atunci așa erau vremurile.)) : Dar astăzi nu mai este lipsă de lucrul acesta.

Nu mai este așa vremea. Ar fi cea mai mare nenorocire , dacă i-ar trăsni cuiva prin cap , în țara românească , ca de această mare belea , ca și de multe alte bebele care ne apasă ,)) : să scăpăm prin dezordine sau prin revoluție - Doamne ferește !

Noi nu ne putem permite asemenea lucruri.

Noi , care stăm la picioarele unui colos de 130 milioane de suflete [URSS !] , care suntem așezați lângă vecini cari ne invidiază [Ungaria, Bulgaria] cari vor să pescuiască în apa turbure care s-ar produce la noi,

)) : nouă nu ne este îngăduit să facem așa ceva ,

)) : și acel cetățean care se gândește la asemenea lucruri , este un criminal !

“ Astăzi avem o armă de luptă cu mult mai ușoară , mai la îndemână , cu mult mai puține sacrificii. Este conștiința cetățenească , care se exprimă prin două mijloace : prin vot și prin manifestări cetățenești .

Să punem cazul că liberalii vor fura urnele, după cum se prevede ; că vor face siluiri ; că jandarmii vor tăia calea alegătorilor . Dacă mergem așa cum a mers până acum, sigur că aici ajungem.

Manifestații cetățenești !

Ce am făcut noi în 1928 , când am alungat de la putere PNL ?

Făcut-am revoluție ? Făcut-am dezordine ? Făcut-am lucruri contra legii ?

[LD : ba bine că nu !] Nu, ci ne-am adunat rând pe rând : o dată 20.000 , altă dată 60.000 , apoi aici la București 120.000 și, la câteva săptămâni , la Alba Iulia , ne-am adunat 300.000 , oameni pașnici, cu fețe vesele, cu flori și frunză verde la pălărie , și, PNL, care a domnit în această țară 50 de ani, a fost măturat ! “

Iuliu Maniu / 18 dec.'33 ,

▣ **Stabilitate guvernamentală.**

▣ **Autoritate și prestigiu.**

“Dar închipuiți-vă dvs că i-ar trăsni prin cap unui guvern să înceapă o mare reformă socială , iar după două zile , cade din senin, cum am căzut eu și dl Vaida ?

Ce s-ar întâmpla cu țara ? Ce s-ar întâmpla când un sistem este lepădat, iar altul abia început , dar desigur neterminat ? Haos și nenorocire .

De aceea, dvs veți fi auzit , poate , pe unii spunând :

Bine , domnule Maniu, dacă ai fost de acord cu Coroana, de ce ți-ai bătut capul cu prefectul poliției ?

de ce d.Mihalache și-a pierdut vremea cu scrisorile acestor domni , și nu v-ați văzut de programul care era agreat de Coroană ?

lată pentru ce : pentru că , dacă nu ai garanția că rămâi câtăva vreme la putere , cu conștiința curată , nu te apuci de reforme mari , și al doilea, pentru ca să faci reforme mari în țară , să faci reforme economice, financiare și administrative , adânc tăietoare în viața națiunii , trebuie să ai, înainte de toate, autoritate și prestigiu.

Dacă n-ai autoritate și prestigiu, dacă nu lași impresia că rămâi mâine la guvern, nici străinătatea nu te ia în serios. De aceea , să nu credeți că această atitudine categorică pe care a luat-o întreg partidul nostru [LD !?] pentru înlăturarea acestor oameni , [Gabriel Marinescu și Dumitrescu] este un capriciu .Aceasta este o necesitate de stat, precum necesitate de stat este o guvernare cu autoritate , cu continuitate , ceea ce nu se poate face , cât timp aceste persoane stau acolo unde stau .”

Iuliu Maniu / 18 dec.'33 ,

▣ **Modificarea Constituției !**

[LD : este acesta “fixul” cel mai grav al lui Maniu ! Pentru acest fix, este capabil să instige chiar lumea la ... “manifestațiuni “ ! Dar afară de etichetări exagerate , tot nu explică ce nu-i place la această constituție hulită]

“Aceste mari reforme trebuie făcute chiar și în ceea ce privește întocmirea de stat.

Este o absolută necesitate reformarea constituției liberale,
care este o pacoste pentru țară.

Știți foarte bine că această constituțiune s-a otcroiat asupra națiunii [?!?]]

Au făcut-o liberalii printr-un parlament care a ieșit din teroare și furt de urne.

Am protestat contra acestei constituțiuni și am declarat în mod solemn

că o vom schimba , că nu o vom tolera , nu numai pentru că a ieșit dintr-o nelegiuire ,

ci și pentrucă s-a făcut după chipul și asemănarea partidului național -liberal ,

contra intereselor națiunii [LD : culmea !] Dar dvs veți întreba :

Cum vă trăsnește acum în cap să faceți reforma constituțiunii

aceasta vă doare pe dvs ? !

Dar nu ați fost dvs la putere atâta vreme , de ce nu ați făcut-o ?

lată de ce .Totdeauna a fost în vederile noastre revizuirea acestei constituțiuni ,

schimabarea acestei consituțiuni. Când am venit , încă din 1928 la putere

și am avut fericirea să prezidez guvernul, era Regența, și constituția spunea categoric că

sub Regență nu se poate face revizuirea constituțiunii.

A ocupat regele Carol tronul său glorios. [iun.1930]

Am stat 3 luni la putere și a trebuit să plec. Ce se putea face în 3 luni ?

A venit dl Mironescu și a stat 5 luni. Se putea face revizuirea constituțiunii ?

Afară de aceasta , trebuia să ținem seama că suveranul nu putea, imediat ce venise acasă, să ia

cuțitul de operație , ci trebuia să lăsăm timp ca suveranul

să cunoască însăși problemele mari care se pun în această țară.

A venit guvernul d-lor Iorga și Argetoianu. N-a făcut nimic.

După d-lor , a venit guvernul Vaida , care a stat 4 luni ;

apoi eu, care am stat 3 luni și iarăși d.Vaida care a stat 6 luni .

În asemenea condițiuni , cum putea să se facă o revizuire de constituțiune ?

Așa că, la alegerile acestea [LD : culmea !] toți cetățenii conștienți să voteze PNȚ,

iar dacă s-ar fura unele și n-ar ieși partidul nostru biruitor din aceste alegeri siluite

să facem mari manifestațiuni în țara aceasta pentru revizuirea constituțiunii .

Iuliu Maniu / 18 dec.'33 ,

▣ Minoritățile

[LD : o vădită schimbare de diapazon la Maniu ! Nu mai amintește de promisiunile din Hotărârea
de la Alba Iulia , din 1918 ! Nu mai pomenește de statut pentru minorități !

În schimb, este orbit de aceeași ură față de PNL , devenind ... echivoc !]

"Aliații noștri și conferința de pace , dacă ar fi vrut să pună aici stăpâni

spiritul maghiar sau german , ar fi judecat lor țara aceasta -

dar au vrut altfel, așa cum am cerut noi, adică ca poporul românesc și firea lui

să stăpânească această parte a continentului.

Deci trebuia statul să fie în serviciul și sub conducerea spiritului românesc ,

pe care îl prețuește lumea.

Pe de altă parte, însă, trebuie să fim dreupți, toleranți, față de acei care sunt

cetățeni credincioși ai țării noastre , dar care s-a întâmplat să nu fie de sânge românesc.

Lumea nu mai tolerează astăzi acte de teroare și de nedreptate .

Lumea astăzi pretinde ca fiecare națiune să-și conducă statul său în spiritul său și

în special pretinde de la noi românii să ne conducem statul nostru

în felul și cu însușirile neamului românesc.

Dar lumea mai pretinde , cu drept cuvânt, să nu fim nedreupți și să nu persecutăm pe alții ,

și cu dragoste să-i îmbrățișăm,să le dăm posibilitatea să-și dezvolte și să-și afirme

cultura și obiceiurile lor.

Tot sângele nostru, toată firea noastră, a celor care au fost mai nenorocoși decât dvs

[bucureștenii ! regățenii !] și cari o mie de ani am suferit de opresiunea străină,

este în serviciul singurei idei salvatoare ideii naționale române.

Pe de altă parte,noi care am suferit de această opresiune știm cât rău face unei țări

dacă o parte din cetățeni sunt oprimați. De aceea , în această splendidă grădină ,

în această splendidă casă , care este țara românească, să răsune și să se afirme

cultura și spiritul românesc, dar să nu fie oprimat nimeni , ci cu vorbă bună să fie atras fiecare la opera de civilizație și cultură.

Dacă sunt în așa mare măsură împotriva partidului național-liberal , o cauză a fost că am văzut că nu înțelege această poruncă a vremii.

El nu protejează cu destulă tărie și cu destul fanatism elementul românesc [?!?]

ci protejează numai clientela lor politică , și ,pe de altă parte, persecută pe acel care n-ar trebui să fie persecutat [?!?]

Nu aplică nici dreptate pentru poporul românesc, nici justă toleranță pentru alte popoare [?!?]

Iuliu Maniu / 18 dec.'33 ,

▣ Liberalismul

[LD : antiliberalismul lui Maniu a izvorât din ... ura lui față de PNL.

lată-l pe Maniu, cu adevărat , un precursor al doctrinei creștin-democrate despre care , însă, vorbește în termeni vagi și face poezie !]

“ Astăzi epoca liberalismului s-a isprăvit.

Astăzi principiiul liberalismului este un monument al istoriei , o piatră kilometrică în drumul de evoluție al gândirii politice a omenirii.

Astăzi stau la baza gândirii societății :

justița socială, ocrotirea celor mai slabi, posibilitatea celor mai tari

să-și folosească tăria spre binele comunității , nu spre oprimarea celor mai slabi .

Și de aceea, însăși ideea de a susține o politică liberală este un anacronism.

Este adevărat că PNL , sub presiunea împrejurărilor , și-a pus puțină apă în vinul său liberal, dar tot vin liberal a rămas

Or , nouă nu ne trebuie apă învăluită, nouă ne trebuie aer curat de munte,

și apă curată din izvorul cristalin al munților și văilor noastre ,

care răsună de ideile curate cari conduc astăzi lumea [!?!]

și pentru care poporul românesc este atât de accesibil “

----- Iuliu Maniu / 18dec.'33 -----

Virgil Madgearu / 18 dec.'33

▣ Omagiu lui Maniu

“Înainte de a începe cuvântarea , să-mi dați voie să fiu interpretul dvs, și să aduc salutul întregii Capitale d-lui Iuliu Maniu , care a venit de la Cluj ca să vorbească Capitalei și să dea de aici parola de luptă țării întregi . (ovații îndelung repetate) D.Maniu este astăzi deasupra chiar a marelui însușiri pe care a avut-o , de conducător al partidului nostru, d.Iuliu Maniu este astăzi conducătorul opiniei publice conștiente ale acestei țări . (aplauze îndelung repetate) Se cuvine deci , ca de aici din Capitală ,să pornească cuvântul hotărâtor pentru lupta nouă , de regenerare politică și morală pe care o începe partidul național-țărănesc.”

Virgil Madgearu / 18 dec.'33

▣ Caruselul guvernărilor

▣ Demisia gov.Vaida = măcinarea partidelor

[LD : apropo de puterea acestor “ manifestații cetățenești “... despre care a vorbit Maniu , nu cumva tot de frica unei manifestații grandioase , Carol i-a adus la putere pe liberali ?

Nu au procedat și ei ,la fel ca PNȚ în 1928 , cu acele manifestații crescânde în amploare , urmând ca pe 15 nov. să fie cea mare , la București , în preziua deschiderii unei noi sesiuni parlamentare ? ori... guvernul Duca a fost adus pe 14 noiembrie ! .

Planificata și în așteptare pregătita adunare de la București, nu a mai avut loc !

Asta , pe de o parte .Pe de altă parte, ei trec cu vederea faptul că, la origina acestor dese

schimbări , a stat chiar PNȚ care ... a introdus tactica schimbării șefului de guvern ,
cu rămânerea partidului la putere , și că , din cele 9 guverne ... schimbarea reală a guvernului
s-a produs de ... 3 ori : aducerea lui Iorga , revenirea lui Vaida , și , acum , venirea lui Duca .
Restul celor 6 guverne schimbate , de la Restaurație , le aparține :

Maniu / Mironescu / Maniu / Vaida / Maniu / Vaida

Madgearu este subiectiv și privind guvernarea din care a făcut parte .Dar , în ce privește
semnalarea fenomenului “ măcinării” partidelor , a intuit bine și vizionar .]

Virgil Madgearu / 18 dec.'33

“Toată lumea se întreabă de o lună întreagă pentru ce a plecat guvernul Vaida ,
și nici până astăzi opinia publică nu este dumirită de această schimbare de guvern.

Opinia publică este alarmată de dese schimbări de guvern , care s-au produs în această țară ,
în ultimii trei ani . 9 guverne în trei ani și 3 alegeri , unele după altele ,
parlamente dizolvate , fără ca să se respecte termenele constituționale de 4 ani ,
și fără să fi intervenit vreo cauză binecuvântată ,
care să justifice în opinia publică această dizolvare precipitată . [!!!]

“ Desigur , nu voim prin aceasta să afirmăm că din punct de vedere constituțional ,
ar fi vreun viciu . Constituția acordă Soveranului prerogativa numirii miniștrilor și dizolvării
parlamentului . Prin urmare , din punctul de vedere al legii ,
nu este nimic de obiectat , pentru că suveranul a aplicat cu strictețe constituția țării .

)) : Dar , din punct de vedere politic , și din punct de vedere național ,
toată lumea se întreabă care a fost îndreptățirea schimbărilor dese de guvern și
care a fost interesul național al dizolvării continue a parlamentelor țării acesteia .

De ce a plecat guvernul Vaida ?

Un guvern , este adevărat , pleacă când este uzat

.Dar cine constată uzajul ? Opinia publică

Cum poate să constate ? Desigur , în mod constituțional ,
nu poate s-o constate decât prin alegeri parțiale .

Alegerile parțiale arată care este voința populară și oferă un criteriu obiectiv
după care se poate vedea dacă un guvern și-a pierdut popularitatea ,
și se mai poate vedea și pe cine trebuie să cheme suveranul la cârma țării .

[LD : opinia lui Madgearu mi se pare șubredă . Unde se fac aceste “parțiale” ?

Înt-un județ cu ascensiune antisemită ,vin cuziștii sau legionarii ;

În alt județ , fie “ țărănist” , rămân național-țărăniștii ; în altul , vin național -liberalii]

Au fost la noi alegeri care au precedat dizolvarea parlamentului .Nu alegeri parlamentare ,
dar au fost alegerile comunale . Alegerile comunale au arătat o ascensiune a PNȚ
în opinia publică Dar trebuia să aibă loc alegeri parțiale .

Trebuia să avem cu toții , de sus până jos , de la Coroană la partide ,
răbdarea [!!!] să facem alegerile parțiale ,

să vedem dacă poporul mai voiește să mențină la cârmă PNȚ sau nu .

[LD : răbdare ca PNȚ , care , atât în 1928 , când a răsturnat guvernul și parlamentul

Vintilă Brătianu , cât și în 1932 , când a răsturnat guvernul și parlamentul Iorga ,

nu a avut această răbdare ...Numai că acum a fost lovit el !]

“ În loc de aceasta , ne-am trezit într-o bună zi cu guvernul Vaida demisionat și
cu parlamentul dizolvat ! De ce ?

Uzarea guvernului Vaida nu a fost constatată de nimeni .[?!?]

Guvernul Vaida făcuse lucruri care nu puteau să-l uzeze , restabilise stabilitatea financiară și
înlăturase focarele de nemulțumire [?!?] , iar în lumea luptelor politice , nu era nimic extraordinar :
curentele cu Garda de fier sau cuziste le stăpâneau guvernul [?!?] ,

[lipsă text] mijloace excepționale , cu toate că guvernul nu avea tot ce-i trebuie la îndemână
ca să facă față necesităților ordinii publice .

” Pentru ce a plecat d.Vaida ? Știm cu toții pentru ce a plecat ,

pentru ca în haosul acesta constituțional , al schimbării guvernelor ,

să intre alt partid , să se mai macine un partid . [!!!]

Această măcinare a partidelor nu este însă în interesul țării ,

pentru că țara are nevoie de partide de guvernământ ,

țara nu se poate rezema decât pe guvernarea de partide ,

și mai ales , țara românească, în situația în care se găsește astăzi în lumea internațională. Ea are nevoie de partide puternice care să reprezinte opinia publică și să dea guverne tari care să facă față împrejurărilor naționale și internaționale .”

Virgil Madgearu / 18 dec.'33

▣ **Revizuirea Constituției !**

” Într-o singură împrejurare se putea admite și justifica o dizolvare a parlamentului : chemarea adunărilor constituante pentru schimbarea Constituției .

Am simțit noi în cursul guvernării , piedici din cauza Constituției .

Le-am prevăzut cu zece ani în urmă . Voi, cetățenii Capitalei,
ați fost martorii luptelor pe care le-am dat noi ,
pentru a împiedica guvernul neconstituțional din 1922,
prezidat de Ion Brătianu , de a impune cu sila Constituția nelegiuită
pe care a făcut-o atunci.

Am prevăzut atunci că această Constituție va împiedica , într-o bună zi ,
bunul mers al statului .Și, într-adevăr, în cursul acestei crize [economice] , care pricinuește
prefaceri adânci ,se impun reforme radicale pentru a păstra echilibrul înlăuntrul națiunii.
Dar vă întreb : partidul căruia țara îi datorește această Constituție , era acela care putea să fie
chemat la putere , în ipoteza aceasta , ca să facă modificarea Constituției ?
Desigur că nu. Constituția nu poate fi modificată decât în urma unor alegeri prezidate
de un guvern al unui partid popular [?!?] sau de un guvern neutru . “

Virgil Madgearu / 18 dec.'33

▣ **Dizolvarea Gărzii de Fier.**

[LD : parafrizare, rezumat dat de ziar . Dar atât cât este ... dovedește că Madgearu nu s-a putut
abține de la interpretări subiective și pătimăse.]

Virgil Madgearu discută apoi legitimitatea dizolvării Gărzii de Fier și
recunoaște că, din p.d.v. constituțional, guvernul putea să facă acest act de guvernământ.
Observă , însă , că dizolvarea , prin lege chiar , a unui partid politic,
nu risipește și ființa lui. Dovadă este că silnicia și violențele exercitate timp de 10 ani,
asupra național-țărăniștilor , nu numai că nu au distrus partidul , dat l-au întărit .

Virgil Madgearu / 18 dec.'33

▣ **Guvernul IGDuca**

▣ **Sucesiunea și pericolul “dreptei”**

” Prin urmare , nici din acest p.d.v. [LD : vezi mai sus] nu era nici o justificare
ca succesiunea guvernului Vaida să fi fost încredințată partidului național-liberal.

Formal, guvernul Duca , este constituțional.

În realitate, nu este un guvern constituțional “ [-----]

Fac astăzi o afirmație : în ziua apropiată

- mai apropiată decât își închipuie național-liberalii -
când se va deschide succesiunea guvernului d.lui Duca,
va fi o zi grea de criză pentru democrație și pentru parlamentarism ,
pentru că toate curentele de dreapta , toți agitatorii și toți aventurierii vieții publice
care se agață de corabia de dreapta , vor putea spune :
au guvernat partidele ; au fost național-țărăniștii ,
au fost și liberalii și n-au rezolvat criza .
Iată în ce situație ne-au adus. Trebuie un guvern de dreapta ,
un guvern de dictatură !

Iată de ce am spus că guvernarea PNL constituie un pericol pentru democrația românească

Virgil Madgearu / 18 dec.'33

▣ Misiunea PNȚ

“ Tocmai pentru că prevedeam acest pericol , noi, național-țărăniștii , ne dăm seama că avem misiunea pe care am avut-o și în primii 10 ani de după război, de a salva regimul constituțional și parlamentar din această țară , și-l vom salva prin munca , prin credința și prin lupta pe care o vom duce , cu toate mijloacele , pentru a salva , prin aceasta , însăși ființa țării noastre .

Fac apel la conștiința patriotică a guvernului și adversarilor noștri liberali, să facă alegeri libere și cinstitute , pentru ca România să se poată înfățișa cu demnitate și cinste în forurile internaționale.

Iar dacă totuși, acest apel nu va fi ascultat , ca secretar general al partidului, sunt autorizat să dau astăzi organizațiilor național-țărăniște din întreaga țară parola rezistenței cetățenești.

Mă adresez vouă, național-țărăniștilor, și vă spun :

apărați-vă cu demnitate , pentru că apărați țara în aceste momente grele.”

----- Virgil Madgearu , 18 dec.'33 -----

Adunarea PNȚ pe capitală / 18 dec.'33

11.a) Zotta,N.Tulceanu, "Partidele politice din România și programele lor",1934

L.D.Atenție! Nu după acești doi autori stabilești doctrina și programul PNȚ

.Broșura asata carese bucură de mare preț printre istorici, este o mostră de amatorism.]

▣ Partidul Național-Țărănesc (președ.I.Mihalache) (p.82-85)

Sursa de inspirație:**Doctrina țărăniștă**,conf.lui **Virg.Madgearu**

ținută la Fundația Carol,la 21 ian.'23,și fragmente din alte art.de presă.

/În țara noastră,înainte de **mișcarea lui Dobrescu-Argeș**,care începe la anul 1881, ajunge deputat în 1888, nu se poate vorbi despre vreo încercare de organizare a țărănilor în partid politic.

/ **Partidul Țărănesc** își reia amploarea după război,sub conducerea lui I.Mihalache, înv.în Topoloveni -Muscel,care în **1926** a fuzionat cu **PNR**,

/PNȚ a avut guvernări :

în **1920**,sub **președ.lui Al.Vaida [LD !!!]**

în **1928-1933**sub **președ.alternândă a lui Maniu,Mironescu,Vaida.**

/La **11 mart.'34** s-a proclamat **fuziunea PNȚ** cu **PT -dr.Lupu**

(care plecase din partid în 1927)

▣ Programul PNȚ, 10.oct.'26.

(București,după fuziune,Cf."Țărănismul" din 10 dec.'33)

L.D.Atenție! Cred că este un program electoral,după plecarea dela putere și situarea în opoziție, dec.'33 Nu este programul din 1926, respectiv '24 !)

1)Schimbarea Constituției,în așa fel încît "**voința națională**"să fie în adevăr "**izvor al puterii**",și să se simtă stăpînă peste slujbașii cari lucrează în numele ei.

2)Sporirea și întărirea mijloacelor de ridicare sufletească și materială a satelor și orașelor :

A.Organizarea unei lupte pe viață împotriva neștiinței de carte , pentru ridicarea culturală a masselor.

Școala ca temelie de viață,din copilărie pîn'la maturitate.

Descătușarea bisericii de politică,dîndu-i condiții pentru îndeplinirea rolului ce-l revine pe temeiul dreptului istoric și național.

B.Organizarea luptei pentru combaterea bolilor sociale

(oftica,sifilis,pelagra,friguri)

C. O vie activitate de industrializarea agriculturii,și de întărire a micilor gospodării țărănești,asezată pe o întinsă rețea cooperatistă, socotită ca temelie a economiei noastre naționale.

D.Îndrumarea industriei spre prelucrarea tuturor materiilor prime

afiate în țară, cu încurajarea lor de către stat.

E. Măsurile îndrăznețe pentru **potrivirea prețurilor** industriale cu cele agricole.

F. Întocmirea și înfăptuirea unui **program de mari lucrări și de construcții publice**, șosele, poduri, canaluri, conducte, silozuri, drumuri etc.

pentru a folosi **munca națională**, pentru a spori **bogăția și consumul...**

3) Grabnica **lichidare a datoriilor vechi** dela sate și orașe,

prin desăvârșirea **Legii Conversiunii și reforme monetare** de credit.

4) Date fiind împrejurările economice și monetare internaționale:

a) **Reforma monetară (o nouă stabilizare)**, la momentul potrivit intereselor producătorilor.

b) **Reorganizarea BNR.**

c) Organizarea unui **alt credit**, care să poată da **împrumuturi noi cu dobânzi mici**.

5) **Organizarea sub controlul statului, a comerțului** principalelor produse naționale.

Manifest electoral ? / dec. '33

11.b) Alegeri .Rezultatele PNȚ . vezi context și toate datele la fișier Alegeri II

Procentele pe țară , pe partide :

PNL- peste 50 % PNȚ - 14 %

B. Procentele pe județe:

[LD : nu am trecut zecimalele ! în epocă îi interesa ... dar pentru istorie ...

Mai erau de luat în calcul 14 județe ; procentele urmau să sporească - prin redistribuirea voturilor obținute de grupările care nu întruniseră 2 % .

De aceea am preferat aceste procentaje care dau - cât de cât - fiefurile electorale ...]

PNȚ : 14% /pe țară

39 % - Muscel 34 % -Argeș , Alba 26% - Vlașca 23% -Făgăraș

22 %- Vâlcea, Sălaj, R.Sărat 21%-Năsăud, Cetatea Albă, Ismail

19% Turda , Sibiu 18% Dolj, Botoșani

17 % Bihor 16% - Gorj, C.Lung, Teleorman

15% Olt 14% -Someș, Vaslui, Severin, Tulcea

13% Brăila.

C. Rezultatul alegerilor pentru Camera (55 județe) / 23 dec.'33 (p.11-20)

[LD : aranjare, colorare, clasamente - Aici dau câteva ex. LD Vezi tabloul complet

Se poate vorbi , de sigur, de uzura guvernării, de competiția cu PNL,

dar ... mai nefast pentru PNȚ au fost rupturile , dizidențele , care , electoral ,

s-au măcinat reciproc. Propaganda făcută de Lupu și Iunian ... a dispensat PNL !]

Alba	PNL -Duca +germ.12.252 (I)	PNȚ-Mih. 12.083 (II)		
Arad	PNL -Duca +germ.43.026 (I)	PNȚ-Mih. 11.143 (II)		
Argeș	PNL -Duca 21.503(I)	PNȚ-Mih. 16.379 (II)		
Argeș	PNL -Duca 21.503(I)	PNȚ-Mih. 16.379 (II)		
Cahul	PNL -Duca 12.873 (I)	PNȚ-Mih. 2.144 (II)	PȚ-Lupu 575	PȚR-lun+Stere 1.084
Cernăuți	PNL -Duca +germ.15.137(I)	PNȚ-Mih. 4.583 (IV)	PȚ-Lupu 1.927	PȚR-lunian 6.049 (III)
Cet. Albă	PNL -Duca 21.808 (I)	PNȚ-Mih. 12.202 (III)	PȚ-Lupu 12.790 (II)	PȚR-lunian 2.459
Covurlui	PNL -Duca 13.403 (I)	PNȚ-Mih. 1.446(VII)	PȚ-Lupu 1.935	PȚR-lunian 2.110 (III)
Galați	PNL -Duca 44.372 (I)	PNȚ-Mih. 17.138 (II)	PȚ-Lupu 7.993 (III)	
Dolj	PNL -Duca 44.372 (I)	PNȚ-Mih. 17.138 (II)	PȚ-Lupu 7.993 (III)	
Fălciu	PNL -Duca 10.360 (I)	PNȚ-Mih. 2.209 (III)	PȚ-Lupu 3.907 (II)	

Gorj	PNL -Duca 22.629 (I)	PNȚ-Mih. 6.851 (II)	PȚ-Lupu 2.301	PȚR-Iunian 5.024(III)	
Ilfov (București)	PNL -Duca 63.377 (I)	PNȚ-Mih. 11.033 (II)	PȚ-Lupu 5.763 (IV)	PȚR-Iunian 1.047 (IX)	
Lăpușna (Chișinău)	PNL -Duca 21.623(I)	PNȚ-Mih. 5.751(II)			
Mehedinți	PNL -Duca 32.563 (I)	PNȚ-Mih. 4.926 (II)	PȚ-Lupu 4.919 (III)	PȚR-Iunian 1.057	
Mușcel	PNL -Duca 11.084 (II)	PNȚ-Mih. 11.601 (I)	PȚ-Lupu 550	PȚR-Iunian 1.366 (III)	singurul județ loc I
Romanați	PNL -Duca 26.348 (I)	PNȚ-Mih. 5.531 (III)	PȚ-Lupu 5.977(II)	PȚR-Iunian 721	
Sălaj. "roșu"	PNL -Duca +germ.17.540 (I)	PNȚ-Mih. 13.517(III)	PȚ-Lupu 4.090	PȚR-Iunian 1.766	
			Liga Muncii (PCR)		
	14.331 (II)				
Soroca	PNL -Duca 20.052(I)	PNȚ-Mih. 6.429 (III)	PȚ-Lupu 2.919	PȚR-Iunian+Stere 8.577 (II)	
Storojineț	PNL -Duca 9.389 (I)	PNȚ-Mih. 3.850 (IV)	PȚ-Lupu 2.883	PȚR-Iunian+stere 5.849 (II)	
Târn.Mare	PNL -Duca +germ.15.727(I)	PNȚ-Mih. 1.988(III)	PȚ-Lupu 3.755(II)	PȚR-Iunian 1.547	
Târn.Mică	PNL -Duca +germ.10.641(I)	PNȚ-Mih. 3.255 (III)	PȚ-Lupu 3.408 (II)	PȚR-Iunian 596	
Tulcea	PNL -Duca 14.778 (I)	PNȚ-Mih. 4.187(II)	PȚ-Lupu 3.063 (III)	PȚR-Iunian 1.564	

▣ Alegerile. Rezultate la Cameră. , 24 dec.'33

("Universul" , 24 dec.'33)

Vezi pe larg la fișier Alegeri II

A. Rezultatul alegerilor pe București :

B. Nr.de voturi și procentele obținute de guvern și opoziție

C.Deputații opoziționiști , pe partide și procente

D .Camera : 300 deputați guvernamentali , 87 deputați opoziționiști , pe județe.

/ Nota cea mai semnificativă : se observă distribuția mai echilibrată a voturilor , ne mai fiind județe cu preponderență absolută în favoarea unui partid sau altul cum erau jud. Muscel, Dâmbovița , Alba, Hunedoara - exclusiv național-țărănist sau - jud secuiești - cu escluvitatea P.Maghiar !

/ Se constată un regres bine marcat al PNȚ în noile provincii , mai ales în Ardeal și Basarabia Per a contrario, actualele alegeri au marcat o ascendență categorică a PNL în noile provincii consacrat , astfel, definitiv ca partid regnicolar .

Acesta este un succes nu numai de partid, ci și unul din p.d.v. al unității politice de natură să desmintă și să contracareze tentativele regionaliste .

/ De remarcat la Ilfov - București - că a reușit întreaga listă guvernamentală , PNȚ nereușind, deoarece a avut cap de listă pe șeful org.PNȚ pe Capitală și județ Ilfov, fostul ministru de Finanțe, Virgil Madgearu !

A. Rezultatul alegerilor pe București :

PNL-guvern : 62.431 (I) PNL-Georgist - 6.100 (III)
 PNȚ-Mihalache 14.186 (II) PȚ-Lupu - 5.805 (IV) PȚR-Iun - 1.052 (XI)

B. Nr.de voturi și procentele obținute de guvern și opoziție

Scăzându-se nr.voturilor anulate și ale partidelor care n-au obținut 2% pe țară :

Guvernul : 1.520.224 = 54,93 %

PNȚ : 414.775 = 14,98 %
PT-Lupu : 152.590 = 5,51%
PTR -Iun. : 85.317 = 3,08%

C.Deputații opoziționiști , pe partide și procente :

▣ 25, apoi 29 național -țărăniști :

Ion Mihalache (39,36% , Muscel)
Iuliu Maniu (34,49% , Alba)
Ar.Călinescu (34,72% , Argeș)
Gh.Măcăărăscu (32,40% , Neamț)
DRIoanițescu (26,81 % , Vlaşca)
Aur.Dobrescu (23,64 % , Făgăraș)
Dinu Simian (22,75% , Vâlcea)
Iuliu Maniu, supleant Deleu (22, 41% , Sălaj)
Eduard Mirto, supl. Ionel Lupescu (22,19% , R.Sărat)
Victor Moldovanu (21, 64% , Năsăud)
Teod.Iacobescu (21, 54 % Cet.Albă)
M.Ghelmegeanu (21,7% , Ismail)
dr. Ionel Pop (19, 70% , Turda)
Ion Mihalache (19, 32 % , Sibiu)
Virgil Potârcă (18, 83 % , Dolj)
Petre Irimescu (18,83 % , Botoșani)
Mihai Popovici (18, 70 % , Caraș)
George Crișan (17,73% , Bihor)
Vasile Lapedatu (17, 45 % , Constanța)
Vasile Arjoceanu (16, 83 % , Gorj)
dr.Gavril Alviurescu (16,65 % , C.Lung-Bucov.)
Eduard Mirto (16, 47 % , Teleorman)
S.Căpățâneanu (15, 50% , Olt)
dr.V.Motogna (14, 83% , Someș)
Petre Andrei (14, 76% , Vaslui)
Cezar Spineanu (14, 49 % , Dâmbovița)
N.Georgescu (14, 38 % , Tulcea)
Iuliu Maniu , supleant Gh.Ancuța (14, 33% , Severin)
I.Răducanu (13, 65% , Ialomița)
Virgil Grossu (?) (Brăila) - nu mai apare în lista definitivă .

D .Camera : 300 deputați guvernamentali , 87 deputați opoziționiști , pe județe

Vezi pe larg la fișier Alegeri II

▣ Alegeri. Rezultate : 71 Senatori ai Consiliilor comunale și județene , 30 dec.'33

(“ Universul “ , an 50, nr. 356 , 30 dec.'33)

//senatori - aleșii aleșilor ! // repartizarea pe partide //

Tabel -nr de voturi pe partide.Senatorii

[LD : nu mă interesează în mod deosebit acești senatori aleși - deși ei sunt partea dinamică a Senatului - cât numărul consilierilor locali, procedeul și culoarea politică consiliilor județene și comunale - pe care nu am urmărit-o .

Ori, nr de voturi indică aproximativ această culoare] Vezi pe larg la fișier Alegeri II

Din cele 70 de județe , guvernul a obținut 64 mandate de senatori ;

Național -țărăniștii - 2 mandate : Grigore Gafencu (Caliacra) , Patraulea (Mușcel)

Sauciuc -Săveanu (Storojineț) este un național-țărănist “independent” .

▣ Rezultatele definitive ale alegerilor pentru Adunarea Deputaților , 30 dec.'33

Comisia Centrală Electorală - președ. Gh. Lupu (Înalta Curte de Casație)
("Universul" , 30 dec.'33)

Deputați : 387 mandate 193 mandate - revin partidului majoritar ;
194 mandate - urmau să fie împărțite între toate partidele (inclusiv cel majoritar)

Partidul	Voturi acordate	Procent
I. PNL	1.518.864	50,99%
II. PNȚ	414.685	13, 92 %
III. PȚ-Lupu	152.167	5,11%
VIII. PȚR-Iunian	82.930	2, 78%

Repartiția mandatelor partidelor minoritare , s-a făcut cu respectarea legii (art.94)
în ordinea descrescândă a procentelor , astfel :

/ PNȚ - 29 mandate , câte 1 mandat , în județele : Muscel, Argeș, Alba, Neamț, Vlașca,
Făgăraș, Vâlcea, Sălaj, Răsat, Năsăud, Cetatea Albă, Ismail, Turda, Sibiu, Dolj, Botoșani,
Caraș, Bihor, Constanța, Gorj, Câmpulung , Teleorman, Olt, Someș, Vaslui ,
Dâmbovița, Tulcea, Severin, Ialomița

/ PȚ-Lupu - 11 mandate , următoarele județe : Cetatea Albă , Fălciu, Someș,
Târnava Mică, Tulcea, Târnava Mare, Romanți, Baia, Constanța , Ismail, Vâlcea.

/ PȚR-Iunian - 6 mandate : Storojineț, Soroca, Gorj, Cernăuți, Covurlui, Bălți

Alegerile / dec.'33

11.c) Vasile Marin , Crez de generație ...

Vasile Marin / 23 dec.'33

▣ Statul burghez și Mișcarea [revoluție scrisese inițial] națională (p. 215-220)

(" Axa" , 23 dec.'33)

[LD : Scris la Jilava ? scris printre arestări ? în orice caz, înainte de asasinarea lui Duca

Sunt interesante opiniile sale privind "**mișcărilor**" antileberale

- **averescanismul** , **țărănismul** - pentru înfrângerea căroră caută explicații

O face când ca un **istoric** (cunoscător al vieții politice) , când ca un **politician** (cu experiență
politică personală, directă) , când ca un **gazetar** (cunoscător de culise , manipulări, speculații) ,
când ca un **avocat** (care câștigase , până atunci , multe din procesele Gărzii) ,
dar , **pentru momentul analizei, ca militant legionar prigonit și persecutat.**

Era eroid ? era gata de jertfă ? brava ? nu-i păsa ? era fanatic ?

credea că va trece și aceasta ,ca și celelate ? Nu știu.

Cert este că analiza lui, deseori, este incitantă .]

" **Tentativa de asasinat organizată de guvernul Duca -Titulescu împotriva Gărzii de Fier**

în decembrie 1933, a fost și continuă să fie **motivată și teoretizată zilnic** ,

prin **pana scrutoare a blumenfelzilor** și, mai ales, prin **declarațiile stereotipe**

inlasabil debitate de către un **proaspăt subministru [Victor Iamandi]** loquace și arțagos ,
trecut direct din pivnițele cu parfum de Cotnari ale lașilor , pe strapontina comodă a unui minister.

"**La toate întrunirile** partizanilor săi, "îmbătați" de succesul venirii la putere,

la Caracal sau la Mizil, la Sadagura sau la Podul Iloaiei,

numitul **subsecretar de Stat a expus, în numele partidului liberal,**

considerațiunile cari au motivat prigoana și desfrăul ilegal

deslănțuite împotriva organizațiunii politice Garda de Fier.

"Între altele, **d-sa afirmă invariabil că partidul liberal reprezintă < ultima rezervă
a democrației și a constituționalismului parlamentar >** , și, în consecință , **< acest partid
este hotărît să mențină cu orice preț existența și structura statului burghez actual >** .

"Cinstit și fără menajamente doctrinare , trebuie să **recunoaștem că aceasta este problema
politică a ceasului de față. Creator și proprietar al < statului burghez >** - stat pe care
națiunea , țara reală , nu l-a recunoscut ca firesc nici o dată -

partidul liberal a deschis lupta pe viață și pe moarte ,

împotriva unei **organizațiuni politice** ale căror **rosturi exclusive erau tocmai acelea de a desființa actuala suprastructură etatică, artificială și parazită**, și de a **investi națiunea aceasta cu forma de stat pe care ea o tot reclamă** cu insistență, și, mai cu deosebire, de la războiul cel mare încoace.

"Problema conturată astfel, **nu este nouă pentru partidul liberal.**

A a mai fost pusă : întâia oară de către **mișcarea politică a Mareșalului Averescu**, în anii 1926-1928 ,a doua oară de către **Partidul Național-Țărănesc** între 1926- 1928; cu mult mai puțină gravitate, însă, și cu totul alte mijloace de realizare.

De data aceasta , prigoana nemaîntâlnită până acum și **violența de reacțiune** a partidului, **reprezintă interesele naționale și internaționale ale câtorva**, dovedesc **că primejdia este reală și de neevitat** , iar lupta trebuie angajată până la capăt și cu orice mijloace.

Pe panta acestei **fatalități**, odată pornit, **partidul liberal alunecă vertiginos** ; și **la sfârșitul pantei**, nu poate fi decât **prăpastia**. [-----]

Vasile Marin /

[Țărănismul]

"Națiunea , înșelată în credința ei , **nu renunță totuși la lupta deschisă împotriva partidului liberal** care, mai cutezător încă, nu încetează să afirme că existența statului , se confundă cu propria sa existență.

Ea continuă nedesamăgită lupta. Și noile speranțe le toarnă în **urciorul proaspăt al țărănismului revoluționar**, care , la rândul său , **plămădit cam în același timp** cu mișcarea averescană , **deschide vijelios lupta împotriva liberalismului** de totdeauna.

"**Acest al doilea atac sfârșește ca și primul** , deși mult mai târziu, **tot așa de dezolant** . De data aceasta , **insuccesul acțiunii se datorește** în aceeași măsură **ineficienței personale și nesincerității conducătorilor** ,

cât și **confuziei care stătea la baza** acțiunii politice propriuzise.

"**Fenomenul țărănist** , a cărui dezvoltare firească nu putea lua altă formă decât aceea pe care i-o imprimase **Stambolishi țărănismului bulgăresc**, **falimentează complet** , după **o luptă de 10 ani** pentru promovarea **statului țărănesc** , iar **falanga revoluționarilor de odinioară** se transformă într-o **penibilă grupare** pe grumazul căreia se așază greoi **jugul liberalismului din nou victorios**.

"**Cauzele acestui mare eșec sunt multiple** ; le vom păstra numai pe cele care provin din **insuficiența calitativă a conducătorilor** , vom stărui asupra **aluviunii național-ardelene** în matca țărănismului și vom fixa **confuzia doctrinară** care a condus la dezorientare.

):"**Insuficiența de pregătire și de caracter a conducătorilor** , a **demonstrat-o** cu suficiență **guvernarea național țărănistă** , ale cărei **practici și metode** s-au executat în ritmul **celui mai ortodox liberalism**.

Garnitura oamenilor politici național-țărăniști , **nu constituie decât copia de proastă calitate a garniturii liberale**.

):"**Deformarea țărănismului** s-a mai produs și prin **intervenția lotului național-ardelean** pe urma **fuziunii din 1926**.

):" Crescuți în marginile civilizației occidentale, < **burghezizați** >în < **căfanele** > **Budapestei și ale Vienei** , corifeii național-ardeleni **au crescut și s-au dezvoltat în mitul slujbelor de Stat**, al **afacerilor rotunde** care i-ar pune în rând cu < **domnii** > și în **cultul bugetului** care **asigură bursa , leaful , pensia**.

Idealul de neatins în timpul și în cadrul monarhiei austro-ungare , a devenit **o miraculoasă realitate** înlăuntrul statului întregit.

):" **O nouă etică** s-a format și **o crâncenă luptă** s-a pornit de **oastea politicianilor < cu apetituri milenare >** , pentru **cucerirea puterii de Stat** și inclusiv **a binecuvântatului buget**.

):" **"Separați de liberali, cu care aveau cele mai reale < afinități electivă >** , pe o **chestie de împărțeală** , național-ardelenii , susținuți de deviza < **tot sau nimic** > , **au fuzionat cu țărănismul revoluționar** și , prin aceasta însăși , **au compromis o politică** care, în alte condițiuni și cu alți oameni , **ar fi putut deveni națională**.

" **Prima victorie a spiritului liberal asupra țărănismului** a fost așadar

instalarea național-ardelenilor , bancari și afaceriști, în lagărul oștilor țărăniste.

"Extracția personalităților conducătoare ale **partidului țărănesc** până la fuziune, și național-țărănesc după 1926, **provenea din surse diferite** .

Liberali : Lupu, Stere .

Poporanști naționali : Iorga et &

Marxiști burghezi neînregimentați : Madgearu ;

Conservatori takiști : Mironescu, Grig.Filipescu .

Național-ardeleni, fracțiune liberală : Maniu, Vaida, Popovici, Bocu etc...

fals -revoluționari de temperament și haretiști prin pregătire : Mihalache et &

)! Un adevărat **turn Babel politic**, înlăuntrul căruia nu putea exista **nici coeziune sufletească** , **nici raporturi disciplinate**, absolut necesare triumfului unei cauze politice .

)! **Sub influența atâtor conducători , necoordonată și nesistematizată , doctrina național-țărănistă se îndepărta** complet de la fireasca ideologie pe care trebuie să se întemeieze noile realități statale .

)! "Internaționalist, democratic, bancar, marxist, cooperaist, capitalist , **țărănismul opoziționist pierde contactul cu sufletul și cerințele nației acesteia** , pentru ca , odată instalat la guvern, **să se aservească docil instituțiilor și practicilor liberale**, și să se transforme subit, din adversar implacabil al liberalismului, **în cel mai vajnic și fidel recunoscător aliat .**

" Prin intrigă și tentație, prin oameni devotați și instituțiuni confecționate *pro causa*, odată mai mult **partidul liberl a prins în capcană și a pus căpăstru** unei forțe politice care îndrăznise să-i tăgăduiască documentele de eternă ipotecă asupra Statului românesc.

"Partidul Național -Țărănesc s-a transformat , prin guvernare, **în partidul național-liberal No 2. "**

[-----]

" Povestea nu se mai poate repeta.

Pentru că, dacă **pe câmpul de bătălie al mișcării averescane n-a rămas decât legenda** antrepozitelor incendiate și a alegerilor pătate de fraudă,

iar peste frontul ofensivei național-țărăniste nu mai rătăcește acum decât fantoma unei revoluții de carton născută moartă

)! la Alba Iulia, pe tot întinsul țării , de pe urma prigoanei deslănțuite de autoritatea liberalizantă **împotriva Gărzii de Fier, rămân chinuri . închisori și morți.**

Și mișcarea legionară nu își poate trăda morții , fără ca prin aceasta însăși să nu-și trădeze propria sa cauză. Aci stă garanția victoriei sale"

Vasile Marin / 23 dec.'33

12.) Scrisoarea deschisă a lui Virgil Madgearu către IGDuca , 30 dec.'33

("Dimineața " , an 29 , nr, 9700, 30 dec.'33)

[LD : **Apare în ziua când se anunța asasinarea lui IGDuca !**]

" **Ați declarat** presei străine că **ați prezidat alegeril libere** .

Așa ar fi trebuit să fi fost , în deosebi în împrejurările actuale externe , când **România trebuie să se înfățișeze ca un stat de drept și civilizație.**

"Din aceste considerații a pornit și **inițiativa partidului național țărănesc** , **de a vă solicita să repetați ordinile date** în timpul campaniei electorale precedente **de către guvernul Vaida** , pentru asigurarea libertății alegerilor. **Și ați convenit.**

" Dar, **sau ordinul dat a fost contramandat printr-un altul cifrat**, sau **n-ați avut autoritate** să înfrângeți pornirile abuzive ale șefilor administrației locale , pentru rezultat nu are nici o importanță ; **alegerile au fost pătate de fraudă și violență.**"

[**vorbește de cele două județe unde a candidat : Ilfov și Hotin**]

"Ați aflat , mult timp înainte de alegere , că **fusesem proscris oriunde voi candida** , și ați avut amabilitatea **să-mi trimiteti asigurări prin d.subsecretar de stat** de la Președinția Consiliului de miniștri , d.N.Budulescu, **că nu veți tolera nici un fel de abuzuri și violențe** din partea nimănui. Nu vă voi spune cum s-a împlinit vorba dvs la Ilfov.

E prea aproape de reședința dvs ca să nu fi aflat [-----]

“ **Nu pot face la fel însă cu cele petrecute la Hotin.** Pentru acestea, sunt dator nu numai față de populația acestui județ , dar și față de interesele superioare ale statului , **să vă cer un act de dreptate , care să desolidarizeze statul român de abuzurile și fărădelegile unor organe locale ,** lipsite cu desăvârșire de simțul datoriei și onoarei .

“ Este timpul suprem pentru un asemenea gest .

De la Unire, toate alegerile, cu excepția celor din 1928 și 1932 , în județul Hotin, au fost falsificate , iar populația județului a fost supusă la toate maltratarile.

Dar ceea ce este mai grav este că magistratura din acest județ , a ieșit din aceste lupte electorale cu prestigiul știrbit.

[**Relatează cum a fost la Hotin ca să se asigure ca acest lucru să nu se mai întâmple. Relatează cu lux de amănunte ilegalitățile săvârșite , începând cu președ.Comisiei electorale , neregulile de la secțiile de vot ; comportamentul jandarmilor : arestarea, bătaia delegaților PNȚ; răzvrătirea electoratului .]**

“ Iată, dle președinte de Consiliu , **unde duce fărădelegea unui prefect și a unui comandant de jandarmi : la răzvrătirea maselor.**[-----]

Dacă socotiți însă că aveți datoria morală să dovediți țării și străinătății că ați avut cel puțin intenția curată de a prezida alegeri libere ,

dați ordin să se facă , înaintea discuției la validări o anchetă severă ,

pedepsiți exemplar pe prefectul județului , comandantul jandarmeriei - dacă vă dă voie generalul Dumitrescu - și pe magistrații cari au patronat și au înlesnit călcările de lege , violențele și fraudele. [-----]

“**Vă cer acest gest pentru onoarea țării și pentru apărarea unității naționale , pentru că socot drept o crimă națională să discredităm în Basarabia ideea unui stat românesc așezat pe lege și dreptate.**

“N-am nici umbră de interes personal și politic .

Cu toate că am fost proscris, **voi intra în Cameră [!!!]**

Înșperanța că veți face gestul , vă rog să primiți asigurarea celor mai alese sentimente ,

V.Madgearu “

Madgearu către Duca / 30 dec.'33

13.a.) Situația național-țărăniștilor în Basarabia , 30 dec.'33

(“ Universul “ , an 50, nr. 356, 30 dec.'33)

Chișinău. Se știe că sudul Basarabiei , în sânul organizației PNȚ , a figurat ca “ o republică independentă “ ...

autoritatea d-lui Halippa reducându-se doar la titlul de “șef “ .

La Ismail ... a dictat și a făcut ce a vrut d.Ghelmegeanu .

Parlamentarii naț.-țărăn- de la Ismail nu au onorat nici odată consfăturile de la Chișinău.

La Cetatea -Albă... Iacobescu și-a impus toată independența și a luat f.rar parte la consfăturile de la Chișinău.

La actualele alegeri, au reușit Ghelmegeanu (Ismail) și Iacobescu (Cetatea Albă) , iar Halippa a căzut atât la alegerile de la Cameră, cât și la Senat.

Aceeași soartă a avut-o și Crihan (la Bălți)

”Această situație impune amestecul d-lui Ghelmegeanu în politica național-țărănistă din Basarabia , situație care nu convine nici d-lui Halippa, și mai puțin lui Crihan.

În această chestiune, foștii parlamentari din provincie , se vor întruni la Chișinău

spre a lua hotărâre în sensul ca , viitoarele consfătuiri de la București ,

să fie ținute cu participarea d-lor Halippa și Crihan ,

chiar și în consfăturile parlamentare unde se vor discuta problemele basarabene.

Se va vedea reacția d-lor Ghelmegeanu și Iacobescu , considerați “ regățeni “ ,

deși Iacobescu trăește în Basarabia de la unire.

Basarabia / 30 dec.'33

13.b) Valeriu Pop (ardelean, independent , listă PNL),racolat în PNL , nov.-dec. 1933

(Valeriu Pop, **Amintiri politice** , 1936-1945, Editura Vestala, București, 1999)

[LD : îl citez, ca ex, de ardelean care s-a apropiat de liberali, va ajunge în gov.Tătărașcu, și , se pare , se bucura de audiență la Rege]

[-----]

Dec.1933. " Regele mă primește în audiență. Îi arăt situația electorală.

Preconizez **o linie de conduită pentru câștigarea Ardealului**, arătând greșelile care s-au făcut deja. **Regele îmi replică că Partidul Liberal, neavând în Ardeal elemente suficient pregătite, nu a putut da satisfacție în ce privește alcătuirea guvernului.**

Abordez chestia **aproprierii mele de partidul liberal** .

Regele o vede cu ochi buni și **mă încurajează în această direcție.**

)! Intrarea mea în PNL ar soluționa foarte multe probleme, - zice Regele-
înclină pentru **rămânerea mea în politica internă.**

" După masă, **fac o vizită lui Duca**, care îmi mărturisește că **gelozia fără rost a ardelenilor ,l-a împiedicat să promoveze 1-2 subsecretari de Stat în Ardeal.**

Îmi arată că **liberalii ardeleni sun nepregătiți pentru locuri de conducere**, și-mi spune că

)! numai intrarea mea în PNL ar putea deslega problema aceasta delicată.

Îi spun ce greșeli s-au făcut deja[-----] Convine că am dreptate , dar îmi arată că **nici Lpedatu , nici Cipăianu, nu sunt capabili de a face față situației , și astfel are mâinile legate. Mă invită să-l văd după alegeri cât de des. "**

30 dec.1933. La ora 10 seara, Silviu Dragomir îmi comunică că **Budapesta a anunțat asasinarea lui IG Duca , de către un membru al Gărzii de Fier,** pe peronul gării Sinaia. La ora 11, 30 , prefectul Duma îmi confirmă știrea.

31.dec.'33 . Plec la Blaj la funeraliile dr. Coltov. Pe drum , stau în același compartiment cu **Maniu și Vaida**. Maniu, rece și rezervat ; **Vaida mă tachinează , arătându-mi multă considerație și simpatie.** Asist apoi la **o avalanșă de ironii făcute de Vaida la adresa lui Maniu**, care roșește mereu , fără să riposteze.

Rămân cu impresia că vechea prietenie Maniu-Vaida s-a rupt pentru totdeauna.

La Catedrală [Blaj] țin o cuvântare în numele AGRU [Asociația Generală a Românilor Uniți] care a zguduit pe toți prin frumusețea formei și prin vigoarea conținutului.

La masă, suntem la mitropolit. **Vaida vorbește despre chestiunea Statusu-lui ,** laudându-mi tactul și priceperea. Spune în gura mare că, după ce **Ghibu l-a plictisit** cu tot felul de aiureli, **l-a pus în vedere să se astâmpere ,** căci contrar îl va trimite la închisoare sau la balamuc.

De atunci, Ghibu l-a decretat pe Vaida trădător de neam.

Atât la dus cât și la întors, **partizanii lui Maniu cu partizanii lui Vaida se ceartă prin toate compartimentele ,** în auzul tuturor , fără nici o rezervă sau menajament .

[-----]

14 a) PNȚ și "destinderea politică" propusă de Tătărașcu, 6-21 ian.'34

Gh.Tătărașcu /

▣ Declarație de presă

("Dimineața" , 7 ian.'34 ; ziarul "L'Intrasigean ")

Noul prim-ministru (din 5 ianuarie) a dat a înțelege sau chiar s-a exprimat fățiș că are dorința de a stabili **un armistițiu politic cu partidele de opoziție.**

Dorința sa corspunde și sentimentului unanim al oamenilor de ordine din această țară, de a vedea guvernul, oricare ar fi el, cât mai stăpân pe mișcările lui. Pentru ca acest armistițiu să se poată realiza, este nevoie de asentimentul opoziției.

Din nefericire, din felul cum s-au pronunțat, la cele mai multe dintre ele , nu se vede o înclinare prea pronunțată în acest sens.

Ele păstrează o prea proaspătă amintire despre ingerințele electorale recente,

atmosfera de încordare din alegeri

▣ **Evoluția relațiilor PNȚ-PNL**

("Dimineața " , 20, 21 ian.'34 ;)

Guvernul a aruncat o lozincă : destindere politică.

Nu s-au produs elemente suficiente să se poată "profetiza" dacă guvernul va culege vreun rod de pe urma inițiativei sale laudabile. Lozinca pare să fi fost prinsă de partidele de opoziție pentru a o aplica ... spre propriul lor folos.

.... Se vorbea de posibilitatea revenirii lui Goga și Argetoianu în PP ;

... Se vorbea de posibilitatea revenirii lui Gh.Brătianu în PNL ;

... Se vorbea de posibilitatea creerii unui consens , pe marile probleme de stat ,
între PNL, PNȚ și PP .Dar totul era foarte discret , și nu depășea speculația și zvonul.

I-Mihalache / 19 ian.'34

▣ **Biroul PNȚ**

("Dimineața " , "Facla " , 20, 21 ian.'34 ;)

/ La clubul central PNȚ , ședință.Participă : Mihalache, GGMironescu, N.Costăchescu, VirgilMadgearu, Ed.Mirto, Voicu Nițescu (singurul ardelean) , T.Sauciuc Săveanu .

Mihalache a făcut o expunere privind întrevvederea sa cu Tătăărăscu .

Biroul a hotărât : să aștepte să vadă guvernul la treabă ;

să vadă ce voiește cu "destinderea " ; a discutat atitudinea PNȚ la validări ;

/ La Iași , organizația PNȚ pregătea un număr special al ziaului său, "Mișcarea țărănească " cu material privind alegerile . Cenzura a suprimat , însă, toată partea polemică , și N.Costăchescu (șeful organiz.Iași) publicase un comunicat privind acest abuz .

/ La București, Dobrescu fusese suspendat de la primărie, de guvernul Duca.

În urma unor întrevederi , se revenise . Liberalii nu concepeau să fie la putere , cu un primar PNȚ înfruntea Capitalei ! Mistrul de Interne Inculeț îi oferise un post în străinătate , ca o condiție a stopării anchetei de la primărie.

Dobrescu respinsese oferta.În martie urmau alegerile comunale .

Dr.Costinescu, sprijinit de puternica organizație liberală, spera primăria.

/ La Cluj, la înmormântarea lui Th.Mihali ,

Maniu și Vaida s-au întâlnit, au stat mult de vorbă, iar în cortegiu au mers alături ...

▣ **Sfatul parlamentar PNȚ**

("Dimineața " , "Facla " , 20, 21 ian.'34 ;)

/ Cei 29 parlamentari PNȚ s-au întrunit la clubul partidului , în ședință de constituire.

NDCostăchescu , a fost ales președinte al Sfatului parlamentar ; Madgearu - secretar ;

T.Iacobescu- membru ; Vict.Moldovan -chestor ; Gr.Gafencu -Chestor (Senat)

/ I.Mihalache - a făcut o amplă expunere privind cele discutate cu Tătăărăscu.

Sfatul a aprobat răspunsul dat, în numele PNȚ.

/ Parlamentarii au hotărât să desfășoare o vie activitate în parlament - comunicări, intepelări - pentru a fixa poziția pNȚ în chestiuni importante : regiile autonome, dizolvarea consiliilor comunale și județene, aprovizionarea populației în regiunile lipsite de hrană etc

/ S-a hotărât ca sfatul să se întrunească în fiecare miercuri ;

/ A votat o Moțiune prin care aprobau în unanimitate răspunsul dat de președ.Mihalache

la propunerea lui Gh.Tătăărăscu privind "destinderea politică " : se consideră datorii

să dezvăluie țării , la validări,)) : grozăvia alegerilor liberale , în care unii și-au găsit moartea iar alții zăceau prin închisori . PNȚ / 6-20 ian.'34

15.) Iul.Maniu : Luptele românilor din Ardeal , conferință radio, 24 ian.'34

("Adevărul" , an 48, nr. 15.357, 27 ian. 1934 + foto Maniu - pagină întreagă)

("Lupta " , an XIII, nr.3676, 27 ian.'34)

[LD : ai textul integral la plic. Ziua Unirii principatelor sub Cuza -Vodă .

Evident , Maniu își asumă lupta națională , cu evidențierea contribuției ardelenilor.]

/ Declarația PNR , citită de Vaida Voevod în parlamentul de la Budapesta , 18 oct.1918.

/ Năzuințele de libertate ale românilor de la 1848 ;

/ Programele PNR , sub dualismul austro-ungar : Miercurea (1867) , Sibiu (1881) ;

/ Politica pro-puterile Centrale a Vechiului Regat ; ostilitatea ungarilor ; Unirea principatelor ;

/ Programul PNR (1905) ; Programul PNR (1913) - ziarul "Românul" - Arad

/ Războiul. Comitetul Național al Românilor din Ardeal (1914 - 1916) ;

/ Intrarea României în război (1916) ; lupta voluntarilor ardeleni -prizonieri la ruși ;

/ Adunarea națională de la Alba Iulia. Hotărârea , 1 dec.'1918

"Astfel s-a terminat grandioasa epopee a luptelor naționale a românilor de peste Carpați ,

dusă timp de atâtea secole, trecând prin temnițe și prin spânzurători,

zdrobiți pe roată și arși pe rug, trăind victorii și înfrângeri, vărsând lacrimi și sânge,

înfruntând persecuții și ademeniri , suportându-le pe toate,

sub scutul geniului latin și al credinței să servesc o cauză dreaptă."

/ " Adunarea Națională a ales un Mare Sfat , iar aceasta a delegat un Consiliu Dirigent

compus din Vasile Goldiș , vice-președinte , Vasile Lucaciu, Ștefan Cicio Pop, Alexandru Vaida

Voevod, Aurel Vlad, Octavian Goga, Ion Suciu, Valer Braniște, Aurel Lazăr, Romul Boilă, Victor

Bontescu, Emil Hațiegan, Ion Flueraș, Iosif Jumanca, Mihai Popovici, Tiberiu Brediceanu și din

mine [Iuliu Maniu] investit cu puteri discreționare,

pentru a face tot ce va găsi că era bun și necesar pentru realizarea hotărârii luate :

Unirea cu Vechiul Regat și înstăpânirea guvernării și administrării românești,

în Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș .[[-----]

Maniu / 24 ian.'34

/ "Ce ne rămâne de făcut ? .

Să nu pierdem însă nici un moment din vedere că înfăptuirea "României Unite"

este a se mulțumi la trei factori decisivi :

forța etnică și sufletească a poporului român ,

simpatia și încrederea lumii civilizate și

greșelile imense ale adversarilor noștri , oprimatori și nedrepti

Să nu pierdem nici un moment din vedere , că unitatea națională și existența statului nostru

în forma lui de azi, o vom păstra numai dacă vom putea ține seama

de acești trei factori hotărâtori. "În acest scop, trebuie să folosim toată puterea statului

pentru întărirea și dezvoltarea etnică și sufletească a poporului românesc

și a însușirilor sale atât de multiple și mobile.

Trebuie să dăm statului românesc și tuturor instituțiilor sale ,

caracterul nefalsificat românesc

și să-l conducem sub influența însușirilor caracteristice românești ,

în spirit de toleranță și generozitate , de producțiune intensă și cruțare severă,

să folosim imensele bogății ale statului și izvorul nesecat care zace în puterea de producțiune

a poporului românesc , pentru buna orânduială internă și

siguranța externă a țării românești. "

[-----]

Maniu / 24 ian.'34

▣ Confederație sud-est europeană

[LD : atenție ! visul-deziderat a lui Maniu pentru o confederație sud-europeană ...mi se pare mai

mult un amestec de regret tardiv pentru despărțirea de

conglomeratul austro-ungar și alipirea de România !

Nu ași ridica la rang de viziune europenistă acest deziderat .

Sau, în orice caz, o prea curândă abandonare a ideii de state naționale ,

într-o vreme când revizionismele făceau ravagii .]

" Nu trebuie să lăsăm epuizate țintele noastre naționale , prin realizarea unității noastre de stat.

Vai de neamurile cari nu știu să-și propună încontinuu , noi și noi ținte de realizat .

Să sprijinim și să ocrotim pe frații noștri iubiți rămași peste hotare ,

care odată și odată ne vor prinde bine acolo unde sunt.

Să cultivăm și să înfăptuim înalte idealuri ale civilizației umane, să realizăm marea idee de pace a omenirii și, în acest scop, să încheiem legături strânse cu toate națiunile și statele care ne înconjoară, indiferent de ceea ce ne-a putut depărți odată.

În mijlocul emulației grozave dintre popoare, azi mai mult decât oricând, trebuie să propagăm ideea înfrățirii lor, a cărei expresie concretă trebuie să fie în curând o puternică confederație care va trebui să cuprindă în sine toate statele din sud-estul Europei. Țara noastră, situată atât de admirabil geograficește, va trebui să fie în centrul acestei acțiuni, altfel va fi târâtă de alții, în serviciul scopurilor lor."

Maniu / 24 ian.'34

16.) Ion Mihalache : Declarații, inaugurarea sediului Ploești, 25 ian.'34

("Dimineața", an 30, nr. 9.729, 27 ian.'34 + **foto Mihalache** ; Reportaj-rezumat - I.Vermont ; "Lupta", an XIII, nr.3.676, 27 ian.'34)

[LD : extrag informațiile din ambele ziare, nu am încredere în citate, care diferă de la ziar la ziar]

Ploești, 25 ian.'34 .Inaugurarea **noului sediu al PNT -Prahova** (casa "Sabados", str.dr.Radovici) Participă și I.Mihalache. Toți fruntașii, membrii comit.județean, șefii org.comunale din județ, numeroși partizani din municipiu. **I.Mihalache primit cu ovații.** **Const.Brezeanu** (vicepreșed.), salută prezența lui Mihalache ; face o scurtă expunere privind alegerile, arătând samavolniciile magistraților și armatei.

Deși nu au reprezentanți în Parlament, consideră rezultatele în alegeri, o victorie. A vorbit și **Petre Suci** -deputat.

I.Mihalache / 25 ian.'34

Alegerile

Mulțumește pentru primire, pentru lupta dusă în alegeri ;

" Ați avut de luptat cu **greutăți** mai mari ca totdeauna : **aparatură partidului liberal**, lihnit de cei 5 ani de opoziție, **gerul, rachiul**, care s-a introdus în acest an, inovație în alegeri, și câțiva **judcători necinstiți**, de care Prahova, altădată, a fost scutită .

Rușine celor ce au condus aci alegerile, rușine așa-zisului tineret liberal ! "

Bătrâni și tineri liberali, s-au întrecut în ticăloșii.

Regimul parlamentar și votul universal sunt în pericol.

PNL nu s-a bucurat de încrederea opiniei publice, altfel nu venea cu **30.000 de jandarmi**, nu **fura urnele** și nu **folosea judcători necinstiți**.

S-a văzut că doar PNT a făcut și poate face alegeri libere.

I.Mihalache / 25 ian.'34

Guvernul Tătărașcu = guvernul incapacității

[LD : începe gâlceava ! critică cu orice preț ! Demolare fără cruțare, fără nuanțe !]

Situația politică mai tulbure ca totdeauna.De aceea, și răspunderile ce apasă asupra noastră sunt mai grele.**Țara a fost dată pe mâna unui partid**, care de la primii pași vedește **incapacitate de guvernare**, probă -luptele interne între președ.Guvernului și președ.Partidului ; probă- lipsă de program creator, constând doar din "desființări" de regii autonome, pentru ca în loc să aducă cointeresările.

Trei luni de guvernare liberală, au fost suficiente să arate **anacronismul liberalismului**.

I.Mihalache / 25 ian.'34

Amatorii de dictatură

[Din nou senzația penibilă că Mihalache era un lider cu o slabă cultură politică . Dar, poate, tocmai în acest stil simpluț, populist, de învățător sfătos de țară,

stătea secretul popularității sale. Întrebarea este ... cum receptau intelectualii din partid ... discursul său politic ?! De ce le convenea un asemenea șef ?

Este și el fascinat , oarecum , de dictaturile din Germania și Italia.]

Astăzi,trecem printr-o **zodie periculoasă**.Dacă PNȚ nu-și reface vlaga de altădată , **primejdia ce amenință** , după apropiatul faliment liberal, este **dictatura** care , la noi , se confundă cu aventura .S-au ivit pe piața politică "**amatorii de dictatură** "

Oameni care au ieșuat la guvernare , care au fost , pe rând , pentru partide și contra partidelor ,pentru refacerea partidelor și pentru fărâmițarea lor , "trag cu urchea" și "fac cu ochiul" la dictatură. Au auzit de **inițiativa lui Argetoianu !** Și la **liberali se "bâzâie" după dictatură !** Ori cu ei, ori cu ceilalți, ori cu armata amestecată direct în politică, ori la olaltă, **un astfel de regim ar aduce grele primejdii.**

Căci, **în înțelesul lor , dictatură este numai în Rusia** , unde un pumn de oameni impun voința țării . **Alceva e dictatura în Germania și Italia .Acolo însăși națiunea este solidară cu dictatorul.** din pricini pe care nu are rost să fie discutate.

I.Mihalache / 25 ian.'34

Democrația

Cele **trei caracteristici** ale democrației din orice țară , au fost date de cele **trei idei ale revoluției franceze : libertate, egalitate și fraternitate .**

Ultima poruncă a fost scoasă din circulație și înlocuită cu **dreptul de control.**

Egalitatea - nu înseamnă uniformizarea tuturor, însăși natura face diferențierea individuală. Ea înseamnă dreptul fiecărui individ de a porni în viață în condiții egale.

Fraternitatea - cel bogat să facă niște sacrificii , pentru a da și săracului dreptul să-și dezvolte însușirile.

Libertatea - nu înseamnă anarhie, și nu exclude disciplina severă.

I. Mihalache / 24 ian.'34

Parlamentarism - Sfat corporativ.

Amatorii de dictatură , spun despre parlamentarism că înseamnă ... "**vorbărie multă**" . Este în această afirmație **un pic de adevăr** .De aceea, **democrația trebuie corijată.**

Corporatismul , în forma în care este aplicat azi în unele țări,

nu este o soluție pentru țara noastră, pentru că ar trebui ca **80 % din reprezentanți să fie țărani**, și numai **20% să reprezinte celelalte categorii de meserii și profesioni.**

Pe de altă parte, reprezentanții corporațiilor ar susține interese ce se bat cap în cap, iar lanoi, meseriile nu sunt predezvoltate. **Dar ...**

Trebuie folosită experiența corporațiilor, desființând Senatul și înlocuindu-l cu un **Sfat corporativ , cu păstrarea Camerei , căreia să i se micșoreze numărul de deputați.**

După unii , **asta ar mirosi a dictatură , ceea ce nu este adevărat .**

I.Mihalache / 25 ian.'34

Sarcinile PNȚ

PNȚ îi revin mai multe datorii :

/ Să ne moralizăm și să ne disciplinăm, excluzând pe compromișii care nu se retrag singuri ;

/ Să ne organizăm în cele mai mici amănunte, deoarece a trecut vremea entuziasmului individual

/ Să fie pedepsiți vinovații de sus în jos, (nu de jos în sus , pe cale violentă)

Abia după acea ... poae fi vorba de destindere .

I.Mihalache / 25 ian.'34

17.) Întrevedere I.Mihalache- Iul.Maniu-AI.Vaida-Voevod, 26 ian.'34

("Dimineața" , 27 ian.'34)

Acasă la I.Mihalache, după-amiază, lungă întrevedere cu AI.Vaida -Voevod.

Seara , o consfătuire Mihalache , Maniu, Madgearu .

S-au discutat problemele politice la ordinea zilei.

Guvern Gh.Tătărescu .Legislatura I .Sesiunea ordinară.1 febr.'34

18.) Inaugurarea sesiunii . Mesajul Regal . Omagierea lui IG Duca , 1 febr.'34

(DAD, MO 1, 1 febr.'34 , p.1-6 ; "Adevărul" , an 48, nr.15.363, 3 febr.'34)

I.Mihalache (Cameră) Gr.Gafencu (Senat)

I.Mihalache / 1 febr.'34

[**Atenție LD : pedepsirea vinovaților , nu prigoana și abuzul autorităților !**]

"**Partidul NaționalȚărănesc osândește** , cu toată puterea lui și prin unanimitatea glasurilor sale , **asasinatul șefului guvernului țării** , săvârșit în ziua de 29 decembrie.

Orice minte cu dreaptă cumpănă și orice suflet românesc , nu poate decât să se cutremure

la gândul că , în țara noastră , căreia nu i-a fost dat să cunoască în istoria ei contemporană

astfel de acte sălbatece și anarhice , s-ar putea sălășlui metodele de exterminare fizică , alungate din toate statele cu începuturi de civilizație .

" Îngrijorarea e cu atât mai legitimă , pe cât se pare că asemenea mijloace se cultivă cu pretenții de înnoirea României și se adresează tineretului intelectual , menit să dea generația conducătoare a zilei de mâine .

"Cea dintâi victimă a acestei școale a fost primul cetățean al țării , IG Duca , un om al cărui trecut e plin de activitate socială , culturală și națională și care , prin faptele lui , nu poate fi socotit decât un bun român , în înțeleptul înțeles al cuvântului.

"Vom face tot ce ne stă în putință pentru a contribui la trezirea , la învierea , la valorificarea , la robirea a tot ce este forță morală și înțeleaptă reacție națională , spre a zăgăzui școala smintirii sufletului curat al tineretului Țării.

Vinovații trebui să-și capete repede pedeapsa.

" Dar prigoana împotriva celor nevinovați și desfrânatul abuz de sus în jos - care pune arma răzbunării sub scutul autorității , otrăvind o atmosferă prea mult pregătită pentru acte disperate - trebuie să înceteze cu un ceas mai devreme .

A pedepsi pe vinovați de crimă ;

A înceta prigoana împotriva celor nevinovați ;

A sancționa fără cruțare pe cei abuzivi ;

A înlesni învățătura temeinică a tinerimii , scoțând-o din lupta dintre partide .

lată marea lecție a tragicului eveniment ce ne strânge inimile tuturor "

Gr.Gafencu / 1 febr.'34

[**LD : discurs plin de simțire , de miez și de gândire politică profundă , pe măsura , parcă , a celui comemorat .**]

În numele PNȚ , citește mai întâi **o declarație identică**

cu cea rostită de I.Mihalache în Cameră , apoi continuă :

"Să-mi fie îngăduit să adaug din partea mea , un modest dar foarte sincer omagiu de respectuoasă și îndurerată simpatie. Mă urmărește o amintire .

Era în ultimele zile ale războiului , la Tecuci.

Coboram din avion , după o recunoaștere pe front.

Doi civili așteptau pe câmpul de aterizare știrile aduse prin văzduh - doi miniștri.

Unul era Vintilă Brătianu , celălalt IG Duca. Venind spre mine , Duca mi-a strâns mâna

și mi-a zis cu glas de prietenească aprobare :< Primejdioasă armă ți-ai ales >
“ Aceste cuvinte mi-au revenit în minte când am aflat năpraznica știre a morții sale.
Și el își alesese în viață o armă primejdioasă .
Politica are mai multe înțeleșuri și mai multe înfățișări .Ea poate aduce foloase.
Ion Duca nu a umblat după ele .
Ea poate aduce răspunderi și primejdii .
Ion Duca nu s-a dat în lături .
Nu a căutat , dar nu ar fi respins onoarea de a cădea la postul său.
A trăit în prea aproape și cu interes prea încordat epopeia noastră națională ,
pentru a nu fi învățat din vreme să privească primejdia din față .
Și a căzut ca un ostaș .
“ Nu putem cinsti mai bine memoria lui, decât închinând gândurile noastre dragostei de țară
dragoste adâncă în care se întâlnesc năzuințele unor generații deosebite :
generația care a pregătit România de astăzi ,
generația care a luptat în marele război și
tineretul pe care trebuie să-l pregătim
- nu avem îndatorire alta , mai grabnică și mai sfântă - ca să ne ia locul .”
* * *

Deschiderea sesiunii parlamentare ; omagierea lui Duca / 1 febr.'34

19.) Validarea alegerilor (spre ex.) // dispute PNȚ-PNL //Cameră și Senat , 8 febr.'34

Armand Călinescu, M.Ghelmegeanu // N.Costăchescu, DRloanțescu .
("Lupta" , an XIII, nr.3.687 , 9 febr.'34 + foto Călinescu, lamandi) (DAD, MO 7, 9 febr.'34)
[LD : sunt pline de informații, dar f.greu de sistematizat ; este o stare de încordare reținută ;
curg învinuirile reciproce ; se plătesc polițe ; se fac procese de intenție și abundă calomniile ;
"reculegerea " din ședința comemorării lui Duca ... s-a dus !
Apare evidentă " primenirea " clasei politice , în care , treptat ,
"generația istorică" - Maniu, Vaida , Ștefan Cicio Pop (decedează) - mai ales ardelenii,
își rărește rândurile , sau stă în rezervă cedând prim-planul
"generației de mijloc " - Armd.Călinescu, M.Ghelmegeanu ,Gr.Gafencu .
Concomitent , bate la porțile afirmării " generația tânără" .
I.Mihalache, neobosit , încearcă să păstreze coeziunea partidului.
Această confruntare este foarte interesantă , din toate punctele de vedere .
De aceste firești conflicte de generație , va profita Carol al II-lea , atrăgându-și din ce în ce mai
mulți colaboratori, încât , va ajunge , în 1938, să modifice întreg sistemul politic.
Deocamdată, adversarii din 1933, nu bănuiau că vor deveni "colaboratorii " de mâine ,
și, apoi , victimele mișcărilor extremiste.
Ca istoric care cunosc evoluțiile ulterioare , nu-mi pot reprimă tentația de a privi
evoluțiile din acest p.d.v.] Vezi la fișier **Parlament VI și Alegeri II**

Take Slăvescu - Ed.Mirto

▣ Contestare de cetățenie

- **Slăvescu** : contestă lui **Ed.Mirto** dreptul de a fi seputat, deoarece este **evreu** ,
supus italian .Citește certificatul lui de naștere (din care rezultă că părinții erau catolici) ,
Spune că fratele lui Mirto, Petru (redactor la " Universul") , a cerut încetățenire ,
dar el, Eduard, nu .
- **Mirto** : În 1926, tot TakeSlăvescu a ridicat această chestiune ;
a fost președ. studenților români ; a fost 15 ani magistrat ; a fost de 8 ori deputat ;
a fost de 3 ori ministru . Și acum i se contestă cetățenia !
Așa a pățit și Titu Maiorescu și Degré .

Vict.lamandi - Armd.Călinescu / 8 febr.'34

▣ PNL- PNT - și ... mișcările anarhice

- **lamandi** : Eu personal am pentru dvs , dle Călinescu, **toată considerațiunea** și vă aduc **omagiul meu** pentru felul cum **v-ați comportat la ministerul de Interne** . Dar să-mi dați voie să vii și să vă aduc și **învinuirea gravă** care planează asupra dvs, **ca partid de guvernământ**. Dacă astăzi ne găsim în situația cunoscută , care se zbate între anarhie și siguranța zilei de mâine, în bună măsură **se datorește lipsei dvs de perspicacitate și înțelegere** a vremilor. Eu vă cunosc personal, dar **nu dvs erați conducătorul guvernului** de atunci, și **întreaga dezorganizare a țării**, și toată **mișcarea anarhică** care ne-a dus la atentatul de la Sinaia , **nu s-ar fi întâmplat** , dacă guvernarea dvs de un an și ceva
- **Călinescu** : “ Sunt dator să relev și să **protestez cu toată energia** împotriva unei insinuații pe care ați făcut-o. Ați spus **că ar fi fost cineva** în guvernul nostru **care n-a avut perspicacitatea** necesară să stăpânească mișcările la care asistăm astăzi. Vom răspunde la aceasta și nu vom rămâne datori. Țin însă să constat că , **atâta timp cât am fost la guvern ordinea publică n-a fost turburată , și că sub dvs ați ajuns la asasinatul cunoscut .”**
- **lamandi** : “**Eu înțeleg solidaritatea cu guvernul** din care ați făcut parte. Declar însă și acum : **)) : conducerea guvernului dvs.nu a avut perspicacitatea** necesară să vadă **adevărată primejdie** pe care o înfățișau **anumite mișcări**, pentru a lua la timp măsurile necesare. [-----]Până vom discuta cu obiectivitate, cu actele în mână, țin să vă amintesc că **)) : ați menținut ordinea cu toleranță excesivă a mișcării de extremă dreapta** și în special **a acelei mișcări care a dus la asasinarea de la Sinaia.**
-)) : Și ați vrut să faceți un joc politic din această mișcare** , dar nu v-ați dat seama , cum am impresia că nu vă dați seama nici astăzi, **că vă poate fi fatal și d-voastră și regimului** pe baza căruia ne găsim cu toții aici “ (**aplauze prelungite la majoritate**)
- **G.Cuza** (LANC) :” Nu știm dacă **suntem înglobați și noi** în această **mișcare de extremă dreapta** ? Protestăm dacă e vorba de noi .”

Petre Andrei , Ion Mihalache - Victor lamandi / Camera , 9 febr.'34

▣ Atitudinea față de Garda de Fier .

- [**LD : nu pot să nu mă gândesc că toți acești oameni au avut parte fie de moarte năpraznică , fie de închisoare grea ! Fie de la legionari, fie de la comuniști !]**
- **C.Argetoianu** (Un.Agrară) : **La noi , alegeri “ libere” , ca în occident, nu se pot face !** Singurul regim parlamentar “realist” este cel ce se practică : “oarecari îndrumări inteligente “ ; un control “ delicat și discret” al urnelor. Numai așa se pot face . La noi, masele electorale nu sunt educate
-)! libertatea absolută nu poate fi folosită cu “discernământ” .**
- **Petre Andrei** (PNT) : La noi **nu poate fi “occidentalizat” parlamentarismul** - cum spune **Argetoianu ?!** Dar ... **)! ultimele idei antidemocratice , antiparlamentare , tot din occident vin** Parlamentarismul are virtuțile sale incontestabile. Preferă “ violența care poate înfiera de la tribună “ , **decât violența “ împotriva căreia nu pot deschide gura “ .** Preferă să izbucnească în Parlament toate nemulțumirile , decât “ **să se canalizeze pe calea conspirațiilor** care, Dumnezeu știe unde pot duce țara noastră “ De aceea, indiferent de luptele din parlament, **” partidele de ordine să rămână la sfânta idee a constituționalismului și a parlamentarismului.”** Consideră o jignire adusă PNT , aluziile și insinuarea că PNT ar fi încurajat Garda de Fier , pe asasinii lui Duca !
- **Victor lamandi** : PNT a avut două atitudini : **o parte** a guvernului a vrut să facă ordine , **o parte** a guvernului a încurajat pe cei ce au făcut **asasinatul de la Sinaia.** **Tilea și Vaida au contracarat tot ce a vrut să facă Petre Andrei la Iași !**
- **Petre Andrei** : PNL a încurajat Garda de Fier :
- În 1923, când a fost ucis Manciuc, dvs nu ați luat măsuri .Singurul care s-a revoltat a fost George Mârzescu !** Universitatea a eliminat pe cei ce contribuiseră la asasinare ;

ministrul Învățământului le-a înmănat ... diplome !

Când s-a votat Constituția , **PNL a încurajat mișcările antisemite** .

În 1927, cu dureroasele fapte de la Oradea, ce măsuri s-au luat ?

Să citească pe **Albert Landres**, să vadă cum studenții români sunt prezentați ca niște "instinctuali", "aculturali", "animalici" .

- **Vict.Iamandi** : **În timpul guvernării Vaida a fost o "totală toleranță"** a mișcării de extremă dreapta , **mai ales a Gărzii de Fier**. Din această încurajarea a ieșit asasinatul.

Vaida spunea :< Niște băieți! Să-i lăsăm în pace ! >

"---în ceea ce vă privește [----] nu puteți să nu rămâneți , în fața opiniei publice și a parlamentului, **responsabili de desmățul și anarhizarea țării** , în timpul din urmă .

- **I.Mihalache** : **Ca ministru de Interne** , el **a dizolvat Legiunea Arhanghelului Mihail** , pentru că **era o organizație anarhică , clandestină**,

pentru a o sili **să se legalizeze sub formă de partid de guvernământ**.

Dacă învinuiți , direct sau indirect , **guvernul Vaida de complicitate cu Garda de Fier**, va trebui **să facem istoric** , **de la obârșie** , de când **fondurile de ajutorare a studențimii** au trecut de la Ministerul Învățământului la ... Ministerul de Interne , "cu un anumit rost "

"Ați semănat vânt ca să culegeți furtună "

Între **metoda dură a liberalilor** , și **metoda mai blândă a lui Vaida**,

care **a căutat prin "persuasiune și metode blânde"** să abată o mișcare

de la țelurile și metodele sale anarhice, **tinzând să o încadreze într-un regim de ordine legală**, **el preferă metoda Vaida**.

Așa, cum a procedat guvernul PNL, această organizație nu a fost distrusă.

"Nici un șef al ei nu a dezavuat asasinarea lui Duca ! "

- **Iamandi** : Cunoaște istoricul acestei organizații. Știe cum , **în 1927**, a fost "**Legiunea Arhanghelului Mihail** " , apoi a devenit "**Garda de Fier**" .

Mihalache spune că a dizolvat Legiunea . În realitate, nu a izbutit .

"Ați făcut dizolvarea numai pe hârtie .Nu ați aplicat litera Jurnalului de dizolvare."

Arată **echivocul în care se complăce Mihalache** : pe de o parte, spune că a dizolvat Legiunea, pe de altă parte , **aprobă "persuasiunea" lui Vaida**.

Mihalache este simbolul democrației .Este el sincer când laudă metoda lui Vaida ?

... **În 1931**, sub guvernul Iorga- Argetoianu , **Garda a întrunit 30.000 de voturi** ; avea câteva cuiburi în câteva județe - la fel ca și comuniștii.

... **În 1931** , CZCodreanu a reușit **să se alegă la Piatra Neamț !**

... **În 1932** , sub guvernul PNȚ, **Garda a obținut 70.000 de voturi** , și a luat **4 mandate** . Iar în curs de 1 an și 4 luni, Garda s-a întins în toată țara .

... **În 1933**, în ajun de alegeri , **Garda avea liste electorale în 68 de județe !**

"Mișcarea aceasta nu a prins la suprafață , însă este adâncită.

Adânciturile sunt izolate, dar sunt periculoase "

La baza mișcării legionare ... **"Este o doză însemnată de misticism și fanatism** , pe lângă **o mare doză de șarlatanism și snobism ;**

șarlatanismul și snobismul **rataților vieții politice** , care au căutat să intre în cadrul acestei mișcări . (**aplauze în Parlament**) **misticismul și fanatismul unui grup** , nu prea numeros, de tineri care nu au izbutit să-și termine studiile și

care își închipuie că au misiunea sfântă de a deschide țării acesteia alte drumuri decât acelea pe care și dvs și noi și înaintașii noștri , le- am urmat cu folos până acum .

Unul din șefii Gărzii a spus :

< cât timp este d.Vaida , nu este bine să facem **nici o turburare** , căci d-lui nu ne-a stânjenit în acțiunea pe care am desfășurat-o noi , dimpotrivă, **ne-a încurajat .>**

El, Iamandi , crede în democratism, ca și PNȚ, ca și Mihalache,

și **nu ar trebui pe această temă să se încerce diversiuni**.Face apel la solidaritatea tuturor.

- **Mihalache** : Se vede silit să spună **ce răspuns i-a dat IGDuca** , la 9 dec.1933, când , întâmplător , **i s-a adus la cunoștință dizolvarea Gărzii de Fier :**

< Toți trebuie să luptăm contra anarhiei, dar cu mijloace legale >

Dacă dvs veneați cu o lege care să trateze "exceptional" partidele teroriste, eram de acord. **Dar metoda dvs nu a fost legală "**

- **lamandi** : Și dvs ați dizolvat-o tot prin Jurnal !

- **Mihalache** : **Nicolae Titulescu a fost martor** la discuția sa cu Duca.

Duca regreta că nu și-a adus aminte ca în “ Jurnalul “ **să amintească că guvernul PNT a dizolvat “ Liga”** .I-am atras atenția că **noi ne-am bazat pe o lege** - care interzicea organizațiile clandestine - și **pe baza ei am dizolvat “Liga Arhanghelului Mihail “** , care , pe atunci, **era clandestină** .

Nici o lege , însă, nu permite dizolvarea unui partid politic -

și Garda de Fier devenise un partid politic.

După metoda dlui Vaida, Garda avea 5 deputați , care au reușit să se compromită, partizanii lor părăsindu-i .

Acum , după aceeași metodă Vaida, Garda ar fi pătruns în parlament cu cca 15deputați.

” **Ce ar fi fost ?** S-ar fi cutremurat pământul dacă ar fi fost aici 15 reprezentanți

ai Gărzii de Fier , care să arate superficialitatea și neseriozitatea lor în politica Țării Românești ? “

Dvs ați început represiunea , ați arestat niște fruntași , dar nu pe cei mai mari .

Pe șef nu l-ați arestat ! De aceea plutește echivocul !

”Sunt informat din surse foarte serioase că în ziua de 9 decembrie ,

prefectul Poliției Capitalei [Gabriel Marinescu] ar fi întrebat pe fostul șef de guvern

[IGDuca] dacă consimte ca șeful Gărzii de Fier [CZCodreanu]

să ceară o audiență la Palat , **dar d. Duca a interzis acest lucru.”**

Asta era pe 9 decembrie . **Pe 10 decembrie a venit dizolvarea și arestările.**

”**Cum de poliția nu l-a găsit pe Codreanu ?** este complicitate sau incapacitate ? “

- **lamandi** : **Guvernul a procedat bine că a dizolvat Garda** . Cei 5 deputați s-au făcut de râs , dar organizarea lor a crescut în toată țara . Să nu ne jucăm cu experiențele și formulele !

” **Așa au început experiențele și aiurea [aluzie la Germania , la Hitler]**

și **știți foarte bine unde ajung experiențele lăsate în voia soartei,**

atunci când sunt făcute de nechemați și de aventurieri “

Dezminte că șeful Poliției ar fi cerut audiență pentru Codreanu .

Nu poate da amănunte de ce nu a fost arestat Codreanu, dar ,

nu va întârzia cu acest răspuns.

Validarea alegerilor / 9 febr.'34

Validări 5, 7- 8 febr.'34

20 .) **I.Mihalache - Gh.Tătărăscu // condiționarea destinderii // , 9 febr.'34**

(“Lupta “ , 9 febr.'34)

Unele fapte care s-au produs par a indica faptul că **posibilitatea destinderii a fost definitiv abandonată. Atmosfera** în care se desfășuraseră primele validări în Cameră, unde s-au ridicat chestiuni foarte delicate, a **constituit un indiciu** că cel puțin **între cele două mari partide de guvernământ se poate duce o luptă civilizată.**

După cum se știe , **Gh.Tătărăscu a avut o serie de întrevederi** cu șefii de partide , **în vederea unei “ destinderi “**

Mihalache a condiționat destinderea de sancționarea exemplară a tuturor abuzurilor electorale din alegeri. **Tătărăscu a cerut dovezi,** promițând sancționarea.

La recepția de la Peleş (vizita suveranilor bulgari) , **Regele a avut o discuție animată cu Tătărăscu și Mihalache** . În cercurile politice **a “transpirat” dorința Regelui de destindere.**

La întrevederea ultimă (acasă la Tătărăscu) , **Mihalache a predat Tabloul funcționarilor, magistraților, ofițerilor , jandarmilor, vinovați de abuzuri și fraude electorale.**

/ Între aceste întrevederi, **I.Mihalache se consultă cu Biroul PNT** .

Întrevederi Mihalache - Tătărăscu / febr.'34

21 .) **Petre Andrei , Ion Mihalache - Victor lamandi , la validări : Garda de Fier , 9 febr.'34**

(“Universul” , an 51, nr.40, 11 febr.'34 ; DAD, MO 7, 9 febr.'34, fișe)

Petre Andrei , Ion Mihalache - Victor Iamandi / Camera , 9 febr.'34

▣ Atitudinea față de Garda de Fier .

[LD : la validările alegerilor de la Roman] **Vezi polemica integrală la fișier Garda de Fier**

- **Petre Andrei** (PNT) : La noi nu poate fi "occidentalizat" parlamentarismul - cum spune Argetoianu ?! Dar ...)) : **ultimele idei antidemocratice , antiparlamentare , tot din occident vin** Parlamentarismul are virtuțile sale incontestabile.

Preferă " violența care poate înfiera de la tribună " , **decât violența** " împotriva căreia nu pot deschide gura " . Preferă să izbucnească în Parlament toate nemulțumirile , **decât " să se canalizeze pe calea conspirațiilor** care, Dumnezeu știe unde pot duce țara noastră " De aceea, indiferent de luptele din parlament,

" partidele de ordine să rămână la sfânta idee a constituționalismului și a parlamentarismului."

Consideră o jignire adusă PNT , aluziile și insinuarea că PNT ar fi încurajat Garda de Fier , pe asasinii lui Duca ! "

- **Victor Iamandi** (subsecretar Interne) : [-----]

Petre Andrei : "Noi suntem cunoștințe vechi și cred că și d.subsecretar de stat , care cunoaște atitudinea mea în această direcțiune, totdeauna fermă și rectilinie, nu va contesta adevărul celor spuse de mine "

- **Iamandi** [-----]

- **Petre Andrei** : Era vorba de o vizită la Iași, la care era în joc Fundația Regală și Universitatea ,și era firesc ca Ministerul instrucțiunii să aibă cuvânt la alcătuirea programului. Au venit însă, lăaturalnic, câțiva care l-au îndemnat pe prim-ministrul Vaida să meargă și în altă parte.Era conducătorul Ligii Creștine a studenților din Iași.

- **Iamandi** : [-----]

Petre Andrei : **Să nu uitați că aceia care au încurajat aceste mișcări**

au fost membrii PNL.Vă aduceți aminte că în anul1923 , unul din aceeași grupare atunci nu era încă separată de gruparea d-lui profesor Cuza -

același personajiu [CZCodreanu] , ucide pe prefectul Poliției din Iași, dvs fiind la putere , și nu luați nici o măsură . Se revoltă un om de suflet , răposatul Georget Mârzescu , un om întreg , dar este singur în întreg guvernul.

Puteți spune că noi am pregătit atmosfera asasinatului ?

Iamandi : [-----]

- **Petre Andrei** : Da, în politica universitară **am fost de acord. Alături de Georget Mârzescu, alături de Iamandi,** față de atitudinea **de la Universitate și de studenți, la Iași.**

Atunci toată Universitatea și toți profesorii aprobau și erau **alături de Georget Mârzescu.**

- **Iamandi** [-----]

- **I.Mihalache** : " Dle subsecretar de stat, permiteți-mi să arăt părerea că **nu este prudent ca pe o cale de întrerupoere , să aduceți în discuție , în mod fărâmițat , o problemă așa de importantă.**Va veni vremea să discutăm în largul ei , până atunci , însă, fiindcă dvs ați adus-o în discuție, sunt nevoit să fac câteva observațiuni.

" Ca ministru de Interne , am dizolvat Legiunea Arhanghelului Mihail , pentru că era o organizație și anarhică , și clandestină, pentru a o sili să se legalizeze, sub formă de partid de guvernământ.

[-----]

M-aș fi înclinat în cazul când această metodă a dvs, cu consecințele ei așa de dureroase , ar fi dus la distrugerea acestei organizații anarhice.

Nu ați distrus-o , nu s-a simțit acest lucru până acum .

- **Voce PNL** : Poate că știi dta ceva !

- **Mihalache** : "Iată ce știu eu și vreau să-ți spun și d-tale , ca să știi și d-ta.

Ceea ce este îngrijorător , pentru noi toți, este că, **din sânul acestei organizații , nu am văzut până acum nici o dezavuare a atentatului , din partea șefilor.**

Ceva mai mult, am durerea să o spun aici, că , din nenorocire, nu toată lumea înfierează cu convingerea cu care o facem noi, acest odios atentat. Aceasta este și mai îngrijorător.

Când șefii acestei mișcări anarhice vor fi puși în libertate , ei vor aduce,

pe lângă îndrăzneala de până acum, și un atribut de mucenicie ,
și atunci primejdia este și mai mare.

Prin urmare, metoda dvs a fost așa de costisitoare , așa de dureroasă,
și nu a ajuns la rezultat. Dacă nu a ajuns la rezultat, permiteți-mi ca ,
față de metoda dvs., să consider superioară metoda Vaida “

- **Iamandi** : “ Intervenția dlui Mihalache , nu poate rămâne fără răspuns.
Eu recunosc, d.**Mihalache**, ca ministru de Interne, a încercat să dizolve Garda de Fier.
- **Mihalache** : Am dizolvat Legiunea “ Arhanghelului Mihail”
- **Iamandi** : Este același lucru .
- **Mihalache** : **Dvs aveți dosarele Siguranței**. Atunci descopeream cuiburile legionare
cu ajutorul Siguranței, pe câtă vreme astăzi Garda este partid politic cu cluburi.

Iamandi : [-----]

A doua intervenție /

- **Mihalache** : Se vede silit să spună ce răspuns i-a dat lui IG Duca , la 9 dec.1933, când ,
întâmplător , i s-a adus la cunoștință dizolvarea Gărzii de Fier :

< Toți trebuie să luptăm contra anarhiei, dar cu mijloace legale >

Dacă dvs veneați cu o lege care să trateze “excepțional” partidele teroriste, eram de acord.
Dar metoda dvs nu a fost legală “

- **Iamandi** : Și dvs ați dizolvat-o tot prin Jurnal !
- **Mihalache** : Nicolae Titulescu a fost martor la discuția sa cu Duca.

[-----]

A doua replică

- **Iamandi** [-----]

Validarea alegerilor / 9 febr.'34

22.) Grupările parlamentare, pe partide , 16 febr.'34

(DAD, MO 9 -Anexa , 24 febr.' 34, p. 36-39 ;)

▣ Gruparea parlamentară PNT (29 deputați)

I.Mihalache (președ.)	Virgil Madgearu (secretar)	Iuliu Maniu
Armd.Călinescu	Gh.Crișan	Petru Irimescu
Gavril Alvirescu	Teodor Iacobescu	Vasile Lepădatu
Virgil Potârcă	Aurel Dobrescu	Vasile Arjoceanu
Mih.Ghelmegeanu	Gh.V.Măcărăscu	Victor Moldovan
Ioan Lupescu	Victor Deleu	Romulus Ancușa
Eduard Mirto	N.Georgescu-Tulcea	Ionel Popp
Dinu Simian	AlCartoian	Petre Andrei

23) Omagiu lui Ștefan Cicio -Pop, la moarte , 17 febr.'34

(DAD, MO 10, șed. din 17 febr.'34 , p. 404-407 ; LD : ai xerox !)

[LD : în Cameră lipsesc ardelenii ! din partea PNT vorbește Potârcă !

Omagiul adversarilor - superb .Iar eu am în fața ochilor pe dna Ani Birtolon , arătându-mi
albumul familiei , descriindu-mi ziua aceea de 1 dec.1918. Vezi în "Magazin istoric " / dec.68)]

- **NNSăveanu** (președ.Camerei) :

" Stăpânit de o emoție adâncă, iau cuvântul pentru a vă aduce la cunoștință

o veste tristă . (**Adunarea ascultă în picioare**) Ea umple de durere inimile noastre , ale tuturor,
indiferent de partid politic , indiferent de vârstă .

Pe malul Mureșului [Arad] **doarme acum somnul de veci** unul dintre acei care a fost

un mare român. El și-a închinat întreaga viață

în slujba neamului căruia i-a aparținut și pe care l-a onorat.

Locul înalt la care m-ați ridicat dvs ieri, și de la care vorbesc acum ,
el l-a cinstit ani de-a- rândul, în două legislaturi . În tot acest timp, **în incinta acestei Adunări**, a răsunit de atâtea ori **glasul lor duios**, ascultat totdeauna **cu respect**, de multe ori cu emoțiune, nu numai de **amicii politici care îl iubeau**, dar și de **adversarii , care îl stimau**.

Om de inimă , el găsea totdeauna **cuvântul cald și înaripat** , care **mișca** nu numai **massele populare** , a căror fire emotivă e mai ușor de impresionat, dar și **intelectualitatea** , căreia avea darul să-i miște inima , de multe ori să-i scoată lacrimi.

Ștefan Cicio Pop s-a pasionat pentru politică încă de tânăr, și , neaoș româ, mândru de origina lui, tare pe credința că va veni ziua când să bată ceasul unei dreptăți istorice , el a fost un neâmpăcat dușman al stăpânirii maghiare.

După procesul Memorandului , care a trimis să zacă în închisoare fruntași ai vieții românești de dincolo de Carpați, în frunte cu Rațiu, Lucaci, Coroianu, Mihali, și alți martiri ai neamului, **comitetul executiv al PNR a trimis, în 1894, la Haga , pe Cicio Pop** .

La Conferința Uniunii interparlamentare el a expus , cu talent și foarte documentat , dreapta cauză a Românilor , descriind în culori vii , nedreptățile asupritoare ce le făceau Ungurii.

Prețioasele lui însușiri l-au făcut popular printre conaționali săi.

Popularitatea lui, din **ținutul Șiria al Aradului, îl trimitea în Parlamentul de la Budapesta** , unde a rămas statornic apărător al intereselor românești.

Nu mică i-a fost partea ce el a luat la **pregătirea marelui întruniri populare** ce a hotărât soarta Ardealului. În casa lui de la Arad **s-a redactat moțiunea** ; în lipsa lui Pop de Băsești , el a **prezidat întrunirea** ; prin **glasul lui s-a proclamat la Alba Iulia unirea pe veci a Ardealului de Vechiul Regat** , și s-a împlinit astfel un vis , ce ne-a stăpânit veacuri.

< Era un vis neîmplinit

Copil al suferinții

De jalea lui ne-au reposat

Și moșii și părinții .>

După Mihali și Goldiș, plângem acum moartea lui **Cicio Pop** : bătrânii au avut în el un tovarăș, cei tineri să-l aibă de exemplu.

Vă rog să mă autorizați a trimite îndureratei familii , sincerele noastre condoleanțe .

Vă rog să mă autorizați ca **la înmormântarea lui să exprim durerea întregii Adunări** .

Adunarea păstrează un moment de reculegere .

- I.Inculeț : " Guvernul se închină cu evlavie în fața rămășițelor pământești ale marelui dispărut.**Cu Ștefan Cicio Pop trece în nemurire încă o figură marelui**

a unei generații viguroase de români transilvăneni, care atât au crezut

în puterile neamului nostru [-----] și atât au luptat pentru înfăptuirea acestui ideal !

Multe i-a fost dat să vadă lui **Ștefan Cicio Pop** , în decursul celor **aproape 70 de ani** ,

pe care i-a trăit.[-----] Din fragedă tinerețe [-----] luând parte la **înființarea Societății tinerilor români din Arad**. [-----] **partizan permanent al acțiunii, nu al pasivității**,

intră, ales de români, în **Parlamentul de la Budapesta** , unde nu scapă nici o ocazie să ridice cuvântul în apărarea fraților obișduiți. [-----]

În momentele hotărâtoare , înființează **Garda națională de români** [-----]

Alba Iulia .Cetatea Sfântă a unui neam întreg .[-----] **Ștefan Cicio Pop - " Baciul " - conduce de fapt dezbaterile marelui și marelui act.**

Unirea s-a făcut.Baciul devine mai activ ca oricând.

Îl vedem în toate manifestările vieții publice din România Mare .

Deputat, Ministru, Președintele Camerei, , până lamoarte veșnic activ, veșnic cu inițiativă, [-----] **luptă cu succes pentru unificarea sufletească a Neamului întregit. "**

- Virgil Potârcă (PNT) : " Cu moartea lui **Ștefan Cicio Pop**, dispăre de pe arena politică , atât de greu lovită în ultimul timp, încă **unul din pleiada marilor luptători** care,

cu vorba, cu fapta și nu rareori expunându-și propria viață ,

au ținut peste Carpați , treaz, sentimentul național. [-----]

Pe Ștefan Cicio Pop îl găsim **prezent în momentele cele mai grele ale românismului și la posturile cele mai primejdioase și mai de răspundere** .[-----]

Țara pierde un mare luptător politic și un distins parlamentar .

El a onorat tribuna ca **parlamentar român la Budapesta** , și apoi, aici, în **Capiatala României** Întregite , ca **deputat și președinte al acestei Adunări**. [-----]

I-a fost dat **să prezideze** , la **8 iunie 1930, Adunările întrunite ale restaurării și ale repunerii în drepturile lui a Majestății Sale Regelui Carol al II-lea.**"

- **Virgil Serdici** (PȚ) : " a fost unul din ctitorii României Mari [-----]

a fost ales președintele Camerei, totdeauna, în unanimitate ; [-----]

lua , în ultima vreme, rar cuvântul . De câte ori , însă , un **nour din afară amenința liniștea țării** , verbul lui , cu accente calde, **umplea și înălța atmosfera acestei incinte** , redându-ne tuturor **încrederea**. [-----] **Pe Ștefan Cicio Pop, om de bine, român între români, suflet între suflete, îl plângem cu toții îndurerați "**

- **Aurel Neguș** (PNL-georgist) : "Prin **noblețea sentimentelor** , prin **vigoarea caracterului** și prin **marea dragoste de neam**, el rămâne ca o **pildă nemuritoare** pentru generațiile ce vor veni." [-----] membru de marcă în Comit.Execut.PNR ; inițiatorul Adunării din Alba Iulia ;

membru în Consiliu Dirigent ; ministru în cabinetul Ionel Brătianu și gral Văitoianu [-----]

Figura lui blândă și senină plutește peste această Adunare .

El trece în lumea acelor **aleși** cari , cu trudă, cu energie, cu încordarea supremă a voinței lor, **au făcut lumea cea nouă.**"

- **ACCuza** : [-----] Parlamentul românesc jelește pe ilustrul său președinte ; a condus dezbaterile cu competență și înaltă autoritate ; a prezidat Marele Colegiu Parlamentar al Restaurației . "**Slăvim cariera politică așa de rodnică și de fericită a lui Ștefan Cicio Pop "**

- **dr.Gh.Banu** (PNA-Goga) : " Cu Ștefan Cicio Pop dispăre încă unul din marii luptători ai românismului din Ardeal , un slujitor care neconținut a propovăduit independența națiunii române oprimată. [-----]

În viața parlamentară de la Budapesta , și în lupta pe care a dus-o **în străinătate, la Haga, a avut puterea să strângă laolaltă toate neamurile oprite** împotriva asupritorilor din Budapesta . **În procesul Memorandum-ului** a fost un vajnic luptător, încununându-și truda sa cu o răsplată binemeritată. [-----]

PNA, pe deasupra contingentelor politice , își pleacă cu pietatea fruntea înaintea aceluia care , **ca un apostol** , a fost o **garanție de perpetuare a românismului.** "

- **C.Leanca** (PȚR) : După Unire , [-----] duce mai departe lupta pentru consolidarea provinciei sale cu Țara-Mumă ; a condus Adunarea Deputaților într-o obiectivitate nesfârșită , câștigându-și respectul adversarilor ; cuvântările sale calde, cu adâncă convingere, impresionau.

- **I.Pop** : Uniunea Agrară se asociază la **doliul Adunării Deputaților și**

la **doliul României întregi** [-----] unul dintre cei mai dârji **înfăptuitori ai României de astăzi**

[-----] Curajosul luptător național s-a trudit nu numai pentru neamul său, ci și pentru toate neamurile asuprite . **El luptă** cu același curaj **pentru toți, și în special pentru sârbi**, cari, în 1918, **erau internați în cetatea Aradului** , măcinați de tifos exantematic."

- **HOTTO Roth** : "Plângem și noi , din adâncul sufletului, dispariția **omului cu imma caldă și caracterul încercat** [-----] Ca președinte a Adunării, a fost corect și imparțial ; în viață, ecoul adevărat al tuturor grijilor obștești și omenești ; iubire nemărginită de neam și patrie ; **Înșușirile sale de om și de bărbat politic , au depășit însă limita obișnuită , iar prin noblețea și bunătatea lui, a câștigat și a atras și pe reprezentanții popoarelor de alt neam și a mărit prin aceasta, bunul renume și reputația națiunii române .** [-----]

Ștefan Cicio Pop a fost **una din cele mai frumoase flori ale pământului nostru comun și iubit al Ardealului.**"

- **Iosi Willer** : "**Ca reprezentant al adversarilor politici de odinioară** , îmi împlinesc o tristă dar loială îndatorire , aducând marelui luptător român ultimul salut al maghiarimii.

Ștefan Cicio Pop a dus o **luptă neclintită pentru realizarea idealurilor națiunii sale.**

"Ajungându-și însă scopul , **aruncase din inimă , cu un gest nobil și înțelept orice ură , orice idee preconcepută față de adversarul de ieri** [-----] adevărat erou al românismului " Pentru noi , politicienii minoritari , un exemplu strălucitor .

Omagiul lui Ștefan Cicio Pop / , la moarte / , 17 febr.'34

24.) Oct.Goga , discurs la mesaj : // România prerevoluționară // , 24 febr.'34

(DAD, MO 11, șed. din 24 febr.'34, p. 422- 425)

[LD : foarte interesant discurs ! Cu o primă parte în care predomină ironia și stilul **opoziționistului "de serviciu"** - care a și fost aprobat de toată opoziția ! - apoi, un **atac de substanță la adresa democrației , a principiilor sale sacrosante, a instituțiilor sale**, într-un cuvânt la **negarea regimului politic** în care evoluase România după Unire , culminând cu **diagnosticul demonstrației : România prerevoluționară .**]

[-----]

Goga / 24 febr,'34

▣ **Noua concepție de Stat : autoritarism și naționalism integral**

▣ **Modelul : Mussolini !**

▣ **Monopartidocrația productivă .**

[-----]

" Este firesc că **și la noi au pătruns** , găsind un teren prielnic în pustiirile sufletești și materiale , pricinuite de specificul regim parlamentar al țării noastre. **Lumea cere o primenire** , lumea aruncă la fier vechi toate vorbele mari cari s-au plimbat până acum, recoltând voturi și semănând nenorociri. Cât de categorică este această **rectificare de simțire a celor mulți** , o știu toți aceia care s-au apropiat de popor și au ascultat revendicările celor oropsiți de la sate . Pentru a ilustra acest adevăr : **însuși d.Mihalache** , produs tipic , cu toate beneficiile , al mișcării noastre populare de ieri, **riscând un act de ingratitude** față de misterul propriei sale **procreațiuni politice**, **ține să se pună de acord cu noua orientare** și, într-un elan de sinceritate , ne vorbește de **o "democrație corijată" , după normele fasciste** , nesocotind nici chiar desagremente ce ar trebui să întâmpine personal pe urma unei asemenea evoluări."

Goga / 24 nov.'34

▣ **Liberalismul**

▣ **PNL , Guvernul**

[**LD : neobosit și șantajând** , chiar și după asasinarea lui Duca, poziția PNL la Restaurație, **Goga atacă cele două mari partide democratice** , din unghiul noii profesii de credință . Pentru aceasta nu-și pierde timpul cu vreo analiză doctrinară , ci , pur și simplu , **speculează știri gazetărești, culise, pentru a întține zăzania dintre cele două partide ...** Din păcate , Madgearu a căzut în capcană ...]

[-----]

Partidul Liberal **nu-i vedem în posibilitatea de a stăpâni evenimentele**.
Partidul Liberal **este doar autorul dărăpănării de astăzi**, știut fiind că cea mai mare parte din **osatura organizării noastre de stat** , care a dat greș , s-a înjghebat sub îndrumările lui .
Mai mult, **se poate afirma** , cu drept cuvânt, că **ideologia liberală a dominat cei 15 ani** după Unire , **Partidul Național -Țărănesc** nefăcând **decât să copieze un încercat sistem de exploatare** . Vom avea ocazia , în cursul dezbaterilor din Parlament, să lămurim, cu unele amănunte, **această teză** ,
a similitudinii de concepție între cele două tabere politice , care , **prin intențiilor lor rotative** , manifestate de curând, și-au recunoscut în mod public, **o intimă înrudire organică . "**

Goga -Madgearu / 24 nov.'34

▣ **PNT - "destinderea" ; "corjarea" democrației ;**

- **Madgearu : Vă invităm să faceți dovada, dle Goga !**

- **Goga : "Dle Madgearu, mie îmi place să stau de vorbă cu dvs de vorbă.**

Dar întreruperea dvs vine tocmai în momentul când spuneam că, în cursul dezbaterilor din Parlament, ne angajăm să lămurim această teză ,

a similitudinii de gândire între cele două tabere politice.

Adevărul este că sunt **manifestațiuni politice** care probează în fața țării această înrudire a dvs. Zilele trecute , **pentru a se face așa- zisa destindere** , de care ne vorbea d.primministru , s-au făcut câteva vacanțe la Senat , care vin pentru **ca d-voastră să fiți temperați** în năzuințele dvs. (**protestări la PNT**)

- **Madgearu** : "Dle Goga, știți f. bine că **PNT** , în chestiunea destinderii , **și-a precizat punctul său de vedere** , pe care , de altfel , îl vom preciza încă o dată , în declarațiunea pe care o vom face , **cu ocazia discuțiunii la Adresă** . **Nu este vorba de o destindere între partidul Liberal și noi**, dle Goga , **ci este vorba de o destindere între metodele PNL** , aplicate țării , în timpul alegerilor și între națiunea întreagă . **Așteptăm această destindere** și nu ne interesează locurile vacante de la Senat . (**aplauze la PNT**)

- **Goga** : Prin cuvintele dvs .răsunătoare și cu o notă de necontestată grandilocvență , **vă puneți de acord** , aproape , **cu tonul Mesajului** . Dvs vorbiți nu de destinderea cu PL , ci de destinderea cu națiunea întreagă.

Apoi aceasta **vreți să o realizați cu 6 locuri în Senat ?** (**ilaritate la PNA**)

- **Madgearu** : Am repetat că **nu am cerut guvernului locuri în Senat** , **ci i-am cerut sancțiuni împotriva tuturor celor ce au abuzat în timpul alegerilor** (**aplauze la PNT**)

- **Goga** : " **Da, cereți lucru mare și vă mulțumiți cu puțin**. Cineva care vă cunoaște foarte bine mi-a spus odată : **< Ei cer Marea Neagră și se mulțumesc cu Lacul Techirgol .>**

- **Madgearu** : " **Partidul dvs se poate mulțumi cu lacul Techirgol ; PNT** , **care se identifică cu interesele țării , nu se mulțumește cu lacul Techirgol "**

- **Goga** : " **Vă mărturisesc că am avut un moment naivitatea să cred că d.Madgearu**, care este un întrerupător străvechi și recidivist,

imi va vorbi despre < democrația corijată > a d-lui Mihalache."

- **Madgearu** : **Vom vorbi despre aceasta chiar acum ...**

- **Goga** : Foarte bine, dacă mă întrebați pe această chestiune , atunci eu vă spun că , dacă se va corija democrația , **veți fi într-o situație cam grea** , din două motive :

1) fiindcă sunteți ingrați față de **misterul de naștere pe arena politică** și

2) fiindcă **democrația înseamnă cultul competenței** .

Atunci, înțelegeți dvs că **foarte mulți veți fi trimiși în altă parte decât pe arena politică**, iar **șeful dvs. are să devină pur și simplu învățător**.

- **Virgil Madgearu** : "Dle Goga, potrivit cu competența , **dvs veți deveni ceea ce ați fost întotdeauna : poet ."**

- **Goga** : "Membru al Academiei Române. Fiecare suntem trimiși la competență, și atunci eu mă duc la Academia Română și te invit pe d-ta să mă asculți.

Dar dle Madgearu, eu nu înțeleg de ce dvs mă atăcați pe mine ,

fiindcă mă găsesc la o perioadă pe care am descris-o aici

și care caracterizează Partidul Liberal.

De ce , prin urmare, această tardivitate de gândire din partea dvs ,

de a veni să mă întrerupeți , când am trecut peste dvs și am ajuns la PNL ? "

[**reia ideea la care rămăsese ... liberalismul ...**]

Goga -Madgearu / 24 febr.'34

25.).Virgil Madgearu , Declarația PNT la mesaj, 24 febr.

(DAD, MO 11, șed. din 23 febr.'34, p. 428- 431)

[LD : Ca de obicei, acordul cu trei puncte : Coroana, Armata și politica externă.

În rest, Madgearu lansează același **atac nenuanțat la adresa PNL**,

amestecând criticile justificate cu negarea oricăror merite ale cestui partid.

De altfel, **Declarația** dă impresia unui **produs neelaborat** , încropit,

mai mult ca să arate **greutățile guvernării național-țărăniste** ,

decât dezbaterile la Mesaj , **criticile la adresa programului liberal fiind disproporționate** .

Mă întreb , de altfel, de ce , oare , PNT l-a pus pe Madgearu să susțină această **Declarație** , când el era receptat în opinia publică ca cel mai vulnerabil ministru al fostei guvernări !]

Virgil Madgearu 7 24 febr.'34

▣ Coroana

[LD : Este al treilea la cuvânt în acel debut al dezbaterilor la Mesaj. Înaintea lui, **Goga și GH.Brătianu nu făcuseră această formalitate de închinăciune la Tron** .]

" Dle președinte, d-lor deputați, **Partidul Național -Țărănesc** afirmă și cu acest prilej , **simțimintele sale adânci de credință și devotament față de Coroană, principiul fundamental de conducere , de unire și de continuitate în așezământul nostru de stat "** (**aplauze la PNȚ**)

Virgil Madgearu / 24 febr.'34

▣ Alegerile dec.'33

▣ Distrugerea prestigiului parlamentar

[LD : este adevărat că PNȚ - Maniu, Vaida - a făcut alegeri libere .

Dar propaganda și acțiunile pentru adjudecarea puterii , în 1928 și 1932 , apoi propaganda electorală în toate campaniile electorale , este foarte departe de a fi dată ca exemplu de comportament democratic .Radicalismul PNȚ este , și de data asta , exacerbat : PNȚ cere invalidarea alegerilor , și este supărat că PNL nu-i dă curs !]

" **Un regim politic** nu poate fi mai **grav compromis** decât prin **falsificarea lui** de cei care pretind că îl susțin.

A trece țara , **cu prilejul fiecărei alegeri** , prin aceeași **stare de umilință , de degradare a conștiinței cetățenești** , transformându-se până și **cele mai înalte instituții de stat în unelte electorale** , înseamnă **a distruge autoritatea și prestigiul regimului parlamentar** .

"Discuțiunile la validări au făcut dovada deplină că **tristele moravuri de odinioară , caracteristice regimului pseudo constituțional și parlamentar , instaurat în țară de Partidul Național-Liberal , nu au fost stărpite** .

"**Exemplul dat de PNȚ , în alegerile generale din 1928 - adevărat plebiscit național - în cele din 1932 , precum și în alegerile administrative , nu a fost urmat ."**

" **Într-o astfel de atmosferă s-au produs evenimente neobișnuite în viața și moravurile noastre politice : o grupare politică [Garda de Fier] a fost scoasă din lupta electorală , în mod ilegal. Ea s-a manifestat , în urmă , ca partid terorist , propagând și aplicând metodele de luptă politică inadmisibile , care impun sancțiuni drepte și legale. Primul ministru , cade ucis de gloanțele răzbunătoare ale acestui partid, iar tineretul înrolat în cadrele sale nu face gestul de dezavuare și - ceea ce este mai îngrijorător - nu se vede până acum nici o spontană splidarizare a masselor , într-o mișcare de reacțiune sănătoasă .**

" **Acesta este bilanțul consultării țării** de către Partidul Liberal , la reparația sa la guvern.

" În asemenea împrejurări grave, **s-ar fi convenit ca guvernul sau majoritățile parlamentare să recunoască loial abuzurile săvârșite și să impună consecinți firești** pentru toate cazurile în care **s-au călcat legile țării și ordinele date de însuși dispărutul șef al guvernului** - presupunând că ele au fost sincer date . [LD: **ce urât caracter are Madgearu !**]

" În loc de aceasta , **am auzit cu uimire și cu indignare pe d.ministru de Interne [Inculeț] declarându-se fericit de bilanțul alegerilor** , pe care d-sa le califică drept cele mai libere din câte au existat în România. " (**aplauze pe băncile PNȚ**)

"**Gestul guvernului**, de a fi luat **demisiunile câtorva senatori** , din simplul calcul de partid , nu este decât **o fățarnicie** , neputând constitui , în nici un fel,

vreo satisfacție pentru opinia publică a țării " (**aplauze pe băncile PNȚ**)

"**Am cerut zadarnic guvernului** pedepsirea vinovaților și anularea actelor lor , prin **invalidarea alegerilor pătate de violență și fraudă** " [-----]

Virgil Madgearu / 24 febr.'34

▣ Destindere politică ?!

" Drept orice răspuns , **guvernul a lansat lozinca destinderii dintre partide.**

Noi repetăm : este nevoie de destindere , însă **între guvern și națiune** , care a fost **umilită în alegeri** și care continuă să fie **ținută în afară de lege** , prin abuzurile ce se comit , **la adăpostul stării de asediu "** (**aplauze pe băncile PNTJ**)

Virgil Madgearu / 24 febr.'34

▣ Democrația rurală

[LD : Madgearu face un artificiu lingvistic , pentru a salva ceva din compromisa formulă a " statului țărănesc " . În rest, această "democrație rurală " ...vehiculează lozincile conceptului general de democrație , încât nu prea înțeleg de ce trebuia să primească acest calificativ. Este însă păstrată , astfel, opoziția rural - urban , agricultură - industrie și celelalte "țărănisme" ale doctrinei . În rest, reia inventarul dezideratelor țărăniste , de la Constituția din 1923 ... la zi, cu foarte mici modificări.]

" Partidul Național -Țărănesc , are adâncă convingere că ridicarea Țării Românești , nu se poate face într-un stat agricol-țărănesc , decât prin democrația rurală.

El afirmă cu tărie că **democrația , bazată pe disciplina muncii** , presupune neapărat **o autoritate cinstită și bine organizată** , care respectă mai întâi, ea însăși , **drepturile cetățenilor** și impune , apoi, tuturor , **respectul legii** . (**aplauze pe băncile PNTJ**)

"Chiar de la apariția aceste democrații țărănești , am înțeles să nu copiem metodele străine , ci să adaptăm constituționalismul și parlamentarismul structurii noastre naționale , sociale și economice a statului nostru "

Madgearu / 24 febr.'34

▣ Reformă constituțională !

[**LD** : Dacă textul nu ar fi atât de eclectic, poate aș putea să-l analizez mai ușor.

Așa cum este ... mă mărginesc să ridic doar câteva semne de întrebare , pe care urmează să le clarificăm ceva mai târziu :

- De ce trebuia modificarea constituției pentru reforma administrativă și descentralizare ?
- "Primatul muncii " și "interesul colectiv " , opus "intereselor private " , ascunde lupta de clasă ?
- Întru cât constituția existentă putea duce la dictatură , încât trebuia schimabarea ei , pentru a se evita dictatura , asta Madgearu nu o spune .

" Oricine a urmărit cu atenție împrejurările din ultimii zece ani , s-a putut convinge de necesitatea unei reforme constituționale .

În **Manifestul nostru , program din 1933** , am afirmat că această reformă trebuie să fie **astfel întocmită , încât voința națională se devie o realitate** ,

în măsură de a înlătura orice piedică și în stare de a supravghea toate organele chemate să acționeze în numele ei.

(**aplauze pe băncile PNTJ**)

Ea trebuie să creeze un cadru legal , care **să permită reforme administrative largi** , potrivite **caracterului statului român** , nevoilor și dezvoltării normale a țării , menite să chezășuiască , **pe baza unei reale descentralizări** ,

o gospodărie locală la sate și orașe cât mai intensă și cu **cheltuieli de personal cât mai puține** (**Aplauze bășcălioase la PNL , întreruperi la PNTJ ;**

Madgearu le promite că PNTJ nu vă va rămâne dator cu aceste întreruperi)

... reforme economice sociale și politice cerute de transformările adânci , produse de criza generală , și , **pe baza primatului muncii și interesului colectiv**

să libereze statul de ipotecile puse asupra lui , în Constituția de astăzi , pentru a înlesni astfel **apărarea statului împotriva unor interese private** .

(**aplauze la PNTJ**)

"Avem convingerea că numai printr-o asemenea reformă constituțională se poate realiza o temeinică organizare a statului .

în cadrul regimului parlamentar și constituțional , înlăturându-se primejdia dictaturii , care la noi , ar însemna aventura și catastrofa " (aplauze la PNȚ)

Virgil Madgearu / 24 febr.'34

▫ Politica externă

" Examinând Adresa la Răspuns la Mesajul Tronului , **PNȚ ia act cu satisfacție de partea referitoare la politica noastră externă** . Politica noastră externă , politică de pace , de bună vecinătate , de siguranță garantată prin **bunele relațiuni ce întreținem cu toate statele** , prin strânsa noastră **colaborare cu Societatea Națiunilor** și prin cerdința și lealitatea care întăresc **alianțele noastre firești** , este **astăzi politica noastră națională** .

"**PNȚ a contribuit** , cu toată convingerea și cu cel mai deplin succes , la desăvârșirea acestei politici naționale , ale căror ultime rezultate sunt enumerate în mesajul Regal , și anume : organizarea mai strânsă a **colaborării noastre politice și economice cu aliații noștri din Europa Centrală** ; precizarea politicii noastre de **pace și bună înțelegere cu URSS** , politică urmată în deplină solidaritate cu Polonia și Mica Antantă și , în sfârșit , încheierea **Pactului Balcanic** " (aplauze la PNȚ)

Virgil Madgearu / 24 febr.'34

▫ Armata

" De asemenea , **PNȚ** , care **în ambele sale guvernări** a urmărit cu grijă , organizarea , înzestrarea și întărirea armatei

- **Voci PNL : Skoda !**

- **Madgearu** : Dlor , vă rog să **nu mă întrerupeți** , pentru că am să invit să binevoiți să interpelați și **vom interpela și noi guvernul în chestia Skoda , pentru a demasca cea mai rușinoasă și cea mai păgubitoare campanie** , care s-a dus în interesul înzestrării oștirea " (aplauze la PNȚ)

Vă invit la tribună ca să **vă arăt pe baze de acte și documente** toată goliciunea campaniei dvs și toată lipsa de patriotizm

....." De asemenea , **PNȚ** , care **în ambele sale guvernări** a urmărit cu grijă , organizarea , înzestrarea și întărirea armatei , pentru ca oștirea să fie în stare oricând a apăra patrimoniul nostru național , va sprijini orice măsură chibzuită și utilă , luată în acest scop."

Madgearu / 24 febr.'34

▫ Absența Programului de guvernare

[**LD : ignorând total declarațiile lui Gh.Tătăărăscu că guvernul va înlăptui Programul elaborat de IG Duca Madgearu îi critică de lipsă de program ! Putea să-l atace pe fond , dar așa**]

"**Adresa de Răspuns** la Mesaj este **lipsită de orice concepție politică și de orice program de lucru** corespunzător împrejurărilor actuale.**Se vorbește în schimb** ...

de începutul unei perioade de activitate încordată și accelerată pentru rezolvarea problemelor ce continuă să apese asupra vieții statului și cu deosebire viața noastră economică și financiară .

"Este cutezătoare insinuarea că în cei cinci ani precedenți , în care **PNȚ** a guvernat în două rânduri , **nu ar fi acționat cu energie pentru combaterea și stăvilirea efectelor distrugătoare ale crizei mondiale** , asupra gospodăririi statului și ale economiei naționale . (aplauze la PNȚ)

"Este cel puțin **cu totul neobișnuit în anele noastre parlamentare** ,

ca un guvern să înceapă o legislatură fără a enunța un program de lucru .

Totuși guvernul face o profesiune de credință și **încearcă unele enunțări programatice** complet vagi.**Profesiunea de credință** e afirmarea necesității unei **atmosfere de armonie și solidaritate** națională , **care însă nu se poate realiza** decât cu respectarea libertăților publice în cadrul regimului constituțional .

Madgearu / 23 febr.'34

▣ Problemele economico-financiare

[LD : Iată , cu adevărat un teren de confruntare reală , în care Madgearu trebuie să convingă .

"Enunțările cu pretenții programatice încep cu **politica de degrevări fiscale** , despre care , până la prezentarea proiectelor de legi , nu putem spune decât că **nu este ceva nou** , având în vedere **seria de degrevări fiscale făcută sub guvernarea național țărănistă ...**

(**apaluze la PNT** , **mare ilaritate la PNL**)

O să râdeți albastru când o să vă arătăm de la tribuna Camerei **fariseismul d-voastră** .

... Cât despre **simplificarea aparatului de stat și desființarea instituțiilor inutile** , întrucât prin aceasta s-ar înțelege **anunțata desființare a Regiilor Publice comerciale și a Caselor Autonome** , **vom avea prilejul să dovedim în fața țării superioritatea și avantajele sistemului de exploatare în regie publică a avuțiilor statului** , **față de exploatarea prădalnică** la care au fost supuse , **fie în regimul biurocratismului politicianist , fie în regimul cointeresărilor** , prin care **s-au înstrăinat atâtea bogății ale statului** . (**apaluze la PNT** , **mare ilaritate la PNL**) **Vom dovedi atunci că veniturile statului au crescut în sistemul de exploatare prin regii , și vom demasca fondul exact al campaniei calomnioase ce s-a dus timp de 5 ani fără nici un scrupul** . (**apaluze la PNT** , **mare ilaritate la PNL**)

Anunțarea unor economii severe , concomitent cu sporirea ministerelor și a subsecretariatelor de stat , a **inspectorilor și tehnicienilor și a atâtor funcționari inutili** , **descoperă lipsa de soluții pentru echilibrarea bugetului** .

O altă formulă de aceeași valoare este rezolvarea integrală și definitivă a datoriilor , **fără nici o lămurire** .

În loc de un program de soluțiuni , Adresa de Răspuns la Mesaj cuprinde , deci , **o înșirare de fraze și o înșiruire de deziderate vași** ."

Madgearu / 24 febr.'34 , retro'32-'33

▣ Politica economică a guvenului PNT

[LD este formidabilă această analiză retro' a lui Madgearu. Mă gândeam deseori că PNT a avut efectiv ghinion - **cu criza economică** - și că PNL, în opoziție fiind , și-a cruțat prestigiul. Știu că în analiza istorică nu se îngăduie condiționalul " dacă " , dar ...

dacă Madgearu mai era lăsat să-și ducă programul financiar mai departe , nu venea și vremea culegerii unor rezultate ? Oare , din acest p.d.v. , guvernul Tătăărăscu nu a găsit un teren pregătit pentru relansarea economică ce a urmat ? Din păcate , incompetența mea în materie financiară mă împiedică să fac o apreciere avizată. Îi voi lăsa pe ei să se contrazică , **să se atace și contraatace ...pentru ca adevărul să se ridice deasupra .]**

" În această situație , **PNT se simte dator să spuierăspicat cuvntul său în toate problemele ce frământă țara . Prin politica ce partidul nostru a inaugurat-o în primăvara anului 1932** , a urmărit **o adaptare a întregii economii naționale românești** și a statului nostru

(**protestări la PNL**) **la nivelul veniturilor tuturor claselor producătoare și muncitoare** , în vederea **stabilirii unui echilibru** în viața națiunii și a statului român ,

în locul echilibrului distrus prin război și criza mondială .

" S-a izbutit în timpul scurt , de mai puțin de un an și jumătate , **să se reducă sarcinile cetățenilor** din degrevările de impozie ale agricultorilor și celorlalte categorii de producători , a salariaților și profesioniștilor liberi (**ilaritate , protestări la PNL**) precum și din **degrevarea lor temporară** de sarcina **datoriilor particulare** , prin moratoriul și prin legea datoriilor agricole și urbane " (**aplauze la PNT**)

Intenție : **Conversiunea**

" În ce privește **lichidarea datoriilor particularilor** , din cauza **stării de încordare a spiritelor** debitorilor , în urma **anulării de către Înalta Curte de Casație** a legii din aprilie 1932 ,

precum și **din cauza dezagregării complete a organizației de credit** , am luat mai întâi **măsuri menite să aducă mai întâi o liniște în spirite** ,

și **să deschidă calea spre o soluție de lichidare a datoriilor și o reconstrucție a instituțiilor de credit** . O măsură definitivă [-----]

urma să fie realizată în sesiunea din toamnă a Corpurilor Legiuitoare.

Echilibrarea balanței comerciale

" Prin politica de conțințare a importului și controlul devizelor,

am izbutit să realizăm o balanță comercială activă ,

iar prin inaugurarea politicii de reducere a cuponului datoriei publice externe,

am obținut o economie de 3miliarde și jumătate , izbutind astfel , nu numai să degrevăm bugetul public, ci să îndrumăm economia națională către un echilibru al bugetului de plăți

Ajustarea prețurilor agricole și industriale

" Pentru desăvârșita adaptare a sarcinilor gospodăriilor țărănești la nivelul prețurilor agricole ,

am reușit să urcăm prețul intern al grâului (aplauze la PNT , ilaritate la PNL)

Dvs. I-ați coborât, de aceea sunteți așa de veseli !

... și am inițiat o politică de ajustare a prețurilor industriale ,

la nivelul prețurilor agricole, prin proiectul de lege pentru reglementarea cartelurilor și trusturilor .

Program de lucrări și construcții publice

"În vederea intensificării activității economice , continuând politica de sporire a utilajului național , începută în 1929 (protestări, zgomot la PNL) , menită să asigure circulația repede și ieftină a produselor naționale , elaborasem un program de lucrări de mari construcții publice, cu scopul de a folosi munca națională în lucrări productive . (aplauze la PNT)

Plata salariilor , pensiilor, datoriilor flotante ...

"Cu toate degrevările fiscale , prin reforma finanțelor publice și printr-o gospodărire strânsă, am reușit să stăvilim creșterea deficitului bugetar , să plătim regulat salariile și pensiile și să împlinim nevoile imediate ale statului , începând , în același timp, lichidarea datoriei flotante față de funcționari, pensionari și furnizori interni. (aplauze la PNT)

Căile ferate - buget pozitiv

La Căile ferate , printr-o gospodărire chibzuită, cu toate că am redus tarifele ,

am izbutit să curmăm era deficitelor bugetare , făcând importante înzestrări și complectând utilajul tehnic. (aplauze la PNT)

Intenție : consolidarea rezistenței

" Acest program era în concepția noastră numai o etapă de consolidare a forței de rezistență a statului și a economiei naționale , în fața prăbușirilor devastatoare priciunuite de criza economică mondială. Pregăteam , astfel, țara ca să poată face față împrejurărilor economice și monetare ... (întreruperi , sgomot la PNL)

Vedeți, destinderea începe , dle primministru ! Dacă nu puteți dvs impune majorităților respectul convenit în ascultarea unei declarații a unui partid, ce să ne mai închipuim noi că puteți impune autorităților locale respectul legilor și al ordinelor dvs.?!

Intenție : reformă monetară

... Pregăteam , astfel, țara ca să poată face față împrejurărilor economice și monetare internaționale , salvându-se interesele agricultorilor și al celorlalte categorii producătoare , printr-o nouă reformă monetară , la momentul potrivit intereselor producătorilor.

(aplauze la PNT) Intenție : reforma Băncii Naționale

" În același timp, plănuiam o reformă adâncă a Băncii Naționale ,

pentru a o adapta condițiilor agricole ale țării. Urmărem o reconstrucție a întregului sistem de credit, în așa fel, încât, pe de o parte, să dea posibilitatea unor împrumuturi cu dobânzi și pe termene potrivite veniturilor economiei agricole, iar pe de altă parte , să stimuleze depunerile , asigurând normala lor restituire .

Intenție : valorificarea produselor agricole

" În sfârșit, ținând seama de dificultățile crescânde ale plasării produselor agricole și de ineficacitatea măsurilor de politică comercială curentă, ne propunem a organiza, sub controlul statului, valorificarea principalelor produse naționale și îndrumarea exportului. "

Madgearu / 24 febr.'34, retro ' 32-33

▣ Politica sanitară a PNT

"Greutățile financiare nu ne-au împiedicat de a iniția o politică sanitară la sate .
Ne-am preocupat e organizarea ocrotirilor sociale , prin noul sistem de asigurări sociale
prin statutul personalului CFR , prin Crearea Camerelor și judecătoriilor de muncă,
și prin alte măsuri , în folosul muncitorilor și meșteșugarilor.

Madgearu / 24 febr ' 34

▫ Planul de viitor preconizat de PNȚ la cădere ...

"Probleme noi au survenit , iar marile prefaceri în raporturile internaționale impun
reexaminarea programelor și măsurilor radicale

în opera de ridicare culturală, socială și economică a satelor și orașelor .

Partidul Național -Țărănesc înțelege să se angajeze la o nouă luptă care să tindă

în linii generale :

a) pe terenul cultural : la stârpirea analfabetismului și la ridicarea culturală a measelor;

b) pe terenul social : la îmbunătățirea stării de sănătate și de igienă ;

c.) pe terenul economic :

la lichidarea grabnică a pasivului ;

la mobilizarea muncii naționale în lucrări productive ;

la promovarea unei întinse activități de industrializare a agriculturii, cu ajutorul cooperăției

la îndrumarea industriei spre prelucrarea meteriilor prime aflate în țară

limitarea acțiunii de încurajare a statului , numai la aceste industrii,

cu excluderea celor parazitare .

Am schițat numai unele din liniile mari ale programului nostru,

a cărui realizare în folosul națiunii a fost întreruptă , în mod brusc,

după o guvernare , pe cât de scurtă , pe atât de bogată în rezultate ."

Virgil Madgearu / 24 febr.'34

▫ Incapacitatea guvernului Tătărescu

▫ Respingerea Adresei de Răspuns la Mesaj

" Acest sistem de măsuri contrastează cu lipsa de concepție și de program, ce se

desprinde atât din citirea Adresei de răspuns la Mesajul Tronului,

cât și din activitatea dvs.de patru luni de guvernare.

În aceste condițiuni, avem îndreptățirea să fim îngrijorați de soarta țării

(întreruperi, exclamații ironice la majoritari) ,

pentru că dvs nu veți putea face față nici problemelor politice ,

nici problemelor economice și financiare de a căror dezlegare depinde

menținerea ordinii sociale și capacitatea de acțiune națională a statului.

Pentru toate aceste considerente , declarăm că nu putem vota

Adresa de răspuns la Mesajul Tronului " (aplauze la pNT)

Madgearu : Declarația PNȚ / 24 febr.'34

26.) DRloanițescu , interpelare , Senat ,26 febr.'34

// protecția muncii naționale//

("Lupta " , Buletin parlamentar , 28 febr.'34)

DRloanițescu (ex ministr.Muncii) / 26 febr.'34

▫ Ocrotirea muncii românești

[LD: În acea zi , la Ministerul Muncii, fusese numit dr.I.Costinescu ;

DRI - se asociază la comunicarea senatorului Moteanu , care ridicase problema]

/ **Legile din 1886 și 1912** , citate de senatorul Moteanu, **au expirat** .

)) : Legile din 1886 și 1912 , **au vitregit munca națională , n-au ocrotit-o !**

/ **În 1930 , ele au fost abrogate [PNT !]** , în ce privește protejarea elementului românesc, deoarece **s-a votat o nouă lege** pentru **protecțiunea muncii naționale**,

după care , toată **viața muncitorească ,inclusiv emigrarea muncitorilor străini**,

trebuia **să fie dirijată de o Comisie interministerială**

(Comunicații, Industrie, Comerț , Interne, Muncă și Sănătate)

în care să facă parte și unii senatori (ex.CRMircea , de la Camera de Industr.și comerț)

De la această dată, **nu mai era în căderea Ministerului Industriei**

să supravegheze respectarea cotelor de muncitori români în fabricile încurajate .

Această atribuțiune a trecut la Ministerul Muncii .

/ Dacă cineva cercetează statisticile , se va vedea că , în orice ramură industrială,

prin legea din 1930 , s-a întrecut procentele prevăzute în legea din 1912 :

- industria petroliferă : prevăzut 75% , acum sunt 90% lucrători și specialiști români ;

- industria metalurgică : peste 80 % specialiști români (prin aportul industriei bănățene)

)) : Dacă s-ar reveni la legile vechi, industriile ce au 80 - 90 -95 % personal străin ,

ar trebui ... să mai importe muncitori străini !

D.R.Ioanițescu /

În 1930, a găsit **50.000 muncitori industriali străini .**

iar în 1933 , **mai rămăseseră 18.000 . Restul fusese trimis peste graniță .**

" Nu mă întrebați de metodele întrebuintate ;

trebuie însă să vă spun că **toți miniștrii Muncii**, nu numai eu, **au avut mari dificultăți** în

această direcție .**Au trebuit să înlăture presiuni foarte mari.**

Sunt , într-adevăr, **societăți care au trecut în contractele lor speciale** , ratificate pe cale de lege, **dreptul de a avea peste 50% lucrători străini.**

Sunt , apoi, **convențiuni diplomatice** care dădeau **dreptul la un procent mai mare.**

Toți miniștrii Muncii de la 1928 până acum, au trebuit să lupte din răspuțeri ,

pentru diminuarea străinilor , care , astăzi - vă rog să rețineți cifra ! - este numai de 18.000 .

Sunt însă și **dificultăți de ordin mai serios.** Este vorba de **personalul administrativ.**

Sunt înglobați în această categorie , aproape **toți directorii** marilor societăți ,

ca și **personalul de serviciu.**

Toate posturile de încredere , subdirectorii , șefii contabili, sunt de asemenea străini.

Iar **pentru a eluda dispozițiunile legii** pentru protecția muncii din 1930,

chiar **salariaților inferiori** li se dă **numele de "procuriști"** , pentru a face parte din categoria personalului de direcție. Mai mult de atât : **se creează legături de rudenie false .**

Sunt **dactilografe sau funcționare de altă categorie** , care sunt **trecute drept soții ale**

procuriștilor , fără să existe vreo legătură matrimonială.

Aceeași situație la ingineri . "

DRIoanițescu /

De aceea se asociază la comunicarea senatorului Moteanu, o transformă în **interpelare** ,

și cere **noului ministru al Muncii să explice** cum va înțelege să lupte

pentru protecția muncii românești.

DRIoanițescu / 26 febr.'34

27.) I.Mihalache , Ședința Comit.Executiv PNT , 26 febr.'34

// Noul program = **programul de la Câmpulung** , I.Mihalache, 11 oct.'33 //

// Revizuirea **statutelor PNT /**

("Adevărul" , 27 febr.'34 : rezumat și comentariu "Scrutator" [Blumenfeld]

"Dimineața " 27 febr.'34 : text -rezumat)

[**LD** : Mihalache trăește intens **sentimentul responsabilității** într-o ierarhizare

greu de departajat , care mai mult se ghicește , decât se argumentează :

/ soarta **partidului** - amenințat de **indisciplină, orgolii și pierderea popularității ;**

/ soarta **țărănilor** - cuprinși de **duhul răsvrătirii , amăgiți de mișcări anarhice, mistice ;**

/ soarta **democrației** - amenințată de **amatorii de dictatură , de experimente de aiurea ;**

Aceste îngrijorări sunt acut alimentate de **compromiterea crezului personal** :
/ **compromiterea ideii și programului** de " stat țărănesc " ;
/ **eșecul ministeriabil personal - sacrificat de Carol** , în favoarea unui polițai ;
/ **pierderea guvernării** - într-o manieră lamentabilă ;
Aceste două componente politice , amplificate de **desamăgiri profund omenesti** :
/ **dificultatea colaborării cu Iuliu Maniu** - "semnalele " greu de înțeles ale **Bădăcinului** ;
/ **incompatibilitate cu caracterul lui Al.Vaida Vorvod** - "semnalele" primite de la **Valea Seacă**
/ **pierderea succesivă** a unor "tovarăși" de drum : **Stere, Lupu, Iunian** ;
/ **desamăgirea profundă față de ingratitudea lui Carol** ;
Acest complicat amalgam de responsabilitate , crez și desamăgiri ,
la Mihalache se transformă într-un **combustibil propulsor de acțiune**,
ceea ce a reprezentat , **pentru PNT , norocul, șansa, supraviețuirii** .
Fără el, după părerea mea, partidul ar fi avut altă soartă .
NB 1 : să nu uit : tăcut și discret , **Maniu îl secondează** ; se ține de promisiunea făcută la
acceptarea președinției de către Mihalache ; poate îl și consiliază ; poate îl și influențează ;
Dar asta istoricul nu are de unde să o știe . Pentru posteritate , **Maniu tace !**
Dar pe această **simbioză , Mihalache - Maniu** , se va sprijini continuitatea ,lupta, forța,
istoria PNT , și în deceniul ce va urma.
NB 2 : apropos de "**schimbul de generație**" ... la PNT încă "**veteranii**" conduc partidul
și politica lui, de unde și persistența **ideologiei conservatoare , inițiale**.
Nu apare la PNT un "**neo-naționalism-țărănism** " , ci doar o cosmetizare de termeni .

Scrutator / "Adevărul" / 27 febr.'34

▣ Șefia lui Ion Mihalache

La clubul central din str.Clemanceau. Au luat parte numai cei **43 de membri ai C.Ex.**
printre care **I.Mihalache și Iuliu Maniu . Al.Vaida** - absent .
Alți fruntași și presa - nu au fost admiși .
La deschiderea ședinței, se comemorează **membrii partidului decedați** din viață în ultimul timp :
Ștefan Cicio Pop, dr.Coltor, Vasile Toncescu și Dobrescu -Argeș.
Vorbesc :Mihalache, Madgearu, Răducanu,
Apoi s-a intrat în ordinea de zi , prezentată și condusă de I.Mihalache .
Este vorba de **opera de reorganizare a PNT**. Câteva concluzii :
/ Se face tot mai mult dovada că **șefia lui I.Mihalache nu este un provizorat,**
înțelege să fie șef. Cine ar căuta o **diminuare sau înlăturarea sa de la șefie,**
riscă să ducă la o gravă ruptură în partid.
/ **I.Mihalache înțelege șefia cu toate răspunderile și cu toate drepturile.**
/ **Șefia lui Mihalache exclude ca la spatele său să aibă ființă , cu aspect neliniștitor ,**
fie Bădăcinul, fie Valea Seacă . Totul trebuie să fie la București ,
când e vorba de conducere și de răspundere .
/ **I.Mihalache vrea ca șefia sa să marcheze o operă reală de epurație ,**
stabilirea unei **ierarhii sănătoase** , cu **valorile reale pe locuri de conducere,**
cu un **program clar** , adaptat noilor condițiuni de viață politică,
în cadrul unui **regim de democrație , parlamentar.**

I.Mihalache / 26 febr. 34

▣ Reorganizarea PNT

Evenimentele pe care le trăim, ne impun o **revizuire** nu numai a **Statutelor** ci și a **Programului** .
Nu mai putem să mergem înainte cu un program care nu mai corespunde nevoilor timpului.
Cade în sacina Congresului , care trebuie convocat în timp scurt, cel mult 2-3 luni,
să statornicească programul nostru.
Vă amintiți că **dvs ați admis ca bază de discuție Programul expus de mine la Câmpulung**
și , de asemenea , vă amintiți că **am condiționat alegerea mea ca șef al partidului ,**
de adoptarea acestui program.

Până la congres, **Comisiunile noastre de studii** , care sunt organele vii, **vor pune la punct proiectul definitiv.**

Obiectul principal al discuțiilor de azi , este **discutarea Statutului viitor al partidului.**

Nu trebuie să ne lăsăm surprinși de evenimente , astfel că vom hotărâ aplicarea statutului încă înainte de congres, spre a putea să-l aducem îmbunătățiri la congres.

Trăim azi alte vremuri decât cele pe care le trăiam la alcătuirea programului , pe baza căruia ne-am condus până azi.

Este necesară intensificarea **propagandei prin presă și adunări populare.**

I.Mihalache / 26 febr.'34

▣ **Realitatea politică românească.**

▣ **Anomaliile de "sus" și de "jos"**

▣ **Pericolul dictaturii**

Statutul român trebuie organizat pe baze morale și materiale noi.

Aceasta trebuie să constituie o **obsesie** , când veți proceda la examinarea statutului.

Împrejurările politice sunt astăzi **extrem de critice** . În aparență trăim o epocă normală.

Dar în realitate, **ne aflăm între două anomalii : de sus și de jos.**

Anomalia de sus se afirmă cotidian ; cea de jos, mocnește încă.

Legile noastre , elaborate cu considerarea tuturor factorilor în stat , sunt pur și simplu **înlăturate printr-un ordin telefonic** al oricărui pretor.

Între noi și mase s-au născut escrescențe cari, **sub înfățișarea unui misticism,**

[aluzie Garda de Fier] **gândesc la răsturnare ordinei firești a lucrurilor .**

Masele n-au reprobato unele fapte petrecute în ultimul timp.

Iar la răspântie, pânđește dictatura . Oameni cari au pierdut rosturile în organismele politice prin care au trecut, nemaicontând pe forțe proprii ,

cred că pot să conteze pe **exploatarea unor idei nesocotite** .[aluzie Goga] .

Garda de Fier se datorește , între altele, și **lipsei noastre de acțiune.**

I.Mihalache / 26 febr.'34

▣ **Înapoi la mase !**

▣ **Aerisirea partidului !**

În aceste împrejurări, nu este **altă speranță decât în forțele virgine [?!]** ale națiunii , cari să ducă la **asigurarea ordinei de stat pe căi normale.**

Trebuie să ne facem un **program ajustat pe nevoile acestor mase.**

Cred că și acei care s-au abătut un moment de la deologia noastră, se vor înapoia lângă noi.

Pentru ca să reușim însă **să recâștigăm pe de-a -ntregul masele,**

trebuie **să înlăturăm tot ce este putred** în organizația noastră și să procedăm la o vie acțiune.

Așa dar , să pornim la lucru , și , înainte de aceasta, **să deschidem larg ferestrele ,**

pentru aerisirea partidului . Să asigurăm o **circulație liberă a ideilor , selecția valorilor,**

și circulația forțelor vii , **dar în cadrul unității partidului.**

Proiectul de statut

▣ **Structura organizatorică /**

Se menține organizarea în **4 grade : locală, județeană, provincială, centrală.**

▣ **Membrii partidului /**

Poate fi înscris în PNȚ **oricare cetățean român, bărbat sau femeie**, care declară că primește crezul, programul și normele de conducere și

administrare ale partidului, se obligă a **respecta disciplina de partid** și a **contribui la sarcinile partidului**, potrivit statutului.

Sunt **două categorii de membri : aderenți și activi** .

Aderenții - cei care declară în scris că aderă la principiile și programul partidului și se obligă să lupte pentru biruința sa .

Activii - cei care contractează, în plus, îndatorirea de a **frecventa regulat adunările** partidului, a întreține, prin **cotizații**, funcționarea unei case de sfat și **abonamente** la foile zilnice ale partidului.

Cadrelor partidului sunt alese numai dintre membrii activi.

CC poate declara și membri de onoare ai partidului .

▣ Pierderea calității de membru /

Vor pierde calitățile de membru cei ce nu-și îndeplinesc punctual **obligățiile luate :respectul programului ; respectul disciplinei și tacticii de partid ;**

cei ce nu vor lucra pe față la alegeri pentru biruința partidului ;

cei ce vor șovăi în îndeplinirea sarcinilor .

Hotărârea de excludere se dă de organizația din care face parte .

Dacă are o funcție , de către organizația imediat superioară .

Cu excepția hotărârilor luate de centru, toate celelalte au drept de apel.

▣ Organizația locală /

O organizație locală trebuie să aibă :

a) cel puțin **10 membri activi** ;

b) să întrețină o **casă de sfat și citire**, care să aibă abonaent la o **gazetă zilnică** a partidului și o **foaie populară**, din propria cotizație a membrilor.

c) să plătească către organizația județeană , o cotizație anuală de cel puțin 100 de lei

▣ Organizația județeană /

Are un **comitet județean, o delegație permanentă, și un președinte.**

Poate crea și sectoare .

▣ Organizația provincială (art.28) /

[**Atenție LD ! Aceasta este interesantă , pentru că nu exista la alte partide . aceste comitete provinciale ... sunt expresia elocventă a anomaliei congenitale care a stat la baza fuziunii dintre PNR și PT -urile componente .**

La guvernare, se asigura cât de cât unitatea , dar **în opoziție ... aveau veritabile guverne și parlamente provinciale]**

PNȚ se împarte , din p.d.v. al organizației sale în **4 secțiuni**, alcătuite pe grupe de județe , din :

I) Vechiul regat II) Ardeal și Banat III) Basarabia IV) Bucovina

Fiecare din aceste secțiuni reprezintă o organizație provincială.

Conducerea fiecăreia , este încredințată **Comitetului provincial.**

Comitetul provincial este compus din : **președinții org.județene** .

În timp de opoziție, din toți **deputații și senatorii , foștii miniștri, subsecretari de stat și șefi de resort , din respectivele provincii.**

Organizația provincială **nu are congres**, ca celelalte ordine.

▣ Comitetul Executiv Central /

În această organizație, Congresul are o importanță deosebită.

Va fi convocat, din 2 în 2 ani.

Este compusă din :

a) președinții organizațiilor provinciale ;

b) președinții organizațiilor județene ,

c) parlamentari în exercițiu (în timpul opoziției) .

d) președinții și vicepreședinții corpurilor legiuitoare (când partidul este la guvernare)

- e) foștii miniștri și subsecretarii de stat ;
- f) 5 delegați ai tineretului PNȚ
- g) președintele Cercului de studii
- h) câte 1 reprezentant al corpurilor profesionale - dacă sunt organizate în partid.

▣ **Delegația permanentă /**

În intervalul dintre ședințe, atribuțiile CC Executiv sunt îndeplinite de

Delegația permanentă, care este compusă din :

/ Președinte, 4 vicepreședinți , 1 secretar general, casier

/ reprezentanții comitetelor provinciale : 3 -vechiul Regat ; 2 -Ardeal ; 1- Basarabia ; 1 -Bucovina

/ Președinții corpurilor legiuitoare (când este la guvern)

sau președ.Sfatului parlamentar (în opoziție)

/ Președintele partidului - este conducătorul partidului.

El este ales de CCExecutiv, și confirmat de Congresul general.

▣ **Parlamentarii partidului /**

Fixarea candidaturilor se va face ca și până acum .

Centrului, i se rezervă 1 loc (în județele cu până la 10 parlamentari)

sau 2 locuri (în cele cu peste 10)

Mandatele de deputați și senatori - se socotesc ca fiind a partidului [!!!]

Nu se mai cer demisiile în alb

Nu se pot încheia înțelegeri electorale fără aprobarea conducerii centrale.

▣ **Măsuri disciplinare /**

Cei ce vor activa **împotriva intereselor partidului**, vor fi excluși ;

Hotărârea de excludere va fi luată de comit.jud., cu drept de apel la cel provincial, apoi la CC .

CC poate proceda la excludere și din proprie inițiativă.

CC poate înlocui orice conducător de organiz. care și-a pierdut prestigiul sau autoritatea ;

Oricine va suferi o pedeapsă pentru fapte infamante - este **exclus din oficiu** ;

Oricine va fi trimis în judecată , pentru fapte infamante, **va face dovada nevinovăției** ;

Cei atâcați public , pentru acte ce privesc onoarea ... sunt datori de **a se apăra în publicitate** și

a sesiza organele de conducere , fiind supuși **cercetării de juri de onoare** ;

Excluderea celor vinovați se va face la recomandarea acelor jurii.

▣ **Organe auxiliare /**

Tineretul național -țărănesc (tineri până la 25 ani)

Cercul de studii

Cercuri profesionale ;

Secția feminină ;

Ele activează în numele **programului și în cadrele tacticii partidului**, în deplin acord cu președintele organizației respective.

Ele au **organizații verticale, ca și în partid.**

Șed. Comit.Centr.Execut.PNȚ / 26 febr.'34

28.) prof.N.Bănescu (raportor R. la Mesaj) , discurs conclusiv, Senat , 2 mart.'34

("Universul " , an 51, nr.61, 4 mart.'34)

Declarația PNȚ "este îndrăzneată în fond și meșteșugită în formă " .

" Este un curaj puțin obișnuit , și în mijlocul celei mai tolerante țări,

ca acei cari, în diferite ipostaze ale guvernării lor, **au semănat atâtea ruine,**

să se transforme , deodată, în adevărați acuzatori."

În ce privește neregulile din alegeri ... moravurile se formează printr-o educațiune

continuă a masselor electorale, educație atât de necesară la noi,

unde sufragiul universal a surprins masele nepregătite.

**Politica financiară a regretatului Vintilă Brătianu a fost "răzbunată" ,
din nenorocire, prea trist, prin falimentul vertiginos al marelui finanțer.**

N.Bănescu / 2 mart '34

29.a) Gr.Iunian (PȚR) , discurs la Mesaj, 2 mart.'34

(DAD, MO 16, șed. de vineri, 2 mart.'34 , p. 553- 561)

// Mesajul și Răspunsul // Armata // Poilitica externă // Guvern -program de gov.//
// PNL // Garda de Fier -dizolvarea -procesul // Minorități -Naționalism -Antisemitism //
// regim parlamentar -regim dictatorial // Valurile răzvrătirilor antiliberales //
// PNTȚ // autoportret // Program economic // Apel la solidaritate //

[LD : Ciudat destin politic și-a făurit Grigore Iunian.

A fost membru al PNL , simpatizând cu generoșii , **până în 1918** ,
după care... părăsindu-l și **intrând în PȚ** ,

a devenit unul din **adersarii necruțători** ai partidului din care a făcut parte !

A fost apoi **membru marcant al PNTȚ** , **ajungând ministru** , după care ...
a devenit unul din **cei mai teribili adversari** ai acestuia !]

Gr.Iunian / 2 mart.'34

▣ **Guvern liberal**

▣ **Guvern național-țărănesc**

[LD : Gr.Iunian face o analiză a **guvernării PNTȚ** , pe care eu o găsesc ...lucidă , rezervată , fără
a putea să se sustragă subiectivității firești , care l-a împins la dizidență ; această atitudine , însă ,
o abandonează total când ajunge la instalarea **guvernului liberal** , devenind un "opozant" , ca
toți opozanții de pe atunci]

"Nu sunt un adversar cu orice preț al Partidului Liberal,

și nu un sentiment de adversitate m-a adus la această tribună.

Au fost chiar împrejurări în care am recomandat un guvern liberal ,

crezând că el poate mai ușor să lămurească anumite situațiuni ;

mi-am permis la 1931 să recomand , în locul soluțiunii [**Iorga -Argetoianu**]

la care s-a oprit atunci factorul constituțional , **o formație liberală ;**

mi-am permis să fac aceeași recomandare în 1932 ,

pe când eram membru în comitetul de conducere al Partidului Național Țărănesc,

și, **în dezacord cu colegii mei** din conducerea acestui partid,

am socotit că **venirea partidului [PNTȚ] la guvern** în condițiile în care se afla atunci, ar însemna

un mare pericol pentru normala lui dezvoltare și pentru reintegrarea forței

pe care o reprezentase în trecut și care scăzuse între timp.

Regret că **împrejurările mi-au dat dreptate** , că **venirea PNTȚ** , în acele împrejurări,

în condițiuni cu totul neprielnice și din punctul de vedere al unității de gândire ,

și din punctul de vedere al pregătirii de lucru, **au dus, cu adevărat** ,

la rezultatele triste pe care a avut să înregistreze PNTȚ ,

fiind obligat , după un an de guvernare , **să părăsească guvernul**

în condițiunile pe care le cunoașteți și pe care nu vreau să le subliniez.

Și mai târziu, în martie 1933, atunci când **s-a ivit criza aceea morală**, despre care s-a vorbit
atâta vreme, atunci când , cu mijloacele preconizate de guvernul național-țărănesc,

nu se putea ajunge la o îndreptare a situației economice ,

am crezut - și mi-am spus și atunci cinstit cuvântul meu - **că era mai nimerit** ca [----]

să vină un guvern liberal, cu o **înțelegere mai unitară** în ceea ce privește realizările

programatice și **cu o forță** care putea să dea un maximum de eforturi

și de rezultate în **realizarea soluțiunilor** , în cadrul în care au fost urmărite

și , pare-se , că **sunt urmărite de dvs și astăzi.**"

Gr.Iunian /

"Dar , dlor , ceea ce era posibil în 1931, ceea ce era posibil în 1932,

ceea ce era posibil în martie 1933,

nu mai era posibil în toamna anului 1933 , și nu mai este posibil astăzi....

[-----]

Gr.lunian / 2 mart'34

▣ Valul de răzvrătiri contra PNL

este nemulțumirea împotriva unui anume regim care se prelungește , este această tendință de răzvrătire în contra unei anumite înțelegeri , cu privire la alcătuirile noastre politice și economice , este un sentiment de răzvrătire , pe care nu l-ați întâlnit prima oară acum,pe care l-ați mai întâlnit în fața dvs în trecut . Pe care l-ați întâlnit permanent . "Pentru că ați dăruit votul universal ,ați crezut că veți putea fi beneficiarii acestei reforme .

Ați privit cu nedumerire cum , la alegerile din 1919 , nu ați fost beneficiari și s-a ales altă grupare.

Era prima manifestare a acestui spirit de răzvrătire

în contra a ceea ce reprezentați dvs : lumea de gândire veche .

Era prima manifestare a dorinței și a nevoii de înstăpânire a unei alte politici , întemeiată pe altă înțelegere .. (aplauze la opoziție)

" Și ați avut , apoi , o nouă manifestare de răzvrătire , în popularitatea d-lui general Averescu . Ea nu a avut lungă durată .Pentru ce ?

Pentru că atunci când Partidul Poporului a fost chemat să analizeze programul , care avusese încrederea țării , n-a răspuns așteptărilor ,

" Și atunci , acest spirit de răzvrătire , care a rămas, totuși , permanent , s-a canalizat aiurea și ați avut începuturile Partidului Țărănesc .

" N-ați întâmpinat dvs această mișcare cu aceleași invective ;

Nu ați îndreptat dvs aceleași fulgere nu ați legiferat împotriva Partidului Țărănesc ?

Nu ați împiedicat , cu toate mijloacele dvs de apărare , ca PNȚ să devină acea forță formidabilă care la 1928 a reclamat , întemeiat pe spiritul aproape unanim de încredere a țării, dreptul de guvernare ? "

Gr.lunian / 2 mart.'34

▣ Partidul Național Țărănesc .

N-ați împiedicat-o pentru că înfățișa mistică posibilităților de viitor.

Și dacă această mistică a posibilităților de viitor n-a rămas mai departe baza forței din trecut a PNȚ și n-a putut să reprezinte mai departe baza de realizare a partidului, este pentru motivele pe care le-am examinat deja , de la această tribună

și pe care mi-a dureros să le repet din nou , pentru că este prea curând de când m-am depărtat de acest partid în care am stat și am lucrat în credință și cu nădejde , aceste cauze asupra cărora nu vreau să insist , se pot rezuma astfel :

PNȚ n-a înțeles să rămână credincios programului său și credincios făgăduielilor date și așteptărilor trezite ." (aplauze la PȚR)

Se produce acum o acțiune de reînviore în sânul PNȚ .

Eu doresc acelora cari încearcă s-o poată realiza - nu vreau să fiu nici sceptic nici încrezător - dar doresc din tot sufletul ca, împotriva a ceea ce eu am crezut ,

să reușească să-și recapete fața pe care o avea în trecut și

să reușească să canalizeze acele aspirații , care se văd tot atât de vii , dar care astăzi se canalizează aiurea .

- N.C.Popescu : Nu vă lasă dl Stere, că v-ați întoarce . "

Gr.lunian / 2 mart.'34

▣ Autoprofil moral-politic.

▣ Sensul părăsirii PNL, PNȚ

- **Gr.Iunian** : " Eu rămân la locul meu, indiferent de ceea ce se va întâmpla în PNȚ.
- **Voci** : Cu Stere !
- **Iunian** : " Rămân cu el ; rămân cu înțelegerea mea ; rămân cu credințele mele ,
pe care le-am apărat cu aceeași statornicie și în mijlocul dvs [PNL] ,
și în mijlocul PNȚ ; rămân un răzvrătit permanent ,
care am luptat alături de generoși , din partidul dvs ,
în epoca aceea care prezenta reale posibilități de îndreptare și de făuriri .
Am plecat din din partidul dvs , când aveți credința că sunteți în culmea puterii ;
am plecat pentru o neînțelegere de ordin principial .
Am luptat în PNȚ și **am plecat din sânul PNȚ** , când el era abia venit la guvern,
iarăși pentru deosebiri de ordin principial .
N-am urmărit în viața mea politică , **nici favoruri personale, nici situații personale .**
Am rămas bogat doar **cu credințele mele politice** și voi rămâne până la urmă apărătorul
fervent al acestor credințe , oriunde m-aș afla . " (**aplaude la PȚR**)
- **"Față de această nouă decepție , creată de PNȚ** , în forma în care evoluase ,
tendința de împotrivre la dănuirea a ceea ce a fost , [**adică contra PNL**]
își caută o nouă canalizare și a crezut la un moment dat că
o poate găsi în această mișcare a Gărzii de Fier ."
Gr.Iunian / 2 mart.'34

29.b) I.C.Cătuneanu (LANC) , discurs la mesaj , 1 mart.'34

(DAD, Mo 15, 1 mart.'34, p. 522- 530)

Cătuneanu / 1 mart.'34

▣ **Fărămițarea partidelor**

▣ **Dispariția partidelor**

"Pentru orice spirit obiectiv , o constatare se impune : **partidele politice** sunt astăzi **în declin**,
fie că **s-au fărămițat** , fie că într-unele fracțiuni politice a intrat **vrajba** , cu atâta virulență ,
încât stau **descurajate** și **dezorientate** în fața marilor probleme ce se pun .

Sbătându-se în asemenea condițiuni, **evoluția firească** le va duce **acolo unde merită ele** :
le va duce la **deznodământul fatal**.

Cătuneanu / 1 mart.'34

▣ **PNȚ și guvernările sale**

" **Partidul Liberal** [----] a trebuit să ia în mod fatal asupra sa **sucesiunea oneroasă** , ca să nu
zic mai mult, **a guvernării țărăniste** .

): **PNȚ a avut o guvernare " cu termen impropriu "** ,
pentru că "**nu a fost nici națională nici țărănistă** " (**aplaude LANC , PNL**)

Nu a fost națională , pentru că națiunea românească , cu bunul ei simț cunoscut ,
nu poate fi servită prin cele două idei de bază cu care acest partid a intrat , zgomotos și
pretențios, în viața publică ; cele două idei sunt : **lupta de clasă și regionalismul**"
(**aplaude LANC , PNL**)

): **Aceste idei**, care , **aplicate , ar însemna destrămarea - și socială și politică - a României**
întregite , aceste idei nu pot izvorâ din conștiința omnească și din substratul sufletului național ,
ci sunt **împrumutate din alte părți , de la dușmanii țării noastre** " (**aplaude LANC**)

): **Și dacă această guvernare nu a fost " națională "** , nu putea fi nici " **țărănistă** " ,
pentru că **80% din națiunea noastră sunt țărani**.

" **Atunci ce a fost ? A fost o experimentare a regimului așa- zisei democrații integrale "**

): Dar, PNȚ, pe lângă că i-a lipsit priceperea acestei caracteristici negative,
i s-a adăugat **incorectitudinea** .(**aplaude LANC , PNL**)

): Aceste **însușiri negative**, uneori au lucrat **separat** , alteori **combinat** ,
primind " o înviorare specială prin **foamea milenară a politicianilor de peste munți** ,
și **lăcomia tuturor nesățioșilor postbelici** , de pe întreg cuprinsul țării .

) : a răsărit **flora exuberantă a " regiilor autonome "** , cu care s-au căpătuit partizanii ;
) : au dus la perfecțiune **metoda " comisioanelor "** , ocazionate de concesiuni :
chibrituri, telefoane, șosele, furnituri ,
comandate în străinătate, deși puteau fi făcute în țară , dar nu ieșea șperțul ;
) : **s- au aruncat asupra bugetului țării** și au numit cca **50.000 de funcționari** ,
recrutați **din gloata cluburilor PNȚ**
De aceea, **PNL are o sarcină foarte grea**
Cătuneanu / 1 mart.'34

30.a) Oct.Goga (PNA) , Interpelare , 3 mart.'34

" Rolul nefast al elementelor neromânești din întreprinderile statului , cele particulare și profesiile libere "

Adresată prim-ministrului, ministr. Interne, ministr. Apărării Naț.
(DAD, MO 17, șed. din 3 mart.'34, p. 568- 579)

/ stare de spirit / psihologie românească : toleranța / Hotărârea Alba-Iulia / Tratatul de pace /
/ "demobilizarea" națională / Constituția liberală / legislația păgubitoare / legea administrativă /
O.Goga / 3 mart.'34

▣ **Hotărârea de la Alba- Iulia :**

[**LD : ce complicații** provocat acel punct de program ! Cât de exploatat și invocat a fost el de minorități !

Nu a fost o "generozitate" , ci efectiv **o miopie, românii -ardeleni ne dându-și seama că România nu urma să fie un stat multinațional, format din " popoare "** ,

Altfel, nu se justifica sfărâmarea imperiului austro-ungar,
pentru ca , pe ruinele sale, să apară alte **state "multinaționale"** .

Principiul wilsonian al " naționalității " ... urmărise crearea de **state naționale**.

Această "miopie" a marcat concepția politică a multor ardeleni, mai ales a lui Maniu,
care au stăruit în ea până au ajuns la guvernare ...

Această prevedere a Hotărârii de la Alba-Iulia , a fost subliniată, sau ignorată , cu intermitențe,
pentru a sublinia generozitatea românească . A făcut-o și istoriografia comunistă .

Iar după revoluție, PNȚ - adu- ți aminte că pe această temă ai ajuns prima oară la Corneliu
Coposu , la PNȚ , care a preluat ca document de "linie" ... această Hotărâre .

Eu voi trata această problemă cum cred eu.]

" Dlor, la **1918** , la **1 decembrie**, știți cu toții , a fost **marea întrunire de la Alba- Iulia** .
Românii din Ardeal, după zbuciumul lor de veacuri , a întrezărit ziua libertății .

S-a adunat acolo **o sută de mii de oameni** , pe câmpia de la Alba-Iulia , câmpie evocatoare de
trădății dureroase pentru noi . Fiecare fir de iarbă ne vorbea de suferințele de veacuri ale poporului
românesc . Reminiscențele triste tremurau în toate sufletele : era locul unde a fost tras pe roată
Horia. Și, dlor, **nu a fost nimic să se miște împotriva străinilor**.

Nu a fost , **nu vărsare de sânge** , ca la 1848, **ci acest neam de oameni** ,
cu amintirile lui dureroase , cu acest groaznic vălmășag în sufletul lui ,
a fost de o larghețe admirabilă în atitudinea lui față de străini .

Nu cred să se mai fi desfășurat undeva vreo întrunire politică , pe urmele marelui război ,
în care să se fi băgat de seamă **atâta spirit de toleranță , de indulgență și de largă
răsplătire** , ca Adunarea de la Alba- Iulia.

Avea aerul acest popor că este **marele banchet** , după o mie de ani, **al libertății lui** ,
și că trebuie **să se bucure toată lumea** , să-și întindă brațele într-**o largă îmbrățișare** pentru toți.

Ei bine, dlor, **Hotărârea de la Alba -Iulia** spune :

Vrem să ne unim cu Țara , vrem un stat național .

Cât privește **minoritățile etnice , să fie instruite , judecate și guvernate în limba lor** ,
prin **oamenii aleși din sânul lor**.

[**LD : atenție! de ce a fost o imposibilitate ?**]

Evident , **lucrul acesta a fost o imposibilitate [!?]** ,

însă el ne certifică starea sufletească în care a fost poporul românesc ."

Aceasta , dincolo, în Ardeal." [-----]
Goga / 3 mart.'34

▣ Demobilizarea națională.

▣ Liberalizarea prematură

" Într-adevăr, este o deosebire fundamentală între felul cum s-a manifestat spiritul public din Cehoslovacia și Jugoslavia față de minorități, și în felul cum ne-am manifestat noi.

Acolo, de la început, **s-a afirmat hotărâtoare ideea de stat**,
ideea de a stăpâni în mod categoric și definitiv pământul cucerit,
ideea de a pune stăpânire , dacă se cere , cu atâtea de brutalitate ,
pentru a afirma **caracterul național al țărilor respective**.

Acest lucru, la noi nu s-a petrecut. La noi a intervenit o concepțiune de stat care , după 15 ani , cari au trecut , prin consecințele ei, **se manifestă ca păgubitoare intereselor superioare ale neamului nostru**. Reamintiți-vă din primele zile ale unirii ; deodată cu demobilizarea militară, **la noi s-a făcut și demobilizarea morală a poporului românesc** . Poate pierderea mare de sânge , ne-a împins spre această **mare discordare** , grație căreia noi am **întrerupt** oareșicum firul de continuitate istorică a simțirii noastre , și, **în loc să venim cu ideea națională de stat** , pe care să o afirmăm cu toate consecințele , în spiritul nostru public, s-a ivit și **s-a propagat** în mod interesat , **ideea că este terminată opera națională** și că , pentru consolidarea de mâine, trebuie **un fel de liberalism , de egalitarism, de libertate** absolută pentru toți ."

O.Goga / 3 mart.'34

▣ Spiritul greșit al Constituției

▣ Sistemul legislativ dăunător ideii naționale .

"Și din acest spirit, pe care îl cred greșit [ideea că **este terminată opera națională** și că , pentru consolidare, trebuie un fel de **liberalism , de egalitarism, de libertate absolută**] și pe care **urmările ni-l arată fatal** intereselor noastre , **s-a înjghebat Constituția** , pactul nostru fundamental. Dlor, **din această Constituție și din spiritul ei greșit** , derivă **toate legiurile noastre în cei 15 ani** care au urmat.[-----]

O.Goga / 3 mart.'34

▣ Legea administrativă

"... **cât de compromis iese** din acest examen **caracterul național al astatului nostru** și cum , de pe urma acestei legi, **interesele noastre nu numai că nu sunt păzite, dar dăm impresia unei așezări poli-etnice** , în care noi **nu ținem în mână nici conducerea , nici frâna**. **Legea administrativă** are la bază această cunoscută **ideologie a liberalismului anahronic** Ea însă a fost **schimbată , mai târziu, de PNT** , care a clădit , tot pe aceleași baze, și **a dus mai departe aceste erezii** .

Vă rog să mă credeți , nu viu cu nici un fel de atitudine de nemulțumire specailă la adresa cuiva ; chestiunea este așa de importantă , încât **vă invit pe toți** ca, punând la o parte resentimentele de ordin personal , **să ne unim în examinarea unei probleme** care comportă o **seriozitate** și un **patriotism** din partea fiecăruia dintre noi .

- **Victor Iamandi** (subsecretar de stat, Interne) : **"Legea administrativă de la 1925** , mi se pare că **a ieșit din colaborarea dvs** - care erați în Partidul Poporului atunci - **și a noastră** , și nu numai că a rezultat din colaborarea cu dvs , dar **ați și votat-o** .

În orice caz, nu ați ridicat atunci obiecțiunile pe care le formulați acum. "

- **Goga** : **"Am ridicat obiecțiuni** . Am fost invitați de Ion Brătianu să delegăm pe cineva , cu care să stea de vorbă în privința acestei legi. Și am spus atunci , când a venit la dezbateri ,

că pentru un timp oarecare admitem această lege , ca să vedem consecințele ei, este o declarație pe care a făcut-o d-l general Averescu în acest sens.

- **Iamandi** : Aceeași declarație a făcut-o și Ion Brătianu la 1925, pentru că nimeni nu crede în eternitatea legilor. Facem o lege , o încercăm, și ,

dacă experiența dovedește că este bună , o menținem ; **dacă nu**, o modificăm.

Eu vreau să subliniez , însă un singur lucru , d-le Goga : **evoluția opiniilor dv.**

[-----]

Goga / 3 mart.'34

▫ Principiile vulnerabile ale legii administrative PNT

" D-lor , legea administrativă are la baza ei trei principii , fiecare vulnerabil din punctul de vedere al unității noastre de stat .

Primul principiu este descentralizarea excesivă

pe care eu o socot primejdioasă pentru interesele statului nostru.

Sunt de părere că într-o provincie alipită , oricare ar fi ea,

numai așternându-se întreaga noastră idee de stat , cu toată amploarea ei,

asupra acelei provincii , poate să ajungă să îndrumeze lucrurile într-un sens românesc.

Lăsat numai poporul de acolo , în luptă cu elementul minoritar,

el va rămâne în mod firesc deficitar în lupta pe care o va duce .

Pentru ce ?

Pentru că noi am moștenit o populație care , după o îndelungată exploatare , s-a unit cu noi ,

și ar trebui să intervină întâi o perioadă de reparație a trecutului ,

pentru ca , după înlăturarea nedreptății de ieri, la adăpostul organelor de stat ,

poporul nostru de acolo să poată să ia lupta cu elementelor minoritare

Eu credeam că , în prima perioadă , a vieții noastre de stat,

trebuie să fie un răstimp destul de îndelungat de centralism , în care,

dela centru spre periferie , radiază o conștiință și o ocrotire de stat

Lucrul acesta nu s-a întâmplat . S-a făcut o lege administrativă ,

care perpetuiază ideea provinciilor , care creează diete în fiecare capitală,

și care, în mod logic, duce la concepția unui stat federaativ.

Al doilea principiu de bază al acestei legi este principiul selecționii excesive .

[-----] prin alegerile neconținute , spiritul public se agită, se anarhizează ,

masele noastre care aleg de dimineața până seara , ajung într-o stare sufletească de

frământare neconținută și , datorită acestui spirit, noi am ajuns la un fel de materializare

a conștiinței publice , pe urma căreia **ideea națională a fost dată deoparte și**

a fost înlocuită cu revendicări materiale , cu revendicări de stomac.

Al treilea punct de vedere , care stă la baza acestei legi, care este și cel mai păgubitor ,

și despre care trebuie să vorbesc , fiindcă trebuie să trag o concluzie ,

este **principiul municipalității** , așa cum se aplică la noi , în provinciile alipite .

S-a dat o autonomie excesivă și, prin aceasta , din primul moment ,

am pierdut posibilitatea de a face acel proces de reparație pe seama orașelor,

care, **copleșite de străinism**, au rămas și pe mai departe ,

insule întunecate în marea românească. D-lor, ce este orașul ?

Orașul, în mod logic, trebuie să fie expresia civilizată a etnicului unei regiuni .

Ce s-a întâmplat, însă ? (**întreruperi ...**)

- **Petre Andrei** : "Dle Goga , mi se pare că în tot ceea ce spuneți dvs

sunt atât de greșite lucruri și atât de greșite concepțiile , de la care porniți,

încât mă miră , așa cum vă cunosc,

că vă puteți înfățișa cu asemenea teorii în fața Parlamentului (**aplauze PNT și PNL**)

Să-mi spuneți dvs că **patriotismul stă la baza baionetei** și că **spiritul public se formează prin**

statut de polițist , - așa aveți aerul că afirmați - Ei bine, dle Goga,

sunt surprins, sunt absolut surprins .

- **Goga** : Pentru mine este foarte prețioasă declarația dvs. dle Andrei.

- **Petre Andrei** : Și vă spun aceasta cu toată considerația care o am personal, pentru dvs.

- **Goga** : Și eu am considerație pentru d-ta, dar dvs , dle Andrei, aveți aerul că spuneți că nu înțelegeți. De aceea m-am oprit , văzând nedumerirea în care vă găsiți. **Grație acestei nedumeriri a d-tale și a altora din partidul d-tale, am ajuns acolo unde suntem astăzi, din punct de vedere național cu desăvârșită toleranță pentru minorități, însă cu afirmarea caracterului național al acestui stat.**

Vă invit pe dvs , cu deosebire pe cei din provinciile alipite, fie din Basarabia , Bucovina, sau Ardeal, să examinați constatările mele , la lumina adevărului, dincolo de orice resentiment de partid, fiind convins că-mi veți da dreptate , **pentru că orașele din Ardeal**

- așa este și în Basarabia și în Bucovina - **nu sunt expresiunea etnicului regiunii ; orașele din Ardeal sunt creațiuni meșteșugite , făcute ad-hoc , pentru a afirma o idee de stat străin.** (aplauze PNA)

În trupul nostru , în etnicul românesc , s-au înfipt ca niște piroane în carne, aceste orașe din a doua jumătate a veacului al XIX-lea,

improvizate de **planul de la Budapesta** și, ca stâlpi de teritoriu , au instalat o rețea a unei orientări care nu avea nimic a face cu noi, ba, dimpotrivă, era ostilă nouă. (aplauze PNA)

Aceasta este realitatea și vă întreb pe dvs. , dincolo de orice scrupul teoretic, nu era , oare datoria noastră , atunci când am început să guvernăm această țară,

să pornim un proces de reparație al nedreptății seculare și numai după aceea să evoluăm spre această concepție de libertate municipală . de a îngloba pe toți și de a admite o platformă de manifestare egală pentru toată lumea ?

[-----]

Oct.Goga / 3 mart.'34

▣ **Consiliile comunale din orașele ardelenesti**

"Îmi voi permite să vă pun în față situația **consiliilor comunale din municipiile din Ardeal** și din anumite municipii din Basarabia , pentru ca , din acest examen sumar , însă categoric ,dvs înșivă să trageți concluzia . **vezi liste nominale la fișier PNA-Goga**

/ **Sighetul Marmăției** -

Cu toții sunt 32 de membri , dintre care numai 6 sunt români .

/ **Satu Mare** : 7 români , 19 maghiari, 6 evrei .

Lista funcționarilor publici : 38 funcționari români , 63 -magiari .

/ **Bălti** . Județ dintre cele mai românești din Basarabia.

Are 410.000 locuitori, din care 58.000 orășeni.

Din cei 410.000 , 40-50.000 sunt evrei (altă naționalitate nu este) .

Evreii reprezintă 25 % din populația orașului și 0,40 % din populația rurală.

În consiliul comunal : **13 români și 26 de evrei** (proporție inversată !)

Să nu se vadă în această atitudine a mea un act de xenofobie .

Dar vă întreb : există un român care , în această populațiune , **îmbibată încă de teorii bolșevice, care cu arma în mână au luptat**

împotriva armatei noastre, să vadă un județ românesc sub o asemenea conducere ?

Cred că nu.

/ **Arad** . Situația este jumătate -jumătate .

/ **Hotin** : dintr-un consiliu format din 32 de membri , este 1 român

/ **Orhei** -aceeași situație nenorocită .

/ **Șimlău, Salonta** - aceeași situație .

/ **Beiuș** . Este un oraș cu mari tradiții românești. Pe vremea stăpânirii ungurești, la Beiuș era era unul din cele 4 licee românești , era o puternică viață bisericească.

Elementul unguresc se insinuase numai pe calea in joncțiunii administrative, adică funcționarii.

Astăzi, în consiliul comunal , sunt 6 români, 4 unguri, 2 evrei

/ **Cluj** . Prin mari eforturi, sunt jumătate români , jumătate minoritari .

Numai că românii sunt pulverizați în diverse partide, iar minoritarii sunt solidari.

De aceea, la ultimele alegeri comunale, românii și-au dat mână cu mână , și astfel s-a ajuns la acea juma-juma ...

/ **Chișinău** . Capitala provinciei . Ar trebui să radieze peste prouincie ...

În consiliul comunal : **17 evrei, 12 români, 5 ruși, 1 bulgar , 1 grec.**

Din totalul de **578 funcționari : 320 ruși, 18 evrei și ... 78 români (băștinași și regăteni)** , din care doar **43 funcționari medii și 35 servitori.**

/ **Oradea - Mare** . Nu este un oraș cu trecut "unguresc " Acolo este o populație evrească .

Dar , în jud.Bihor , **românii** sunt într-un număr copleșitor de mare .

În consiliul comunal sunt : **8 români și 24 minoritari .**

[-----]

O.Goga / 3 mart.'34

30 b) Gr.Iunian (PRT) , comunicare : arestarea lui Nae Ionescu , 6 mart.'34

// rolul lui Titulescu în arestarea și rearestarea lui Nae Ionescu //

// despre represiuni, arestări ; despre proces //

Virgil Madgearu - se asociază întrebării ; apără pe Titulescu ;

Virgil Madgearu

▣ **Intervenție - pentru intrarea în legalitate**

▣ **Protest pentru implicarea lui Titulescu .**

" Se aduc mereu **înterpelări în legătură cu arestările** făcute în urma **odiosului atentat de la Sinaia** .Necunoscând chestiunile pendinte , **nu ne putem pronunța dacă este sau nu admisibilă arestarea unor oameni , fără instrucție sau ordonanță de urmărire .**

Oamenii sunt arestați și nu li se spune de ce , apoi sunt eliberați , fără să li se spună de ce au fost arestați și liberați dnii Nae Ionescu și ceilalți ,

Întrebarea : **cine răspunde oare de arestare ? Pentru ce sunt liberați și iarăși arestați ?**

Acest joc nu poate fi tolerat când se acoperă cu actul de guvernământ , în dosul căruia se fac abuzuri . **Noi nu mai putem să admitem continuarea acestui sistem** și de aceea

rog pe d. **președinte al Consiliului de miniștri să lămurească țara ,**

pentru ce au fost liberați și pentru ce au fost rearestați d-nii Nae Ionescu și ceilalți ?

Cu acest prilej însă , **țin să protestez în contra insinuării** făcute de la această tribună de către d.**deputat Iunian** , în legătură cu **rolul pe care l-ar fi jucat d.Titulescu în arestarea sau liberarea d-lui Nae Ionescu și celorlalți.**

D.Titulescu **reprezintă prea mult în această țară** , în apărarea intereselor țării noastre în străinătate , pentru ca să nu înceteze această campanie de insinuări, care se face contra persoanei d-sale, **amestecându-l în lupta dintre partidele politice.**

D.Titulescu este un om mai necesar țării , **decât toți pretențioșii** , cari se ridică în numele ideilor generoase ; d.Titulescu are atâtea merite înscrise la activul său ,

încât este crimă ca să încercăm să-i micșorăm personalitatea.

De aceea , **vă rog să vă uniți în protestul acesta** de a amesteca mereu în luptele politice **numele dlui Titulescu** . D.Titulescu este ministrul de externe în afară de partidele politice , ministrul de externe cum a fost și **în guvernarea liberală** de mai înainte , ministru de externe și **în guvernarea noastră , și-l dorim ministru de externe permanent al țării noastre** , dl Titulescu să fie lăsat în afară de luptele politice ; (**aplauze la PNT, la PNL , la alte partide și pe banca ministerială**) și **toți domnii cari nu mai pot dormi** din cauza marelui reputații a dlui Titulescu, sunt invitați pentru ultima oară **să se astâmpere .** "[-----]

Vict.Iamandi / 6 mart.'34

▣ **Dificultățile investigațiilor**

▣ **Răspunderea partidelor politice**

▣ " Polițele " către Nae Ionescu

(Madgearu, Goga, Argetoianu, Iamandi ș.a.)

Și onoratul d Madgearu puneă întrebarea **cine ordonă liberarea** deținuților și **cine arestarea lor ?**

" **Vă dau un singur răspuns : justiția** . Aceasta este justiția pe care o avem și are asupra ei **întreaga sarcină a punerii la punct** a acestei chestiuni.

Nu s-a putut termina procesul , așa cum ați fi vrut dvs , **pentru că este mult mai larg decât credeți dvs** . Și sunt convins că , **în fond, dvs vă dați seama de toate aceste dificultăți pe care le au organele respective ale justiției militare** , ca să pună la punct întreaga problemă Dvs , după ce , **unii , ați încurcat lucrurile [vizat PNT]** ,

și **alții le-ați încurajat și susținut** , [vizat Goga, ș.a.]
acum veniți și ne faceți nouă proces (aplauze vii la PNL)

Încercați a uita că origina acestui proces **este o crimă fără precedent** a cărei victimă a fost **un mare om al țării acesteia**.

[-----]

- **Virgil Madgearu** : Mulțumește subsecretarului Mavrodi pentru precizările făcute [în legătură cu neimplicarea lui Titulescu]

Cât privește **aprecierile lui Iunian** , " **Nu mă interesează niciodată părerile lui Titircă Inimă Rea al politici românești** " (ilaritate)

Virg.Madgearu / 6 mart.'34

31.) Eug.Titeanu (raportor Răspuns la Mesaj) , discurs -concluzie , 6 mart ' 34

(DAD, MO 18, șed. din 6 mart.'34, p. 619 - 629 - lipsă fraza de începutul)

// Alegerile : cauzele înfrângerii PNT //

// Guvernarea PNT : declarația ; regiile autonome ; finanțele publice ; administrația ; armata ; stat țărănesc ; etică politică //

▣ Cauzele înfrângerii PNT în alegeri

"**A fost înfrântă** , întâi de toate , **politica echivocului** .

Vedeți, d-lor, **în Ardealul aceasta** unde biruința național-liberală reprezintă incontestabil un efort de unificare , **dvs ați înscăunat o ciudată politică de echivoc** și , aș putea spune, **o ciudată politică de absenteism politic**. Se petrec lucruri bizare în partidul dvs. Nu vreau să am indiscreția de a mă uita pe gaura cheii , sau de a face , ca în tinerețe, reportajii gazetărești.

- **M.Ghelmegeanu** : Fiindcă am putea să avem și noi aceeași indiscreție .

- **Titeanu** : La noi ați vedea o splendidă armonie și o impresionantă solidaritate

Dar, d-lor, **în partidul dvs din Ardeal totdeauna este cineva absent** :

când **dl Maniu este la Bădăcin**, dl Vaida este la partid ; când dl Maniu apare la partid,

dl Vaida este la Valea Seacă . (ilaritate , aplauze la PNL)

Vedeți dvs , acest **gandhism politic** , această permanentă **politică de absență**,

încurcă puțin sufletul clar al românului, fiindcă **românul** , mai presus de toate, peste toate iezeitismele și abilitățile, **este latin : îi place claritatea și atitudinea răspicată** ; românul nu înțelege nimic din ceea ce se întâmplă la dvs .

"A doua explicație . **A fost înfrânt** - și aceasta este mai interesant -

principiul regionalismului , eroarea aceea funestă pe care ați reprezentat-o atâta vreme .

(aplauze la PNL) Peste tot ce poate însemna ostilitate de partid, **noi știm ce înseamnă** ca diversitate , ca posibilitate de demagogie și de activitate politică , **ramura dvs țărănistă , cu care ne vom întâlni în bătălii** , poate, **serioase** .

Totuși, cu desăvârșire loial, dar mai presus de toate **pe linia națională**,

aplaud înfrângerea ramuri ardelene pentru eroarea regionalistă pe care a reprezentat-o , intoxicând viața publică a acestei țări . (aplauze prelungite la PNL)

[-----]

Eug.Titeanu / 6 mart.'34

▣ Declarația PNȚ

" Declarația PNȚ , la prima lectură , în afară de partea electorală , poate să surprindă , și surprinde nu prin îndrăzneală , **suprinde prin candoarea ei.**

" PNȚ face o declarație , compusă din două părți : **o parte politică și una economică.**

Reformă constituțională

"În partea politică se eșafodează câteva **vagi considerații de ordin constituțional** și se vorbește **de anumite cerințe de ajustare a textului constituțional .**

Evident, nici o lege nu este etrnă . A spus-o chiar la votarea Constituției , Ion ICBrătianu .

Dar nu e comic de a proclama Constituția vinovată de situația actuală ?

Constituția , iată țapul ispășitor ! Cea mai facilă **derobare a PNȚ de la gravele răspunderi !**

" D-lor, am citit declarația , dar am mai citit ceva : am mai citit și discursurile repetate ale dlui Mihalache , în acest domeniu.Vă mărturisesc un lucru : între atitudinea fermă și hotărâtă , între ideile preconizate de dl Mihalache și textul sibilinic al declarației , eu nu văd o similitudine perfectă. **DIMihalache este** - a spus-o în repetate rânduri -

pentru o schimabare a compoziției Senatului , pentru un Senat corporativ. "

" **Declarația partidului, declarația oficială , vorbește vag** de necesitatea de a aduce **o reajustare a Constituției** fără însă să indice **nici deziderate , nici formulele .**

Și atunci , vedeți , nu se poate discuta aprofundat această problemă , fiindcă se pune o chestiune prealabilă; aceea de a ști , **dacă** **partidul , în totalitatea sa** - mai ales când știm ce **frământări au fost pentru redactarea acestei declarații - se găsește sau nu de acord cu șeful său.**

O întrebare firească când e vorba deacest partid !

Politica economică

" Dar se mai găsește încă ceva în această declarație : se mai găsește **o apărare caldă a politicii economice practicate de PNȚ .**

Obiceiul a fost în Parlament că , de câte ori un partid citea declarația , acela care o citea să fie șeful partidului. Dl Mihalache se găsea pe acele bănci , dar **dl. Mihalache n-a venit să citească această apărare a politicii economice ;** și , ca să aibă mai multă siguranță , că într-adevăr va fi citită , am văzut venind aici la tribună pe secretarul general al partidului , pe fostul ministru Madgearu. **D.Madgearu a găsit că este , poate , mai prudent, să vină să citească d-sa acest pasagiu de auto-apărare !**

Doamne , bine a făcut ! **Ce conține acest pasagiu ?**

Eug.Titeanu /

▣ Administrația PNȚ

▣ Regiile autonome

[LD : mare bucluc cu regiile astea autonome. Cred că pe atunci ... acestea realmente erau printre puținele vaci de muls. Așa că ... nu știu dacă nu se reduce totul la punerea mâinilor pe ele. Poate greșesc, dar cred că ... acestea erau "fiefurile" pentru clientela politică. sau poate nu, și erau doar speculații politicianiste . Învinuirile sunt atât de reciproce, atât de perpetuie, încât... eu doar le voi consemna]

"Cred că este interesant să-l citim . **Conține o apărare a regiilor autonome.**

Vedeți , o apărare a regiilor autonome ! Deosebirea dintre noi și d.Madgearu este aceasta :

orice este bun în creația unui guvern , poate să fie menținut de noi sau adoptat ;

tot ce este greșit , tot ce reprezintă risipă , va fi dărâmat .

Dar noi nu dărâmăm cu idei preconceptuate și nu practicăm acea politică a "târnăcopului" ,

așa că , **această apărare inoportună a regiilor autonome era de prisos,**

pentru că **politica noastră** în materie de Regii autonome va fi, mai întâi, **o politică de atentă examinare a lor și a gestiunii lor,** și numai în cadrul experiențelor nefaste care s-au făcut, ele vor fi , într-adevăr , **dărâmate sau reorganizate .**

Războiul nostru nu este un război de principii , este mai ales **un război de practică.**

În ce privește **principiile** acestor regii autonome, **dl Madgearu le apără ,**

lăudându - le **elasticitatea și randamentul comercial ,**

făcând cu patimă **procesul administrației de stat** sau al administrațiilor cointeresate

[-----]

Nu este un război de principii , este un război de practică, fiindcă **Regiile autonome**, indiferent de funcționarea lor, indiferent de gestiunea lor, **în spiritul public și în spiritul larg al maselor , au reprezentat o sfidare . (aplauze la PNL)**

Acest caracter de **sfidare le-au făcut odioase , prin risipa lor.**

Mi-ar fi foarte ușor să citesc niște date . De pildă , într-un an și jumătate , până la 1 mai 1931,

tantiemele și jetoanele încasate la consiliile de administrație ale Regiilor autonome , se ridicau la **126.000.000 lei . (Exclamații)**

Fiecare membru încasa , aproximativ 350.000 lei.**Treizeci de privilegiați , Almanahul Gotha al Partidului Național-Țărănesc**, încasau salarii care se ridicau de la **1-5.000.000 anual . (Exclamații)**

"Vedeți de ce **facem războiul practicei** de până acum , **nu războiul principiilor** , în sine , pentru că **noi nu venim cu "târâncopul"** , cum au venit d-lor.

Pretutindeni, unde noi vom întâlni **o gestiune** care , într-adevăr, să răspundă necesităților de supletă comercială , pretutindeni unde vom întâlni instituțiuni cu randament comercial și instituții viabile, fiți siguri că, **despoliticianizate de cadrele lor conducătoare , acestea vor fi menținute . Noi nu vom răspunde prin dărâmare sistematică, cum au procedat d-lor cu instituțiile noastre** de utilitate recunoscută.

Multe din creațiunile d-lor vor putea să fie menținute , însă, cu greu." [-----]

Și PNL a avut regii autonome. Spre ex.CFR . Acolo , toți membrii consiliului de administrație încasau, anual, în 1928-1929 , 1.157.000 lei , iar după un an , **consilierii PNȚ încasau... 7.000.000 (1930) , apoi 12.000.000 (1931)**

Este posibil ca , în statul acesta , **regiile autonome**, care reprezintă **parți defalcate din bugetul statului, statutul să nu aibă nici o posibilitate efectivă de control ?**

Nici astăzi, **Ministerul de Finanțe nu are date** totale privind **C.A.P.S -ul , R.I.M.A , R.E.A.Z**

Vrem să facem un control , dar nu putem să-l exercităm, **pentru că partizanii d-lor, baricadați în acele celule de autonomie, de speculă și de sfidare , refuză să se supună unui iomplu control de gestiune.**

De aici, **grija constantă a statutului de a despoliticianiza acest sistem parazitar și de a face raclajul general al clientelei electorale pe care ați plasat-o în aceste odioase consilii de administrație "** (**aplauze prelungite la PNL**)

[Eug.Titeanu](#) / 6 art.'34

▣ Administrația PNȚ

▣ Finanțele publice

[LD : **întru totul de acord cu Titeanu, înainte de a-l citi concluziile, comentariul meu a fost similar . Știind ce "capacitate" era Titeanu, m-am autoflatat pentru flerul meu, mai ales în chestiunile economice]**

" Dar partea economică din **declarația PNȚ** cuprinde și o notă cu totul deosebită , care merită să fie relevantă, pentru **redactarea ei stilistică** și pentru **abilitatea politică** pe care o cuprinde . **D.Madgearu vorbește de ce a făcut ; dar mai mult de trei sferturi din acest fragment de declarație economică , cuprinde ce avea de gând să facă .**

"La prima lectură a acestei declarații , ai impresia că **PNȚ a consolidat toată economia națională și a consolidat definitiv finanțele statului .**

Făcând puțină analiză a textului, vezi însă că **totul se reduce la abilități stilistice.**

Între altele, **dl Madgearu spune : < pregăteam astfel țara ca să poată face față împrejurărilor economice... > ; < plănuiam o reformă adâncă a Băncii Naționale ... > ; < elaborasem un program de mari lucrări de construcții ... > ; < urma să se realizeze, în sesiunea de toamnă , echilibrarea bugetului și reformele financiare > < aveam de gând să aducem o lege ... > ;**

Tot fragmentul acesta de declarație economică din **declarația PNȚ , oscilează între "pregăteam" , "prevedeam" , "voiam" , "doream" , "plănuiam" , "concepeam" .**

"Dar noi avem dreptul să întrebăm : în cinci ani , cât timp PNT a guvernat aproape fără întrerupere această țară, doctrinarul și gânditorul dvs economic nu putea să iasă din faza aceasta a lui "plănuim" , "concepeam" , "doream" ?
- **Voci PNL : Încasam ! (ilaritate)**

Eug.Titeanu / 6 mart.'34

▣ Regimul PNT

▣ Armata

▣ Politica industriei de apărare

"**Prea se spune acolo ușor [în Declarația PNT]** de către PNT că **fraza aceasta** din Mesaj și fraza din proiectul Adresei de Răspuns la Mesaj, **este un simplu angajament retoric** și reprezintă **un simplu examen de elocvență ; prea se spune acolo ușor ce a făcut PNT pentru armata acestei țări.**

Sunt lucruri care nu se pot aduce în discuția acestei Camere , în mod public.

Nu vă voi prezenta acum statistici și nu vă voi prezenta documente.

Starea în care se află armata noastră , toți oamenii de răspundere o cunosc.

Dar, raportându -mă la tot **ce a însemnat politica industrială a PNT** , am să amintesc aici numai câteva lucruri .

"Politica armamentului - practică la noi - **prevedea întâiu încurajarea industriei metalurgice de război ; prevedea încurajarea industriei de avioane și prevedea o politică de preparare a mijloacelor noastre de apărare , în materie de război cu gaze.**

"Îmi aduc aminte de ședița aceea , când - de pe banca rămasă pe veci pustie - fostul nostru președinte , regretatul **Ion Duca** ,

a ridicat chestiunea armamentului și a făcut procesul PNT .

"Noi am făcut , în 1928, o politică precisă , hotărâtă, în această privință, am aruncat bazele industriei de război, și în materie de avioane și în materie de munițiuni.

Au fost poate unele greșeli. Datoria dvs era de a repara detaliile , în tot ce era eroare , de a menține însă linia generală. N-ați făcut-o . **Ați declarat război acestei politici , ați dezarticulat și dărâmat** tot ceea ce reprezenta posibilitatea noastră de apărare națională.

Nu am decât să mă refer la **fabrica de munițiuni Copșa -Cugir**,

ca să vă reamintesc că **utilajul ei , în valoare de peste 200 milioane lei , a fost lăsat în rada portului Constanța timp de 5 ani**

N-am să reamintesc **războiul pe care l-ați declarat industriei de avioane și a celor de război cu gaze .**

"Aici găsim tot sectarismul practicat de PNT în politica lui. "

[----- **statul "țărănesc" - statul " armoniei sociale "** -----]

"Iată de ce , d-lor, **sectarismul dvs îngust , elocința aceasta facilă și electorală**

a " industriei parazitare " , noi o considerăm **literatură de manifest electoral,** dar **refuzăm d-lui Madgearu** insulta de a crede că este elaborarea cugetării d-sale politice "

Eug.Titeanu / 6 mart.'34

▣ Stat țărănesc ?

▣ Stat al armoniei sociale

" Dincolo de această politică [**sectaristă , antiindustrialistă**] imediată însă, se pune și o **problemă de ideologie .**

" Dvs , d-lor, **ați lansat formula demagogică a statutului țărănesc .**

Desigur, poate să prezinte această formulă **anumite avantaje electorale.**

Nu prea s-a văzut recolta voturilor , însă.

" **Noi, în această privință, ne mulțumim cu contingentele electorale pe care le avem, și,**

conștienți de rolul nostru în acest stat , **refuzăm orice demagogie.**

Ne proclamăm și rămânem un partid de armonie socială , care înglobează, integrează și armonizează **interesele tuturor claselor.** (aplauze la PNL)

Noi **nu vom asmuți** niciodată , **nu vom determina mersul stelor împotriva orașelor**, după cum **nu vom impune tirania orașelor asupra satelor.**

" Dar vă întreb , și **întreb** mai ales pe cei care sunt **regizorii gândirii dvs politice**, pe toți **cei care elaborează** , în cercul dvs de studii, **corpul de doctrină :**

dacă , dincolo de tot ceea ce reprezintă frământarea noastră de astăzi , **ar privi peste câteva decenii și ar ține seama de contingentul de mărire** ale acestei populațiuni rurale , care este 1,56 % pe an, **cum putem noi rămâne** , cu posibilitățile pe care le avem , din fericire , **un stat exclusiv agricol ?**

"Dar mai întâi, **este o eroare capitală** , chiar pentru o zi.

Noi nu suntem stat exclusiv agrar, și țara "**eminamente**" **agricolă** , de care vorbiți.

Evident, **suntem o țară de țărani** ; evident, populația acestei țări este compusă din **80% țărani**, și **toți avem obârșie țărănească.**

Dar dincolo de această problemă , **este problema zilei de mâine.**

Contingentul acestei populații se mărește anual cu 1,56 % ; când populația acestei țări se va fi dublat , într-un numără oarcare de decenii, **eu vă întreb :**

în afară de teoria grădinilor lui Semiramis , **cât veți mări întinderea acestui pământ**, reșezând **alte spații cultivabile** deasupra teritoriului național, ce soluții veți găsi dvs pentru **brațele muncii rurale ?**

Ce soluții veți da dvs , când satele acestea nu vor fi îndeustulate de propria lor agricultură și **cum este posibil să neglijați toate posibilitățile noastre industriale de astăzi** , toate **zăcămintele miniere** , pe care le avem, și toate **bogățiile naturale ?**

" Dvs , dlor , faceți o politică sectară și demagogică ,

o politică eșalonată pe termen scurt, o politică de miopie voluntară

care , poate , evident , să corespundă anumitor necesități de moment,

dar nu o politică care îmbrățișează perspectiva largă a posibilităților de dezvoltare ale acestui stat . (aplauze la PNL)

Și este normal să fie așa. Este normal pentru că **dvs sunteți un produs al ultimilor ani**, sunteți un produs **care nu se știe încă în ce măsură nu este accidental.**

dar noi, care avem în spate **o întreagă tradiție** , noi care **am făcut ceva, deceniu de deceniu**, în această țară, **cei tineri, știm ce au făcut cei bătrâni.**

și **purțăm comoara aceasta în sufletele noastre (aplauze la PNL) ,**

noi care **privim persepctiva aceasta dindărăt**, minunată și glorioasă **perspectivă de istorie,**

avem nu numai dreptul , dar avem datoria să descifrăm perspectiva viitorului ,

asigurând **linia normală de evoluțiune a acestei țări (aplauze la PNL)**

"Iată de ce , d-lor, **sectarismul dvs îngust , elocința aceasta facilă și electorală**

a " industriei parazitare " , noi o considerăm literatură de manifest electoral,

dar **refuzăm d-lui Madgearu insulta de a crede că este elaborarea cugetării d-sale politice "**

Eugen Titeanu / 6 mart.'34

▣ **Apel la clarificare ideologică**

▣ **Apel la poliție etică**

▣ **Invitația la rotativă a PNȚ**

[LD : este în acest demers " transparent" a lui Titeanu , **o mărturisire , o dorință, o decizie a PNL ... la reconcilierea cu PNȚ ? ; la acceptarea PNȚ ca partid demn de rotativă guvernamentală ? ; la solidaritate democratică față de forțele extremiste ?**

Era posibilă această reconciliere ? Eu știu ce a urmat .Întrebarea retorică

are doar scopul de a detecta eșecul acestei solidarități , cauzele, miopiile, vinovățiile .

Pe care eu trebuie să le urmăresc de la ivire și în evoluție .]

"După cum vedeți, **lucrurile ce ne separă** sunt **lucruri de modalitate**.

Sunt unele **chestiuni de program**, unele **adversități normale** ;

unele **metode condamnabile** , pe care noi vi le reproșăm și pe care , poate , pe nedrept, ni le reproșați dvs., nouă.

Ca mare partid de masse, noi nu numai că **nu vă refuzăm dreptul de a guverna** această țară, dar , mai mult decât atât, **vă dorim o revenire de la erorile capitale și nefaste** în care plutiți acum și **o lămurire utilă , o lămurire ideologică, o lămurire de echivoc, o lămurire de personal politic.**

De ce spun aceasta ? **Vă spun aceasta cu toată seninătatea și fără nici o ostilitate.**

O lămurire în ce privește **cadrele dvs. politice**, fiindcă am convingerea că, în această țară , **cu toții am fi vinovați** , dacă nu am avea tăria , dacă nu am avea îndărătnicia de a duce , cu neclintită intzransigență , **o politică de poliție proprie** , în organizațiile noastre .

(**apaluze la PNL**)

"Mă refer , d-lor, **la acele nume** pe care le-am calificat și le voi califica , invariabil, până la obsesie **"nume de rezonanță penitenciară "**

Numele acestea **care au împodobit viața noastră publică** din ultima vreme.

lată ce macină, în primul rând , **marele forțe de guvernământ și prestigiul partidelor.**

Ceea ce trebuie **să scoatem din convingerea opiniei publice**,

este **infama legendă care se multiplică și se amplifică** de către cei interesați ,

că politica de rotație sau **politica acelor care servesc cauza constituțională** ,

nu ar fi altceva decât **o morișcă a complicităților și a reciprocei toleranțe** . (**apaluze la PNL**)

Împotriva acestui lucru, noi vă cerem , de aceea, **să faceți întâi poliția propriului dvs partid**, pentru că acela care nu știe să o facă singur , **va fi silit să o accepte pe a adversarului ."**

(**apaluze la PNL**) Eug.Titeanu / 6 mart.'34

32.) Ion Nistor (ministru secretar de stat) , discurs final la Mesaj, 6 mart.'34

(DAD, MO 18, șed. din 6 mart.'34, pag. 627 - 634) **Discurs integral, fișier PNL**

I.Nistor / 6 mart.'34

▣ **Parlamentarismul**

"**Pătruși de adevărul** acestui tainic însă imperios glas al timpului , **purtătorii de cuvânt ai celor mai multe partide de opoziție** , s-au hotărât să **reducă cuvântările lor** la Mesaj, la simple **declarațiuni de principii și de program** . "

C.Argetoianu , a fost în **notă justă** , când a dectat categoric că

< **țara cere soluții nu discuții** > [**LD : nefericit exemplu !**]

Madgearu, G.Brătianu, Grigore Iunian , dr Isăcescu (dr. Lupu) - au declarat **adeziunea lor la regimul parlamentar și democratic** , considerându-l cel mai potrivit pentru dezvoltarea politică normală a României .[-----]

I.Nistor / 6 mart.'34

▣ **Constituția**

"**Unii oratori** au mai preconizat și **modificarea Constituției** , în sensul programului lor politic. [-----]

Deviza guvernului nostru este : **legi puține** , dar **bine studiate și prompt aplicate** .

În condițiile acestea , este firesc să **nu ne gândim serios la modificarea Constituției** .

Constituția , ca orice operă omenească, **ar putea fi și ea modificată** ,

dacă **nevoile de dezvoltare ale națiunii ar cere-o imperios.**

" Pentru moment, **aceste nevoi nu se evidențiază** .

De aceea, **planuri de modificare nu intră în preocupările guvernului ."**

(**Aplauze prelungite la PNL**)

I.Nistor / 6 mart '34

▣ Legiferare - legiferomanie

" Suntem poate **singura țară în Europa** care suferă de **legiferomanie acută**.
În anii din urmă, **corpurile noastre legiuitoare au bătut recordul** în privința aceasta.
Lumea a început să creadă că în **România** nu se administrează ca aiurea,
ci **se legiferează pe capete** ...

Legiurile noastre au ajuns într-un haos , în care aproape nimeni nu se mai poate orienta.

Tendința tuturor este de a modifica legea , nu de a o aplica.

Mania aceasta de legiferare trebuie să înceteze !

Deviza guvernului nostru este : **legi puține , dar bine studiate și prompt aplicate .**

În condițiile acestea , este firesc să nu ne gândim serios la modificarea Constituției .

[-----]

I.Nistor / 6 mart.'34

▣ Doctrina națională

▣ Doctrina naționalistă

Cele mai multe grupări din Cameră, stau , **ca și noi**, pe temelia **regimului democratic-parlamentar** și se deosebesc de noi **doar** prin **concepțiunile lor social-economice** și prin **metodele de aplicare** a acestor concepțiuni.

Așa , PNT, PT a dr.Lupu, gruparea dlui Gh.Brătianu, gruparea d-lui Lunian, și Liga Agrară a lui Argetoianu .

"În opoziție cu aceste concepțiuni, stau în Cameră **două grupări politice** :
Partidul Național Agrar al dlui Goga și **Liga Apărării Național Creștine**.

DI Octavian Goga se complăce în propovăduirea unui **naționalism integral, grefat pe principiile de autoritate dictatorială ,**

iar dl ACCuza este **autorul cunoscutei doctrine antisemite ,**
expusă pe larg de dnii deputați Cătuneanu și Cuza "

[LD : **Pe cât de slab mi s-a părut prima parte a discursului, pe atât mai puternică impresie mi-a făcut această parte .**

lată , în sfârșit, **o abordare** care mi se pare cea mai **potrivită, cea mai lucidă,**
cea mai **obiectivă** , și sunt bucuroasă că vine de la un istoric !

Să fii naționalist, fără să poți fi etichetat xenofob sau extremist !

Cred că este **cel mai teribil proces făcut politicii " porților deschise" ,**
promovată de guvernările PNT. Iar eu am ajuns la aceeași concluzie.]

I.Nistor / **Nedreptățirea românilor**

" Este fapt incontestabil că **și la noi , în România** , ca și în alte țări,
se remarcă o tot mai accentuată recrudescență a ideii naționale .

Cauzele acestui fenomen politico-social sunt **multe și felurite** . Să insistăm puțin asupra lor.

Criza economică a sleit mijloacele de producție și de câștig și a determinat
pauperizarea statutului și a societății.

În condițiile acestea triste , **nu trebuie să ne mire dacă elementul românesc ,**
alcătuitor de stat , purtătorul tuturor greutăților , **apărător** de granițe și **creator** de cultură
și civilizație , în aceste hotare , **se vede strâmtorat , nedreptățit** în parte **și eliminat**
de la toate bunătățile și îndemănările pe care această țară le poate da cetățenilor ei .

Și cum, **o îndeungată evoluție istorică** a voit ca **elementele alogene**
- cu deosebire în provinciile alipite - **să ocupe și să dețină pozițiuni și situațiuni sociale și**
economice mai favorabile decât elementele băștinașe ,

rămase veacuri întregi, legate de glie,

pentru ce ne-am mira , văzând afirmându-se tocmai **această recrudescență națională ?**

" **Mobilul adevărat al acestei recrudescențe** , din ce în ce mai accentuate ,

nu poate fi nici intoleranța religioasă , nici ura de rassă,

ci ea pornește din nedreptatea și umilința

pe care **elementul autohton continuă să le îndure** de la o vreme încoace.

Românul băstinaș cere - și cu drept cuvânt - **dreptate în țara lui** ,

pe care el a creat-o , el o susține cu muncă și ostenală și pe care tot el va fi chemat să o apere când va ajunge în primejdie.

"Văzând efectele acestei nenorocite stări de lucruri , să examinăm nițel și cauzele care le-au produs. Mi se va răspunde că aceste cauze au pornit din criza economică . Este adevărat ; nimeni nu contestă acest adevăr.

I.Nistor / **Greșeli în protejarea elementului românesc**

Dar nu este mai puțin adevărat că , **pricinile care au pornit din criza economică** , au fost înăsprite și **prin nepriceperea și neglijența guvernelor trecute** .

"Cum voți ca aceste cauze să nu se înăsprească , când **legiuirile pentru scutirea și apărarea elementului autohton în întreprinderile industriale s-au modificat în defavorul românilor ?**

Cum să nu se nască nemulțumiri , **când s-au închis sute de stabilimente industriale** , unde mii de indigeni își puteau agonisi în mod onorabil pâinea de toate zilele , pentru ca , în schimb , **să se facă comenzi de miliarde în străinătate** , iar **uzinele noastre să rămână închise și muncitorimea muritoare de foame ?**

Cum să nu sporească și să se înmulțească aceste nemulțumiri , când **procesul de introducere și reinstalare a elementului românesc în serviciile publice a fost oprit și încetinit** , în loc să i se fi dat cuvenita amploare ?

Cum putea să nu se alarmeze lumea , văzând cum **bogățiile statului și principalele lui izvoare de câștig erau concesionate la străini ?**

Produsele monopolului , chibritele , telefoanele și chiar construcțiile de șosele **au fost date pe mâini străine**

Concomitent cu punerea în aplicare a actelor de concesiune , **au năvălit în țară mii de de străini , așa ziși "tehnicienii" , pentru a ocupa locurile și a slei câștigurile ce reveneau de drept fiilor acestei țări**

Cum putea oare conștiința românească să nu reacționeze când vedea că , oameni de import , fără rădăcini în țară , **se înfingeau tot mai adânc în izvoarele de resurse ale statului , acapărându-le în bună parte**

și dând impresia **că am ajuns o colonie** , cu rolul de stăpânire al Românilor din ce în ce mai eclipsat , cum observă , pe drept cuvânt , a un orator de la această tribună . (**Aplauze prelungite la PNL**)

Și dacă mai avem în vedere că opnia publică , pe drept , pe nedrept , bănuiește că aceste concesiuni - ca de altfel și comenzile în străinătate - **nu s-ar fi făcut fără comisioane grase** , vă puteți imagina **ce efect dezastruos și demoralizant au putut avea aceste acte și manipulațiuni asupra spiritului public , biciuit de necazuri și agitat de indignare !**

Unde mai pui că zvonurile acestea au rămas , până azi , nedesmințite îndeajuns și fără cuvenitele sancțiuni " (**aplauze**)

Credeți dvs că controlul străin , aplicat finanțelor țării , **n-a contribuit și el la crearea acestei atmosfere de nemulțumire și fierbere naționalistă ?** Desigur că da ! "

I.Nistor / **Agițațiile naționaliste**

" Din nenorocire , starea aceasta de spirit a fost mereu alimentată **de agitari de profesie** , care **umblau să o exploateze în folosul ambițiunilor lor politice** și al **visurilor lor dictatoriale** .

Agițațiunile se deslănțuiau sub ochii guvernului , care **avea datoria să le potolească** prin **combaterea exagerărilor și a denigrărilor** ce se colportau pe o scară foarte întinsă , în dauna prestigiului guvernului și a autorității de stat .

Dar opera de lămuriri și liniștire a opiniei publice nu s-a făcut.

Și de aceea s-a putut încetățeni credința **că în statutul acesta totul este putred și vândut străinilor** și că , prin urmare , **totul trebuie dărâmat** , pentru ca **o nouă viață să răsară din ruine.**

Starea aceasta de surescitare a sufletului românesc a ispitit pe mulți **la o rentabilă exploatare politică** . [-----]

I.Nistor / 6 mart.'34

▣ Programul de guvernare

[LD : Cred că I.Nistor a contribuit esențial la formularea Mesajului.

Stăpânește argumentarea logică a programului de guvernare, și , ceea ce este esențial, valorifică , potrivit și explicit , programul elaborat în cele 6 consfătuiri profesionale , reamintind perseverența lui propagare ce a secondat marile întruniri ale PNL de sub conducerea lui Duca. PNL putea fi contestat de la putere ; putea fi criticat din toate unghiurile ; un singur lucru nu se putea spune despre PNL : că nu avea program de guvernare !

Nistor pune astfel capăt speculațiilor cu care opoziția sa năpustit asupra Mesajului.]

[-----]

"Tineretul de la țară nu-și mai poate câștiga mijloacele de trai din agricultura primitivă și nerentabilă .

Tineretul de la orașe , nu mai găsește ocupație în industrie și comerț , care sunt în suferință din cauza crizei economice în care ne zbatem.

Tineretul de la munte , găsea ocupație la lucrări de pădure și la fabricile de cherestea .

Astăzi, fabricile sunt închise și muncitorii rămași în voia soartei

În regiunile petrolifere , schelele de petrol și-au redus producția, și un mare număr de muncitori au devenit șomeri . (aplauze la PNL)

Tineretul intelectual , care populează astăzi un număr neobișnuit de mare școalele noastre de toate gradele, se găsește în aceeași situație

Supraproducția de intelectuali a devenit amenințătoare .

Incapacitatea de absorbire și plasare a tineretului titrat , a devenit cronică .

Disproporția între absolvenți și plasați , devine tot mai mare .

Iar nemulțumirile de gaze și se concentrează mereu la suprafață , ca o emanație de gaze inflamabile ...

I.Nistor / Programe economice guvernamentale

" Măsuri grabnice se impun .

Unii preonizează dărămarea școalelor , într-o țară analfabetă .

Alții ridică din umeri și sfătuesc tineretul să aștepte , că le va veni și lor rândul.

Iar alții , se îndeletnicesc cu ațâțarea nemulțumirilor , căutând să le exploateze ,

pentru scopurile și ambițiile lor politice . [-----]

" O repercusiune nefavorabilă asupra situațiunii tineretului a avut, firește,

și politica nenorocită cu comenzi în străinătate a materialului nostru de război,

lăsând în paragină industriile indigene , unde mii de oameni - muncitori , mecanici și

ingineri - își puteau găsi existența lor. [-----]

"Tineretul intelectual este sortit să găsească aplicare în serviciile publice.

De ani de zile, calea aceasta i-a fost însă îngreunată și chiar închisă, prin faptul că locurile libere au fost ocupate , în cea mai bună parte, de elemente nepregătite .

În urma crizei economice , bugetul statului n-a mai îngăduit numiri noi, ci, dimpotrivă , s-a recurs la reduceri și desființări de posturi, mai ales în învățământ , așa că absolvenții școalelor noastre au rămas lipsiți de orice perspectivă de a găsi plasament în serviciile publice .

Situația aceasta s-a mai înăsprit și prin abuzul cumulului , care - cu toate legiurile ce s-au adus pentru combaterea și stârpirea lui - a rămas până astăzi neînvinș.

Este explicabil. Amărăciunea titraților rămași fără slujbă , sporește mereu când văd

cererile lor că sunt respinse , iar alții răsfățându-se în mai multe posturi , retribuite de buget.

"Or, dlor deputați, abuzurile acestea revoltătoare trebuie să înceteze o dată,

și eu sunt convins că guvernul va lua măsuri în consecință. (aplauze la opoziție)

[-----]

I.Nistor / 6 mart.'34

▣ Provinciile unite

[LD : și la acest capitol, Ion Nistor se dovedește un om cu vocație istorică și politică exemplară .

Subscriu la analiza și concluziile lui , fără rezerve.

Deplâng și acum că **nu toți omenii politici** din țara noastră , din păcate , mai ales **ardelenii și basarabeni**, nu au avut aceeași comprehensiune , sau **au avut-o prea târziu și s-au plătit cu grave consecințe**.]

" **Mai mulți oratori au atins în discuțiunile lor problema provinciilor unite.**

" **Alipirea** acestor provincii la țara mamă s-a făcut, precum se știe , în mod liber și independent , în memorabilele **adunări naționale** de la **Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia**. Pe temeiul acestor acte , provinciile au intrat cu drepturi depline și egale **în structura statutului român unitar** .

" **Constituția** din 1923, pe nedrept criticată de unii oratori de la această tribună , a venit **să consacre această contopire de drepturi și datorii** .
Prin aceasta, **actul unirii politice s-a consumat** . "

De această **stare de fapt** trebuiau să țină seama **oratorii care au criticat așa de aspru stările din noile provincii** . **Tendențele autonomiste ce se mai manifestă** , pe ici pe acolo, **sunt lipsite de temelii** , întrucât sub dominațiile străine din **Ardeal, Basarabia și Bucovina, n-au existat așezăminte politice naționale** , a căror **păstrare sau reînființare să fie cerute sau reclamate de cineva în mod serios**. [-----]

I.Nistor / Sub dominațiile străine

" **Bucovina** a fost o provincie de coroană austriacă ; **Basarabia** o gubernie rusească ; iar în **Ardeal**, românii **n-au fost recunoscuți** nici ca națiune politică, necum să li se fi îngăduit o altă organizație națională, pe lângă cea bisericească.

Organizațiunile administrative ale acestor provincii , **erau cu totul străine**, și adesea **ostile intereselor naționale românești** , așa că **dispariția acestor organizațiuni nu o deplânge astăzi nimeni**, și cel puțin conștiința națională românească de acolo ." (**aplauze frenetice numai la PNL**)

" **Lupta națională a românilor** în epoca de înainte de război , s-a desfășurat **pe temeiul etnic**, prin o curajoasă afirmare a **comunității de rasă și limbă** cu frații liberi din Regat .

Lupta pentru unitatea culturală a tuturor românilor , **susținută cu atâta succes de Academia Română** , a precedat lupta pentru unitatea politică înfăptuită la 1918.

Concomitent cu lupta îndârjită pentru limbă , s-a dat **lupta pentru pământ**, pe care noi, pe drept cuvânt, **îl considerăm românesc**, în întreaga sa întindere de la Nistru până la Tisa , și din înălțimea munților Maramureșului până la malurile DunăriiIalbastre . "

I.Nistor / România Întregită

" **Iar astăzi când** , prin sforțări comune , **această luptă seculară s-a terminat cu izbânda dreptei cauze românești**, **ar fi mai preferabil să ne bucurăm de ea, decât să ne adâncim în neputința unui criticism anihilant**, **care distruge inițiativa și paralizează orice acțiune vie și creatoare** .(**aplauze la PNL**)

" Ziceam că **unirea provinciilor s-a făcut de bună voie** , **fără condiții și pentru totdeauna**. **O revenire** , sub orice formă, fie chiar numai de **autonomie, ar fi o anomalie** și ne-ar pune **în desacord cu ritmul timpului**." [-----]

"Din toate aceste considerațiuni , rezultă că **suntem în ritmul vremii**, și că **politica preconizată de PNL de la Unire încoace** ,

în sensul unității politice și administrative a țării ,

a fost o **politică bine chibzuită** și, mai presus de toate, **în spiritul vremii și al interesului și aspirațiunilor naționale românești** " (**aplauze la PNL**)

[-----]

I.Nistor / Statutul minorităților

" **Iar cât privește Statutul minoritar**, pe care reprezentanții minoritarilor îl reclamă , nu pot decât să declar că **PNL** , după cum îmi este cunoscut , **n-a luat niciodată un asemenea angajament**.

Era deci bine dacă , **pentru obținerea acestui pretins statut** , dl Bethlen pune mai multă stăruință pe lângă **cei ce-i făgăduiseră un asemenea statut ,fără să-l poată da**.**[PNT]**

Guvernul stă pe punctul de vedere că cetățenii români , egali în drepturi și datorii , nu pot fi divizați în două categorii : cetățeni cu statut și cetățeni fără statut. Constituția prevede egalitate pentru toți cetățenii, fără deosebire de limbă și confesiune. Cererile echitabile ale minorităților au fost satisfăcute prin legiurile speciale , cum sunt : legea pentru regimul cultelor, legea învățământului minoritar și legea persoanelor juridice. În cadrul acestor legi, se pot satisface revendicările drepte ale minorităților etnice .

[-----]

I.Nistor / 6 mart.'34

▫ Destinderea politică

▫ Misiunea guvernării PNL

Destinderea

Mai mulți oratori din opoziție au amintit **destinderea** dintre **partidele politice cu răspundere** .
"Carastrofa de la Sinaia, a produs, după cum vă aduceți aminte,
o zguduire profundă în opinia publică a țării.

Sub impresiunea acestei tragice întâmplări,

a cărei jertfă a fost șeful guvernului și al partidului nostru,

președintele Consiliului, d-l G.Tătăărăscu, a crezut că este în interesul țării

să meargă și **să propună tuturor șefilor de partide o destindere** a raporturilor încordate .

Era bine să se procedeze astfel, fiindcă în clipele acelea ,

ordinea publică și liniștea țării păreau serios amenințate.

Regretăm că **gestul acela patriotic** al șefului guvernului

n-a fost înțeles de toată lumea , așa cum a fost el intenționat.

Destinderea dintre guvern și națiune , de care dl Madgearu făcea mențiune în declarația sa , se produsese în clipa în care PNL fusese chemat la cârma țării.

Semnificația gestului d-lui prim -ministru era evidentă pentru toți oamenii de bună -credință.

În clipe de grea cumpănă pentru țară, **adevărații patrioți trebuie să se ridice mai presus de preocupările de partid** și, în unire , **să-și întindă mâna pentru salvarea și apărarea ei. "**

(**aplauze prelungite la PNL**)

I.Nistor / 6 mart.'34

33.) Victor Iamandi (subsecretar Interne) , răspuns la interpelări, 10 mart.'34

// **protecția muncii naționale** //

(DAD, MO 21, șed. din 10 mart.'34, p. 710- 718)

[-----]

Victor Iamandi / 10 mart.'34

▫ Goga legea administrativă din 1925

Ocupându-se de naționalizarea orașelor , **Goga a adus în discuție legea administrativă din 1925.** Dar d-sa a fost atunci , dacă nu un colaborator direct , a primit și a votat acea lege .

După 10 ani ... a aruncat-o în arena vieții publice ca pe o "noutate , pe care brodează speculațiile

Legea aceea corespundea situației primului deceniu din România Întregită .

Ea prevedea , ca un corectiv, 3 consilieri de drept și dreptul ministerului de Interne

de a numi un primar din 3 consilieri recomandați, în conformitate cu interesele naționale ."

[-----**constituția**-----]

La 1925, s-a făcut un început de legătură directă între provincii .

Multe din **județele de dincoace de Prut au primit comune din Basarabia**

și mi se pare , că și **câteva județe de la Carpați au primit comune de dincolo de Carpați.**

Era un început ... La 1928-1929, guvernul PNT a modificat legea ,

revenindu-se la păstrarea intangibilității provinciilor ...în ce privește administrația.

Victor Iamandi / 10 mart.'34

▫ Goga Constituția din 1923

Goga a mers mai departe, și **a pus în discuție Constituția din 1923**, considerând-o **izvor al tuturor neajunsurilor și anomaliilor**, pe care le-a semnalat cu lux de argumente și date, etichetând-o ca **având un caracter "federativ"**

"Eu știu că la 1920-1921, **Partidul Țărănesc**, pe atunci **nefuzionat cu P.N.din Ardeal**, publica **o broșură** asupra **proiectului de Constituție**, și, un cuvânt introductiv al **prof.Stere**, în care, evident, cu destule citate și cu impresionante și ample explicații teoretice, **se preconiza** pentru România, necesitatea unui **stat federativ**, ținând socoteală **de valoarea unității provinciale a tuturor ținuturilor care, prin actul Unirii, ajunseseră ale României Mari.**

"Dar, prin **Constituția noastră de la 1923, Statul Român** este considerat **stat național unitar, înlăturându-se pentru totdeauna orice posibilitate de federealizare** [-----]

Dacă ne ducem cu mintea în trecutul mai îndepărtat, anterior războiului, **în Ardeal au fost fruntași politici** - Aurel Popovici - care preconizau Stale Unite ale Austriei. Nu știe dacă Goga a împărtășit această formulă.

"În orice caz, dacă a fost vorba cândva **despre federealism nu a fost în Vechiul Regat**, unde și experiența clasei conducătoare, și omogenitatea neamului care se găsea aici, și toate celelate considerațiuni, **pledau** în mod hotărât în favoarea **statutului național unitar**, așa cum **Ion Brătianu l-a înscris în Constituția din 1923**" (**aplauze la PNL**)

Constituția a mers mai departe, și în afară de consacrarea celor două mari reforme - votul universal și exproprierea - a prevăzut într-un art. **naționalizarea subsolului**, avându-se în vedere tocmai interesul național, **ca statul român să devină stăpân pe tot teritoriul său.**

Victor Iamandi / 10 mart.'34

▫ Politica școlară

În 1928, când PNL a terminat cele două guvernări ale sale, **există o politică școlară**, care - fără a cădea în exclusivism sau în tendințe de dominație a minorităților - **afirmase pretutindeni primatul național.**

"Să mă ierte onorații reprezentanți ai PNȚ, dacă reamintesc că **în unele din provinciile alipite**, cel puțin **această politică școlară**, dacă nu a fost părăsită complet, **a fost neglijată în așa fel**, încât astăzi ne găsim în Bucovina cu un **însemnat număr de școli ucrainene și cu o tendință centrifugă a unei minorități etnice**, care e pe cale de a deveni majoritară în una din **cele mai românești provincii**. Același lucru l-am putea cita și în alte regiuni ale țării."

[-----]

Vict.Iamandi / 10 mart.'34

▫ Guvernările PNȚ

▫ Greșelile PNȚ

▫ Evoluția spre liberalism a PNȚ

[LD : atenție la nuanță, la **tonul ponderat și conciliator** ! atenție la tonul de "frate mai mare" ! atenție la **tendința de apropiere** insinuantă, spre posibilitatea unei **continuități la guvernare**, prin rotație, prin **armonizarea unor directive** economice și financiare consensuale. Numai că, **dacă PNL pedala pe evidenta evoluție a PNȚ spre o politică "liberală"** ... **din tabăra PNȚ nu se găsea nici o voce care să recunoască această evoluție.**]

"Ce s-a întâmplat? **De la 1928 încoace**, se pare - **nu ași putea să atribui** un singur moment **unei rele voinți**, sau unei devieri de obligațiuni firești, pe care **PNȚ** trebuia să le aibă din clipa când a ajuns la guvern - **se pare că s-au comis unele greșeli.**

"**PNȚ**, formație recentă, desigur că **nu a avut posibilitatea**, în cei 10 ani de opoziție agitată, să se emancipeze complet din faza provizoratului - și doctrinar și programatic -

în care se găsea , și **primele sale guvernări** , pe lângă celelate lipsuri pe care le cunoașteți , și asupra cărora nu este cazul să insist în acest moment , **s-au lovit de imense dificultăți** în ceea ce privește **aplicarea principiilor sale înnoitoare** , pe care **le considerau ca salvatoare** .

" Dumnealor au dus împotriva Partidului Național-Liberal ,

o acerbă campanie împotriva politicii economice

simbolizate de răposatul Vintilă Brătianu în formula < Prin noi înșine ! >

" **Partidul Național -Țărănesc** , care timp de 10 ani, de la această tribună

și de la celelate tribune din țară, **a condamnat politica financiară și economică a PNL,**

a fost nevoie , la sfârșitul guvernării sale , să oscileze , să evolueze ,

în așa fel încât **să recunoască ca valabilă și ca punct permanent de orientare** a politicii

statutului nostru, **toate aceste principii** , lăsate în părăsire de dânșii , **ale lui Vintilă Brătianu ,**

că forța noastră , în primul rând, stă în noi înșine. " (aplauze la PNL)

"Din cauza acestor dibuiri inițiale, PNT a comis greșeli.

Suntem siguri că în viitor aceste greșeli nu vor mai fi comise. "

[-----]

Vict.lamandi / 10 mart.'34

34.) Mitiță Constantinescu, "Naționalismul economic și doctrina partidelor politice

din România ", 1930. Cercul de studii PNL

// Cosmopolitism și conservatorism în doctrina economică PNT //

// de la "socialism agrarian" la... "porțile deschise" //

// Reminiscențele "luptei de clasă" în doctrina PNT: alianța electorală cu PCR //

Mitiță Constantinescu / '18-'29

▫ **Cosmopolitismul și conservatorismul doctrinei PNT**

Capit.VI.Metodele economice ale celorlalte partide [...]1918-1929.(pag.65-81)

/Cosmopolitismul și doctrina conservatoare a PNT ;

/Incoerența economică a PNT;

/De la "**socialism agrarian**" la metode "**burghezo-conservatoare**";

/Noua eră de concesiuni pentru străini ("**porți deschise**")

(**Vezi pe larg la fisierul TĂRĂNISM**)

/Pe lângă aceste grave zdruncinări aduse așezării Statului român,guvernul PNT ,

printr-o "**sentimentală reminiscență a luptei de clasă din 1921,**

se asociază cu comuniștii,în alegerile parlamentare din 1928,

provocînd ,prin această condamnabilă acțiune,turburări sîngeroase în ordinea internă a Statului

și **deschizînd porțile clandestinismului comunist,tolerat și apărat în Basarabia și**

aiurea .Evenimentele dela Lupeni,Chișinău, Iași și Timișoara ,

precum și situația actuală îngrijorătoare din Basarabia ,

dau măsura inconștienței guvenului național -țărănist. "(pag.73/74)

Mitiță Constantinescu / ' 34
